

కీ॥

అ వ ధా న సా ర ము

గృంథ కర్తలు.

అవధాని పంచానన యీ కవిసింహ

డి. రాజశేఖర వెంకటశేష కవులు.

కతావధానులు.

ప్రకాశకులు.

జనోపకారిణీస్థానం, హైద్రాబాదు.

ప్రచురించిన తేదీ : 1932

ప్రచురించిన స్థానం : హైద్రాబాదు

1932

స్వామ్య సంకలితము.

వెల రు.0-8-0

కావీరైటు.

—:0:—

ప్రొద్దుటూరు జనోపకారిణీస్థానం
ప్రొద్దుటూరు గాడిచెర్ల రంగరావు అండ్
బ్రదర్స్ వారు కావీరైటుదార్లు. ఈపుస్తకము
ఇండియా కావీరైటుచేతను పరకీయమైన కావీ
రైటుచేతను, సురక్షితమైనది. ఎవరుగాని యీ
పుస్తకమును సంపూర్ణముగా గాని యిందొక
భాగముగాని తామువేసి ప్రకటించుటకును,
క్రియమున కిచ్చుటకును హక్కుయియ్యబడదు.
ఇందుగల పదములుగాని, భావములుగాని, యే
మాత్రమైన కావీచేసినయెడల కావీరైటు నుల్లం
ఘనక్రింద దావాకు పాత్రులగుదురు.

ఉ ప్పొ దా త ము.

శ్లో॥ తేంతిశ్చేద్యచ నేనకిం కిమరిభిఃక్రోధోఽస్తిచేద్యేహినాం
 జాతిశ్చేదనతేన కిం యదిసుహృద్వివ్యాపకైః కిం ఫలం
 కిం సర్వై ర్యది దుష్టనాః కిముభయై ర్విద్యానవద్యాయది
 వ్రీడాచేత్కిముభూషణై స్సుకవితా యద్య స్తిరాజ్యేన కిం
“శర్మహరిః”

శ్లో॥ కాకృచ్చామ స్సురాస్వర్గే నిషప్తామో వయం భవి
 కిం వా కావ్యరస స్సావిదుః కిం వా సావీదీయసీ సుధా
నుభాషితత్తుభాండాగాఢము.

అభియావ శీఘ్రులారా!

అవధానసారము నీహృత్తమున కపోద్ధాతము బ్రా
 న్ము నవకాశము గల్గించిన గ్రంథకర్తలు ప్రళంసార్తులు. ఉపా
 జ్ఞాతములు వాక్రము నేర్పు మిగులగలవారు పెక్కండ్రుగల
 సి. తమ పాండిత్యమంతయుఁజూపి యెంతో వింతగులుక త్రా
 యు పెద్దలెంతోగలక. కవిత్వప్రళంసగల పూజ్యుల నమ
 లు తొలుతనే వేర్కొనఁబడినవి. వానిం దిలకించినపుడు ప్రా
 చీనుల భావ మీవిషయమున నెట్లుండునదియు బోధపడును.
 “విద్యలలోపల నుత్తమవిద్య కవిత్వంబు” అని మహానీయులు
 నుడివరి. “అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానామ్” అని గీతాశాస్త్ర
 మునఁ జూపబెట్టిని. ఈరెండింటికీ బరస్పరవైషమ్యము గల
 దని యూహింపఁబనిలేదు విషయభేదమునుబట్టి యన్వయిం
 చుకొనిన సరిపడును.

శ్లో! 'కింతుత్తతలవర్త్యశేషవిదుషాం సాహిత్యవిద్యాజహం
చేత స్తోమకరీ శిరో నతికరీ విద్యానవద్యాన్తినః.

అని భవభూతిమహాకవి వచించెనుగదా.

శ్లో! అంగానివేదాశ్చత్వారో మిమాంసా న్యాయవిస్తరః
పురాణం ధర్మశాస్త్రంచ విద్యాహేతాశ్చతుర్థకే.

వీనింబట్టి విద్యాశబ్దమున కర్థము నిర్ణయింపవచ్చును. ఈచర్చను జాల్చింతును. విద్యలన్నిటిలో నుత్తమవిద్య కవిత్వమని కొందఱతాత్పర్యము. "వ్రతానాముత్తమంవ్రత" మ్మను నట్లు వ్రథానశ్చ మారోపింపఁబడుచుండునని కొందఱందురు. కాని యది యంతగా విశ్వసింపఁదగిన మాటకాదు. శ్రేమించి పఠించిన శాస్త్రమువచ్చును. కవిత్వ మట్టులలవడదు. పూర్వపుణ్యపరిణతి కల్గిననే యది లభించును. పురుషప్రయత్నము చేతనే యది సాధ్యముగాదు. కావుననే పండితులెల్లఁ గవుఁ కానోపరు. "భోజనం దేహి రాజేంద్ర!" యని వ్రాసి మీఁదుతోవక బ్రహ్మలోకపర్యంత మాలోచించుచుఁ గూర్చుండిన పండితాఖండలు లెండఱోగలరు.

ఇఁకఁ బ్రకృతము ననుసరించెదను. ఆంధ్రమున బహు విధకవిత్వములు గలవు. ఆశుధారా కవిత్వమందొకఁడు. కాని యది పెద్దలయాదృతి నంతగాఁబడయలేదు. జలపాతము వలె సభానదుల కర్ణతాడనము నిరంతరాయముగఁ గావించు నాశుధారాఘోష మెవ్వారు నిరసింపకుందురు? ఆశుకవిత్వఘోషించు కవివదన ముదయమున నీలవిసఁబడినంతనే చక్ర

ములన్నిటిని గదలించుకొని మ్రోతపెట్టుచుఁ బనిచేయునొక మహాయంత్రాలయము వంటిది. అవధాన కవిత్వ మట్టిది గాదు. సమస్య పూరణములును సద్యో వర్ణనములును భోజనీకః బూర్వమునుండియు రాజాధిరాజుల మెప్పునకుఁ బాత్రములై యుండెడివి. ఆకాలమున విద్యత్సభారంగములన్నియుఁ బైవాని స్రవర్యనములతో శోభవడయుచుండెడివి. రాజాస్థానముల మహాకవులు తమ ప్రతిభానంతయుఁ జూపి నద్యఃకవిత్వమున శ్లోకములు రచించుచుండిరి. ఒకరినొకరు మించఁజూచుచుండిరి. రాజులుగూడఁ గవితయందాటి తేటి యుండిరి. కవుల కక్షరలక్ష లిచ్చుచుండిరి. ఆవరించుచుండిరి. తమకన్న నెక్కుడుగఁ జూచుకొని యర్పించుచుండిరి. వారి నెడఁబాసియుండ లేక పరితృప్తించుచుండిరి.

ఆశుధారాకవిత్వమునకు నవధానకవిత్వమునకు నెంత యో భేదముగలదు. విషయమిదియని చెప్పియుఁ జెప్పకమునువే రాళ్లచేన గుంటకవలె నాశుకవి చడుచును. గంటమ్రోగినంతనే గమ్యస్థానముదెస కనంతనేగమునఁ బాటు పందెపు గొట్టమువలె నతిఁడు పగువెత్తును. అంతకన్న మందగమన మతనికిఁ బనికిరాదు. కొండమీదిగుండు. కదలినయు త్తరక్షణముననే రాయురాయికఁ గొట్టుకొనుచు వారలును ఎప్పుడునిలుచును? తగ్గునఁజేరినప్పుడే. అదతవలకు నిలువదు. అవధాన కవిత్వమట్టిదిగాదు. పృచ్ఛకుఁడు రసవంతమగు ప్రశ్నమునిచ్చును. అవధాని తగినవ్యసధిగొని యోజించి పుష్టిగలభావమలవ

కించుకొని మృదుమధురశబ్దములతో నొకచరణము చెప్పవచ్చును. ఇతఁడు పైవానివలె నముద్రమంతయు నొక్కమాటకే నవలసినదిలేదు. దేశకాలపాత్రముల నెఱింగి తరబుద్ధిఖని నుండి పృచ్ఛకులు కోరినరత్నములను వెలికిఁదీసి చూపించు ననకాశమితనికిఁ గలదు. అవధానకవిత్వమునకును గేవలాశుభారాకవిత్వమునకును జక్కెరకు నిమకకును గలభేదముగలదు.

అవధానకవిత్వము చమత్కృతి జనకము. కవులందఱు నవధానము చేయఁజూరు. వేపురలో నొక్కఁడే చేయఁజూలుననవచ్చును. సభాముఖమున నవధానరచన మెప్పుడయఁజూలును. అవధాన మొనరించు సత్కవులఁగాంచి కవులుగూడ నచ్చేరువందుదురు. మాటలాడినట్లే పద్యములు హృదయములై వెలువడుచుండ నానందింపనివాఁడు మూర్ఖుఁడుగాక మితవ్వఁడగును? అవధానములవలన ప్రయోజనము లనేకములు. మాటమాత్రమునఁ జప్పరించి త్రోసివేయరాదు.

పందొమ్మిదవశతాబ్ది చివర నాంధ్రప్రతిలింగదేశములయందవధానములొనరించి వాని పరిశ్రమమిట్టిదని తేటపఱచినవారు బ్ర. శ్రీ. తిరుపతి వెంకటేశ్వర కవిత్వజ్ఞులు. వారి నానారాజసందర్శనమే యీవిషయమును దేటతెల్లము చేయుచున్నది.

మనగ్రంథకర్తలను గుఱించి కొలఁదిమాటలు వ్రాసెదను. నయస్సునఁ జిన్నవారు. ఈయిరువురు నొక్కచో విద్యనభ్యసించినవారునుగారు. ములికినాటి విప్రులతెగకుఁ జేరిన

వారు. రాజశేఖర వెంకటశేషశాస్త్రి నామధేయులు. వీరికుపు
 రుగలసి పెక్కుపురముల విద్యజ్ఞులు “తారా” యన నవధాన
 ములు మిగుల జయప్రదముగ నొనరించిరి. వీరిలో రాజశేఖర
 కవిగా రాంగ్లేయభాషలో, దొలిపరీక్షయందాటితేటి యిం
 టరుమీడియేటుగూడఁ గొంతకాలమునదివి న్యాయస్థానము
 న నుద్యోగముననుండి తానినివదలి యిప్పుడు ప్రిన్సిపాల్
 త్రినున్నారు. ప్రొద్దుటూరు తాలూకుబోర్డుస్ట్రాక్చరులై చా
 లకాలమునుండి పనిచేయుచున్నారు. ఇంకను బెక్కుగౌరవో
 ద్యోగములందిరి. ధనధాన్యక్షేత్రసంపన్నులు. ప్రొద్దుటూరికి
 వచ్చు పెక్కుమంది గాయకులను గవులను సత్కరించి యాద
 రించు మృదుస్వభావులు. వీరి సోదరకవులు వెంకటశేషశాస్త్రి
 గారు వయస్సిన నింకను జిన్నవారు. సంస్కృతాంధ్రముల
 మంచి పాండిత్యము గలవారు. నిశితప్రతిభావంతులు. వారి
 కిఁ బరస్పర బాంధవ్యముగూడ లేకున్నను దేహభేదమేకాని
 మానసిక భేదమేమాత్రములేని మైత్రీసంపన్నులు. వెంకట
 శబ్దము విశేషణముగా నన్వయించినచో రాజశేఖర వెంకట
 శేష శబ్దములకుఁగల పరస్పర సంబంధము తేటపడును. కను
 కనే కాబోలుఁ గలసి యేకరీతిగా నవధానముచేయు శక్తి య
 లనదినదన వచ్చును. ఒక్కవిశేషము. సంపన్నగృహస్థులగు
 వీరు సాధారణముగ సందజవధానులవలెఁ గాక ప్రత్యేకము
 గాఁ బ్రాజ్ఞుల యాహ్వానములు వచ్చినపుడు మాత్రమే యా
 యాస్థలములకు వెళ్లి యవధానము లొనరించుచుండిరి. అవ

ధానసభ సేర్పాటువుండని ముందు నాలుగుదినములును సవ
 ధానమైన పదవ ద్రవ్య సంగ్రహణమునకు మఱినాలుగుదిన
 ములు నింటింటికిఁ దిరుగు భారము వీరెఱుంగదు. కడప పుర
 రమున బ్ర॥ సోమంచి నీలకంఠము పంతులు బి. ఏ. బి. ఎల్.
 (Subordinate Judge) గారాహ్వానింపఁగా చారి యింటవిడి
 సి వీరు మూపురమున నొక శతావధానము నొనరించిరి. ఆ
 సభకు విద్యద్వైతములగు జి. గంగాధరసోమయాజి యం. ఏ.
 బి.యల్. (District and Sessions Judge) గారధ్యక్షులైరి.
 అతి స్వల్ప కాలమున సవధానము పూర్తిచేయఁ బడెను. వీరి
 కవితాధాటి నిరంకుశము. అనర్గళము. శైలి నిరుపమానము.
 విషయమెంత కృత్రముగ నున్నను నిరాయాసముగ వెంటనే
 గ్రాంథికశైలిచేఁ బద్యములల్లిరి. ధారణాశక్తియు మిక్కిలి
 చక్కనిది. అవ్వల నన్నానసభ జరిగెను. వీరఘంటా శోభిత
 మైన సువర్ణసూత్రముల నర్పించి సభాసదులు వీరిని గౌరవిం
 చిరి. వీరి పాండిత్య కవిత్వ పటుత్వముల కలరి "కవిసింహ"
 బిరుదము నర్పించుకొనిరి. ఇట్లే మహోత్సాహ విజయముల
 తోఁ బెక్కుతావుల సవధానము నొనరించి పేరుఁగాంచిరి.
 ఆయవధానములందుఁ జెప్పఁబడిన పద్యరత్నములే యీపాత్ర
 మునందుఁ గూర్చఁబడినవి. వీనిని దిలకించిన వీరి కవితాశక్తి
 యెల్లరకుఁ దెలియఁగలదు. ప్రశ్న ప్రతిపచనముల వద్దతి తేట
 పడును. కవితా వైడుష్యము గ్రాంథికశైలిని మీటి యున్న
 ట్లు బోధపడును. అంతియగాక కల్పనాచాతుర్య మనమాన

మని నెల్లడియగును. మఱియు మృదుతమ వద సంవిధానము బయల్పడును. వీనికిందోడు రసపుష్టి గోచరించును. ఈచిన్ని పొత్తమే వీరి శక్తి విశేషమును బాటు చున్నది.

అవధానమునఁ జెప్పిన పద్యము లొకరీతిగను గ్రంథమునఁజేర్చు పద్యము లొకరీతిగను గొంధటకుండును. వీరి పద్యము లిట్టివిగావు. చక్కగా నాలించించి రచించినట్లే యుండును. అవధానేతరకాలముల యందీగెండు తెగల పద్యములు చదివిన నేవి గ్రంథమున నుండునవియో యేవి యవధానమునఁ జెప్పినవియో యెఱుంగుట సాధ్యముకానిపనియే. ఈశక్తి యలవడుట పూర్వజన్మ పుణ్యమే యనవలయు. ఒక్క యవధానముననైన నొక్కవిషయమున నైనను వీరు స్వకృత్యమున నేమిఁబాటొందినదిలేదని నేనెఱింగినంతవఱకు గట్టిగాఁ జెప్పఁగలను.

దత్తపండితములనఁబడు కడవ, కందనూలు, బల్లారి, యనంతపురమునను నీభాగములయం దవధానముచేయువారు తేరనవచ్చును. ఈపండితములు విద్యావిహీనములని యందఁ జెందును. అట్టి లోపము నీయిరువురు కవిసింహులు తీర్చిరనుట కేనందేహములులేవు. ఇప్పుడు వ్రేలుచున్నది యెన్నఁబూనిన నీపండిత చతుష్కమందును గనిపొందుఁజేరు పేరులు వీరివిగాక మఱెవ్వరివి కానరావు. దత్తపండితములకుఁగల యపఖ్యాతిని దొలఁగించిరని చెప్పట వీరిని భూషించుటగాదు. పండితముల భూషించుటయే యనవలయును. కావున నీయి

విద్యుత్తును సమయము లప్పుడడిచినవియే. ఇంకలివారు పీరికిం
శ్చిత్తులుగా చండవలయును.

ఇట్లో రాజశేఖరకవి యవధాన రచనమేగాక బహు
గ్రంథములు రచించెను. రామాయణ నాటకములును, వీర
మత్రి చరిత్రము, చండనృపాలుని చరిత్రము, మతేకొన్ని
గ్రంథములు వ్రాసెను. స్రీస్తుతము "రాణాప్రతాప సింహు
ని" విషయ చరిత్రమును వ్రాయుచున్నాడు. భగవంతుఁ డీ
కవిసింహుల కాయురారోగ్యములఁ బ్రసాదించి యింకననేక
గ్రంథములు రచించుటకుఁ దగు నుత్సాహము గల్గించుఁగాత
మని కవింగడుఁ బ్రార్థించు చున్నాడను.

క. డ. ప.
౧.-౧-౩1

}

ఇట్లు,
విద్యుత్తుభేదము,
జనమంది శేషాద్రిశర్మ.

విజ్ఞప్తి

మూల నొక్కరగు డి. రాజశేఖరము ప్రొద్దుటూరు న్యాయస్థానము (District Munsiff's Court) న నువ్వోగిగాఁ బనిచేయు కాలమున వెంకటశేషశాస్త్రి, బ్ర. రూపావతారము శేషశాస్త్రిగారి యొద్ద గీర్వాణ భాషా సాహిత్య గ్రంథముల ను బఠించి తర్కవ్యాకరణము లభ్యసించు చుండెను. 1912 సంవత్సరమున రాజశేఖరకవి "యాంధ్రభాషాభివర్ధిన్" గ్రంథాలయము నెలకొలిపి పనిచేయు సమయమున వెంకట శేష శాస్త్రి పఠించియుండెను. అప్పటినుండియు, నిరువురమును గలిసి కవనముఁజెచ్చు నారంభించితిమి. రాక్షసవత్స రాశ్వయుజ మాసారంభమున జరిగిన కవితా పరీక్షలోఁ బరీక్షాధికారులు ప్రథమస్థానము నొనంగి మమ్ము బహుకరించిరి. తద్విషయకమయిన శరన్నవరాత్రవద్యావళి ప్రత్యేకపుస్తకరూపమున ముద్రింపఁబడి యున్నది. వెంకటశేషశాస్త్రి యప్పడప్పుడు విలాసముగఁ గొన్ని యవధానము లొనరించెను. వానిలో రెండింటి సారాంశ మీ గ్రంథారంభమునఁ గానఁబడును.

ప్రొద్దుటూరికి (1909-1921) శ్రీమాన్. నీలమేఘ శ్రీనివాస నృసింహాచార్యులు బి. ఏ. బి. యల్. గారు మున సభుగా విచ్చేసిరి. వీరాంధ్రేయ భాషలో ససమాన పాండిత్యము గలిగి యుత్తమకైలిని వ్రాయఁగలిగి యనర్హభారాకముగ నుపన్యసించఁగల ప్రాధులు, ఆగర్భి శ్రీమంతులు, మృదులాతి

మృదుల హృదయులు. దాక్షిణ్య సముద్రులు. వీరు 17-12-1920 దినమొక గొప్ప సభ నేర్పాటుచేయించి యష్టావధాన మొనరింపుడని మాయువురను శ్రోత్వహించిరి. అవధాన నిర్విఘ్నపరిసమాప్తినిగుఱించియు నుదారవిజయమును గుఱించియుఁ గవిపుంగవులు నున్నతోద్యోగులును వ్రాసిన గద్య పద్య భాగములు వెల్లడించును.

మహాశ్రేయుల యాహ్వానముల ననుసరించి మేము కడవ, కర్నూలు, నెల్లూరు, ననంతపురము లోనగు మండలముల ననేకవ్రదేశములఁ బెక్కు లవధానము లొనరించితిమి. అప్పటికే గొన్ని గ్రంథములు వ్రాసి యచుభవ మలవడి యుండుటవలన సరసరచన యారూఢముగనుండి యవధానములలోఁ గవ మేమాత్రమును గనఁబడ కుండెడిది సభల కరుదెంచిన పండితులు పెక్కు రీవిషయమై ప్రస్తావించి శ్లాఘించుటయుఁ గవులనేకులు గౌరవ పద్యములు వ్రాసి మమ్మా శీర్షదించుటయు వాడుకగా జరుగుచుండెడిది.

మూలో రాజశేఖరకవి నాలుగు సంవత్సరములుగఁ బ్రొద్దుటూరు తాలూకుబోర్డునం దుపాధ్యక్షుఁడు (Vice-President) గను, మునిసిపాలిటిలో నాతేజేండ్లుగ సభ్యుఁడు (Councillor) గను, గొంతవఱకు విశ్వవిద్యాలయసభ్యుఁడు (Member, Madras Senate) గను గొన్ని సత్పురములుగ నెక్కిజ అడ్విజరీ సంఘసభ్యుఁడుగను బనిచేయవలసి వచ్చుటచే మేమిప్పుడవధాన ప్రదర్శనముల నానక్తితో నాగిం

చుచుండుట లేదు.

అవధానరచన జయప్రదముగ సాగవలెననిన ధారా ధారణా ధైర్యములు ముఖ్యావసరములు. ఈత్రయముననేది తక్కువైన సభావమైన సవధానము జయప్రదముగ సాగదు. కవి మనస్సున విషయము గోచరించి భావస్ఫురణము గలిగి రసవత్ప్రసజాల మనర్గళధారావ్రవాహమున ఛందోబద్ధమై వెలువడుటయే ధార. అగి యలవడక యవధానికవి బ్రహ్మ లోకపర్యంత మాలోచించుచుఁ గూర్చుండిన సభ్యులు శా శ్వితబ్రహ్మకల్పము వేచియుండఁజాలక లేచి యిండ్లకరుగుట తటస్థించును. సభలోఁ గూర్చుండి గణములలోని గుగులఘు వుల లెక్కించుకొనుచు నక్షరాక్షరముగ మందనుండుముగఁ గవిత సాగించి యవధానము నేయఁ బూచుట కేరలము హాస్యాస్పదము.

అవధాన కార్యమునఁ బృచ్ఛకులడిగిన ప్రశ్నములను వాని క్రమమును దాచు వచించిన పద్యములను వృత్తవైవిధ్యముతోఁ బ్రాస లేఖములతో బుద్ధిమందు ధరింపఁగలుగుట ధారణ. గృథమగు ధారణలేకున్న సవధానమంశలి వివిధ విషయములు భ్రంశములై వ్యశ్య స్తములై యవజయము నాపాదించును. మంచి జ్ఞాపకశక్తియున్న విషయము లుపస్థితములై రచన చక్కఁగానాగి యవధానము మనోవాగ ప్రసూదావస సంచారమునట్లు సుఖముఁ జెంపొందించును.

మూఁడవది ధైర్యము. ఇదిలేనివాఁ డవధానమున కే

కా దేకార్యమునకై వఁ బనికిరాఁడు. నమస్త బలములందును
 ధైర్యము మానవునకు మాతృ స్తనయమువంటిది. ధైర్యహీను
 ని సభారంగ ప్రాంగణమునకుఁ దీసికొని పోయిన జేహ మా
 పాదమస్తము వడఁకెత్తి బట్టవేలికలవలె గాళ్లు తూగాడి చూ
 పు మందగించును. పృచ్ఛకులు సారస్వత విషయములను బ్ర
 శ్శించుటకు మాటుగా నారోగ్య వ్రశ్శములతోఁ గవిని దేర్ప
 వలసిన వారగుదురు. తన దుస్థితి నెఱిగించుటకై న శబ్దజాల
 ము లభింపక మ్రొన్నడిన యాతనికి సభ, భనయై, కంపము
 పంకమై, యందుండి లేచిపోవుటకుఁగూడ నితరులసాయ మవ
 సరమగుట తప్పదు. రణరంగమున భేరిభాంకరణముల మధ్య
 నిలిపిన నిట్లట్లు సుంతయైనఁ దుంపెనలాడని యేకాగ్రమనో
 ధైర్యములుగలిగి యనర్గళప్రవాహమునఁ గైత సాగింపఁగల
 యవధానికవికి విద్యదాస్థానము మల్లెపూదోటవలె గ్రీడా
 స్థానమై తనరారకపోదు. న్యచ్ఛందధారయు సుస్థిరధారణా
 బలమునులేని వాని ప్రయత్నము మంచినామగ్ని లభింపక
 బెండ్లతోఁ బాలకి గట్టినట్లుండును.

పై గుణములకుఁదోడు ప్రసన్న మనోహరమూర్తియు
 మంగళగళరావ సంపదయు నలరారిన మఱింతసుఖదాయక
 మే. సమానసాండిత్య కవిత్వకాశలములుగల యిరువురలో
 శ్రావ్యమైన కంఠనాదముగలవాఁ డత్యంత శీఘ్రకాలమున
 సభాస్తాపల మనంబుల నాకర్షింపఁ గలుగునని యనుభవముఁ
 బట్టి మేము చెప్పఁగలము. వివిధరసముల కాలవాలమై యా

నందముఫలమై నడపెడువారిరువురై యొప్పు నవధాననభలు నాటకప్రదర్శనముల కన్నివిధముల మిన్నలై సభ్యులఁ దన్మయత్వమునొందింపఁగలవు.

భోజ కాళీదాసుల నాటపండియు సమస్యాపూరణాదులు జనాదృతిఁ గాంచుచున్నవి. ఇవి సారస్వతమున కుండవలసిన యలంకారములే. కవులింటఁ గూర్చుండి వ్రాసి ముద్రించి న గ్రంథములుచదివి యానందించుటకును, వారుసభాగ్రస్థానమున నాసీనులై యడిగిన ప్రశ్నముల నదుర్మోని ధారాళ ధారా పరంపరాకముగాఁ గవిత్వము సాగించుటనుజూచి యానందించుటకు నెంతయోభేదముగలదు. గాయకుని ప్రసన్న వదనారవిందమును జూచుచు నానందసంధాయకమగు నతని గానము నాలకించుటయెట్లుండును? ఆగానమునే నిరీక్షమగు 'ఫోనోగ్రాఫున' వినుటయెట్లుండును? మిత్రులొకరియెదుర నొకడు కూర్చుండి హృదయములువిప్పి యచరాగాలాపము లాడుటయెట్లుండును? పరస్పరచ్ఛాయా పటనందర్శనము లేట్లుండును? ఒక విధముగఁ గార్యసాఫల్యము రెండుగతుల నున్నదేకాని యేది యెక్కుడుగ నానందముఁ గూర్చునో విజ్ఞప్తమగుదురు.

ఏదేని గుణలేశమున్న లోకము గ్రహించునుగాతమని మే ముండందు జరిపిన యవధానముల యందలి పద్యముల నెల్ల గ్రంథరూపమున ముద్రింపించి యున్నాము. మహాహ్వనించి యవధానము లొనరింపఁజేసిన మహాశయులకును నాద

రమేందర హృదయములతో, బద్ధములు వ్రాసి మాకీర్తి నతి
శయింపఁ జేసిన కవ్యగ్రంథములకును వందనము లర్పించుచు
న్నాము. ఈ గ్రంథ ముద్రణాదికముల కగునగ్రహమునిచ్చి
కృతకృత్యులయిన చి. పి. ఎఱ్ఱమునిరెడ్డి, ఆర్. నృసింహారెడ్డి
సి. ఎఱ్ఱకలరెడ్డిగారి నభినందించు చున్నాము

ఉపోద్ఘాతముచు వ్రాసి వన్నెఁజేకూర్చిన యాంధ్రవ్యాసులు
శ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారికిఁ గృతజ్ఞతఁ దెలుపుకొను
చున్నాము.

‘జననాథాగ్రణియాత్మరాజ్యముననిచ్చల్ పూజ్యఁడాసీమఁ బా
సినదాగవ్యయుఁ శేయఁడన్నికడలఁ శ్రేష్ఠుండు విద్వాంసుఁడా
యనకన్నఁ గవి మేటియా “సుకవితా యద్యస్తి గాజ్యేనకి”
స్తునువాక్యంబునిజంబు దీనిఁగనికావ్యంబుల్ రచింపఁదగుక ”

“అప్పయ్యకవి”

ప్రొద్దుటూరు.
1—6—1931

ఇట్లు,
కవిసింహుఁ యి వధాని పంచానన
రాజశేఖర వెంకటశేష కవులు.
శతవధానులు.

కవిసింహ డి అవధానిపంచానన
 బ్ర| రాజశేఖర వెంకటశేషకవులు.
 శిలావధానులు.

శ్రీ

కాశీశ్వరైస్సమనః

అవధాన సారము

కమలాపురము తాలూకు దాదిరెడ్డివల్లెలో

జి. వేంకటశేషశాస్త్రిగారొనరించిన యష్టావధాన విధానము.

మ॥ కరుణాలోకనుఁడీశ్వరేశ్వరుఁడు లోకత్రాణబద్ధవ్రతుం
డరుణప్రాంతజటాకలాపి గిరికన్యాజాని భక్తాభిహృ
త్సరసీజంబులకుఁ నవీనదిననాథజ్యోతియై పొల్పువాఁ
డరుదారకృమదభీష్టముల్ నెఱపియాహ్లాదంబుసంధించుతఁ

మ॥ తనప్రేమంపుఁదనూజకన్నగడువాత్సల్యమ్ము పెంపార వే
డ్క ననుక బెంచుచురామశేబ్దము మొదల్లా నీనభక నిల్చునే
ర్పునుసామర్థ్యము నాకొనంగినఘనుక రూపావతారాన్వవా
యనిశానాథుని శేషశాస్త్రి మదుపాధ్యాయుక మదిక గొ
ల్పెదక॥

మ॥ సరసంపుక గవితలోరచించునెడ విశ్వాసమ్ముమై నన్ను సో
దరుగా నేఁగుచుగారవంబు దయ వాత్సల్యంబు పెంపారఁద్రే

మరసార్ద్రోక్తుః ముచ్చటించునరనుః మాయన్ననీరాజశే
ఖరు వాచావిభవాభిరాముః గవిలోకశ్రేష్ఠగీర్తించెదఁ.

—♦ అవధానము ♦—

(1) ఉదయదాదిత్యప్రార్థనము-శార్దూలము. (సంస్కృతము)
శ్లో॥ లోకాలోకపరీతమేతదఖిలం ద్విష్టంతమోనాశయఁ
సంఘల్లన్నవపద్మవత్రకుశలం తన్వః ప్రభూతోద్యుః
సూర్యోపాస్తివిధాననిత్యకుశలాఽప్రాఽసమాశ్వాసయః
జాతస్సయమహఃపతిర్దిశతు నశ్చేయాంసిభూయాంసిచ.

(2) వనవర్ణనము-కందము.

క॥ ఫలములు పల్లవములు పు
వ్వులు తమకొకవితయందపుఁ జగినొసఁగఁ
మలయవనమానుఁ డటురాఁ
బిలిచినపాంథులఁగఱంచుఁ బ్రీతికవనముల్.

✓(3) నమస్క.

శ్లో॥ గీ॥ “సంధినేయంగవచ్చుఁగృష్టభగవానుఁ
డతనిదర్శించి ధన్యుఁడనగుదు” ననుచుఁ
దలఁచెధృతరాష్ట్రుఁ డాశౌరిదయనుజేసి
(కన్నులబ్బెను ఫలమునుగాంచెనెదుట).

(4) నిషిద్ధాక్షరి. అవధానకార్యభారము-కందము.

క॥ ధారణగలుగఁ గవిత్వ
స్ఫారపటుతయెసఁగ బుద్ధి బల మలరారక

ధీరుఁడు కరణసమర్థుఁడు

గూరుచేటువధానము కడకుఁబరుఁడగునే?॥

(5) వ్యస్తాక్షరి.

అమరానిర్జరా దేవాస్త్రిదశావిబుధాన్సురాః

(6) ఏకసంధ.

ఉ॥ హరివిశిత్రహేమకవచాన్యతుఁ డున్నతచాపచారు దీ
 ఘోరుభుజుండు భాన్వదసి తోత్పలవన్జుఁడు సేంద్రచాసశం
 పారుచిమేఘమోయనఁగఁ బాండవచుధ్యముఁడొప్పెబద్ధతూ
 ణీరుఁడు రంగమధ్యముననిల్చి జనంబులుతన్నుఁజూడఁగఁ

(7) అధికప్రసంగము.

(8) గంటలు. 37.

అభినందనాశీర్వాదములు.

తే॥ గీ॥ అఖిలవిద్యలకును నుపాధ్యాయినీయుని

నిఖిల దేవతాజన వందనీయయైన

భారతీదేవి తనదు పావనకృపావి

శేషము సతమ్ము నీవయిఁజిలుకుఁగాత.

మ॥ ఒకనాఁడైన వధానముఁ మనసులో నూహించియిందాక
 యిం॥ చుకయున్ నీవలవాటుసేయకయెఱుచ్చో నేడుప్రా
 జ్ఞాళి పా॥ చుకసంతోషమునొందఁ దజ్ఞులు మహాహోదంబు

సంతృప్తి నొం! ది కడుక మెచ్చ వధానము నలిపి తెం జేకీర్తి
నీయుండవై!

చ॥ పలుకఁగవచ్చుఁగాని పలుభాషణముల్ సభలో నసిల్పిత
జ్ఞులు మది మోదమంద సరసుల్ తలలూఁపఁ గవిత్వచాతురీ
విలసనముల్లసిల్లఁ బలువృత్తములల్లి వధానకార్యమున్
సలుపుట యేరికిన్ సులభపాధ్యముగా దుతలంచుచూడఁగన్.

చ॥ అదరుచునుండెనాహృదయమన్న! వధానము నెట్లు పూర్తి నే
యుదువొయటంచుఁగాని యిపుడూరట మిక్కిలి విస్తృత నె
మ్మదిముదమందెడికిన్ మిగుల మాన్యతగాంచితివీవు నేడెనా
హృదయము పేర్చి జేసిరహియించె వికాసము నొందితమ్ముడా!

చ॥ వయసునఁచిన్నవాఁడవు సభాసదులందఱు ని న్నవధానమే
మెయిసయినకారచింపనియమించిరి నీవుచుదీసిపోక ని
ర్భయముగఁజేసి తేనును భవద్గురుఁడున్ ముదమొందినారయ
య్య! యగునుగాక నీకుచుజరాయువుఁగీర్తియు నెప్పుడమ్ముడా.

చ॥ నలుగురుగూడి యుత్సృజనములఁబొంగుచు నేడె నీయశో
విలసనముగ్గడింప వినువీశ్రుతభాగ్యభరప్రమోదముల్
వెలయఁగఁజేసితయ్య, నుకవిప్రవరుల్ మునుమెట్టి నట్టిత్రో³
వలఁజరియించి గ్రంథములు వ్రాసియశంబుగడింపుతమ్ముడా.

మ॥ వరవాచావిభవంబురంజిలఁగ శశ్వచ్చైలియేపార నా
రరసానూఢి శతావధానము కవీంద్ర శ్రేణియొందున్ బ్రమో

దరసాంభోనిధిఁ దేలఁగానలిపి యోతమ్ముండ! యేనాఁడున
త్పరివత్పూజ్యఁడవాదొనాకుచు బ్రమోదవ్యాప్తిగల్గించు
చుఁ.

తే! గీ! అన్న! నీకగుఁగాకదీర్ఘాయుర్రాప్తి
నీకుఁజేకుచుఁగాకయనింద్యకీర్తి
విహితరత్నమ! నీదు కవిత్వసరణి
యఖిలకవిమాన్యమై యలరారుఁగాక!

డి. రాజశేఖరం

—o—

24-4-1919 ప్రొద్దుటూరులో బ్ర॥ రూపావతారం
శేషశాస్త్రిగారి యింటియొద్ద జి. వెంకటశేషశాస్త్రి గారొన
రించిన యష్టాపధానవిధానము.

—

మ॥ కరుణాపూరముఁజమ్ముకన్నుఁగవతో గంగాంకశ్రీ రమ్మతో
ధరకన్యాయుతమూర్తితో సభయముద్రాశస్త్రహస్తంబుతో
సరసస్వాంతముతోడ భక్తులకు సా యోత్కారమైతోఁచుశం
కరుడస్సన్ననమం పఖండకవితాకారమ్మునకొదోఁచుతఁ.

ఉ॥ ఆయతిశక్తి లోకములనాదిసృజించెడుభారమన్ననీ
దేయగు భావనాబలసచ్చుద్ధినొసంగెడువిద్యనీయఁగా
నాయదిభారమంచునలినప్రభువుముదమొందఁజేయుభ
ద్రాయతనంబు వాణి కవితామృతధారలవెల్లిఁగొల్పుతఁ.

ఉ॥ మంచియుఁ జెడ్డయుఁ దెలియుమాన్య లనూయ యెటుంగ
 నట్టియ
 భ్యంచితలు తమంబుగ రసారసచర్చయొనర్చి తప్పులె
 క్కించకయేగుణమ్ముపరికించి ముదంబువహింత్రిగాన న
 య్యంచితలులైనపెద్దలఁగృతాంజలినాచునమస్కరించెదన్

—♦ అవధానము. ♦—

(1) వధూవరులకు వెంకటేశ్వరుని యాశీర్వాదము.

ఉత్పలమాల.

ఉ॥ శోరినశోరికల్ జనులకుఁ గడుదీక్షనొసంగి వారిచే
 సాగతరార్థముల్ గొనువిశారదుఁడీశుఁడువెంకటేశుఁడి
 చ్ఛార్తతినీవధూవరులసంపదలిచ్చిచిరాయువిచ్చియా
 పూరితసౌఖ్యమిచ్చి నతముఁ దయచిప్పిలఁబ్రోచుగావుతన్.

✓(2) సమస్య.

ఉ॥ వార్ష్యవరుల్ విషణ్ణులయివందురుచుండఁగనింగినుండ్లిదై
 దార్ష్యముచేతవచ్చి తనదట్టపురెక్కలువిచ్చి సర్పజై
 ఘార్ష్యమునఁ ధరాస్థలికిఁ గ్రక్కువడిగఁగవచ్చునాతనిన్
 దార్ష్యనిజూచినంతరఘునాథునిపాములువీడిపోయెగా.

(3) సభ్యులవర్ణనము - చంపకమాల.

చ॥ కవితయెటుల్ పచించునొ వికస్వరశబ్దములున్నవో ధృతిన్
 దవిలియయుండునో యిటవధానము నెట్టులొనర్చునోయటం

చవిరళకౌతుకమ్మన పయామత్తు లైననుజూచుచున్న గౌ
రవయుత్తులైన సభ్యులఁగరంబునువర్ణన నేయఁజెల్లదే?

(4) నిషిద్ధాక్షరి. వాయుదీపవర్ణనము

తే! గీ॥ పచలొకవెలుం గొకవెలుంగు దివిరిరేము
భువినివెసశుభ కాండముల్ ప్రోదిసేసి
వెలుఁగఁజేయు నిర్వృతివుడుగలిసి దీప
మందురెండుభాగములుగానలరుదురిట.

(5) అధికప్రసంగము.

(6) వ్యస్తాక్షరి.

గంగాతరంగకమనీయజటాకలాపం.

(7) ఏకసంధ.

తే! గీ॥ ధారణాధోరణులు మనోహరిగతుల
బెరయ రసవంతమగువద్యవితతియలర
నీవధానంబు సభ్యసంభావనీయ
మయ్యె, వెల లేనియానందమయ్యెమాకు.

(8) గంటలు కిరి.

17-12-20 తేది ప్రొద్దుటూరు కారనేపల్ భవనమున
మ||రా||శ్రీ|| య్. యస్. నృసింహాచార్యులు బి. ఎ. బి. ఎల్.
డిప్టీ క్రమముననటుగారి యధ్యక్షతతో జరిగిన యష్టానధానము.

మ|| వనజాతాక్షపితానుహాదికనువర్వశ్రేష్ఠకోటిర పం
జ్ఞీనితాంతోజ్జ్వలరత్ననంచయకళానీరాజనశ్రీల శో
భనమై పావనమై వెలింగెడు భవత్పదాబ్జముల మానసం
బునధ్యానించెడువారి కెందును సముంబుల్ లేవు కామేశ్వరీ.

మ|| సరసోదారపదార్థభావరసవిజ్ఞానంబుచేకూర్చి, వ్యా
కరణంబు దగుచందము మదికి నెక్క నేర్చి, శిష్యాళిన
న్నరయ బుత్రకురీతిగాఁగనినదాసాచార్యవర్యుండు మ
ద్దురుచూడామణి; యమ్మహాత్మునకు మ్రొక్కుల్ పెక్కు
లర్పించెడన్.

చ|| గురువులఁగొల్చి దేవీకృపకొంతకుఁగొంతగడించి, విజ్ఞులున్
సరనుండటంచుఁదనొప్పగడ, సంస్కృతమందుఁదెలుంగునఁ
దు, ద
స్తరతరపాండితి వెలుగుసత్కవి, వెంకటశేషశాస్త్రి సో
దరువలెనండనుండ నవధానవిధానమదొక్క లెక్కయే.

మ|| కవినో లేదొకపండితోత్తముఁడనోగానయ్య, దేవీకృప
గవనంబించుకప్రాసి సత్కవియనంగాఁగొంతపేర్గంటి, నీ

యవధానంబులొనర్చియే నెఱుంగ, సామ్యంబౌకృతాన్యప్తి
మీ! రవలోకించి కృతార్థుఁడేయఁగదరయ్యా! సభ్యచూ
డామణుల్.

డి రాజశేఖరం.

మ! కవిలోకంబుకలంబుఁ గైకొనుచున్నోకంబొండువ్రాయంగఁ
బూ!న విలీలంబగుభావనోద్భి కలనూత్నస్ఫూర్తిప్రేరేచి న!
వ్యవికాసంబులనీడగంజుసృజియింపకన్వసాహాయ్యవై
భవముల్ గూర్తువు నీమబిడ్డలము లోపంబున్న కామేశ్వరి!

మ! అవధానంబులొనర్చుకార్యమన విద్యాపాటవస్ఫూర్తి సా
ఁచివేకంబుపరిశ్రమంబుగలుగఁ బ్రారంభముజేయ ప
చ్చు, వృధావాక్కులఁగాదుసురండియిదియాశుప్రక్రియఁ
గువ్వనో

నవియెట్లానా వధానవేత్తలకు వేతేతెల్పుఁగానేటికి.

మ! తనవ్వాగైవ్యభవమూఁతగాఁగొని, కవిత్వవ్యాప్తియందెందు
జం! టనెడక బాయకనిల్చి, క్షీణియెడఁగృష్ణస్వామియై,
నాకతం! ద్రనిరు ఢిఁజయమిచ్చుతోడికవి, నాచాణంబు
నాభ్రాత నే! డనుకూపస్థితిరాజశేఖరుఁడు ప్రాప్తయిండు
లోపించునే?

జి. వెంకటశేషశాస్త్రి.

— ۱۲۴ —

1. 55-552

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

మనములను శిక్షించుచున్నది గుర్తించుచున్నది

2000-01-01

(అంతా నవ్వులు విన్నారు)

2. 2. 2.

మీ సహజ చింతకెక్కులు

అనుభవమును బట్టి, కడు బెక్కువచో,

ಸಿರಿಮಹಾಲಿಂಗೇನುಂ ಪ

(అంతర్జాతీయ యోధుల కలుగూనఁదీసియొక్క).

3. 75075.

ఉ: అర్జునా! య: దనగృహంబున స్వేచ్ఛార్థం వసియకా

శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః

ద్వివిధములు. ఒకటి పాపములను మోక్షమునకు మార్చుట.

(అక్షరములను కడగలేదు సువ్యభిచారసంపదకా).

4 పరిచయములు వచ్చినట్లుగా మానుమంతునిన్ను⁴¹. కందము

శ్రీ విశ్వేశ్వరీదా టీరయమున

అవగాంఘి నృసింహ లంకకు బతిక

యజ్ఞాదిదానము దానిని

హనూన తనూజా నెవుడుబ్రస్తుతిసేతున్.

యగుదారక గురుదక్షిణాత్మకముగానర్పించి మచ్చిప్యతా
స్ఫురణంబించుక తెల్పినట్లైననమస్సులో ధన్యవాదంబులు.

సాలుజో డిచ్చినప్పుడు చెప్పినది.

శా! నెయ్యింబొప్పబహుకృతి నలిపియెం జేభక్తిని నా జో
డియ్యక బూనితి వట్టనంగనరియకా నే? నిహితంబట్టిదో
యయ్యా! కొవ్రపుటన్వయూంబునిధిచంద్రా! సుబ్బు ము
శ్రేష్ఠి! మె
మొయ్యక జేకొనిసంతసిం చెద మునీయుల్లంబు మోదింపగక.

అవధానాంతమున గవులు చదివినపద్యములు.

కీర్తనామృతము.

బ్రహ్మశ్రీ డి. రాజశేఖరముగారికి, వందనములు.

శా! అయ్యా! మిత్రకవిత్వయంబ! యిటమీ ముష్టావధానం
బునే! నొయ్యక జూచి ప్రమాదవీచికలలో నోలాడుభా
గ్యంబు ద! వ్యయ్యోక రెడ్లనభార్థమైచర నవార్థంబయ్యె
గార్థంబిటుల్! నెయ్యార్జిచ్చుచు సత్కరించుత సభావిగ్న
జ్ఞసంబుల్ మిముక.

తే! గీ! శతవధానవిధానని స్తవక్రీర్తి

నరసకవిచక్రవర్తి యీశ్వరమునుంకి

స్వర్గసంపాసి తిరువతిశాస్త్రిగారు

ఆంధ్రభువికాళి అతమిరా ర్దుగిక.

తే॥ గీ॥ తిన్నగారగుచుండి సంసన్నమైన
 శైలిలోఁ బద్యములువ్రాయ యుమురైలు
 తపపులేకున్కి నెవో దడదడగవ్రాసి
 పంపుకొన్నాడ యియింపవలయునయ్య!

ఇట్లు, మివత్స,

బాలకవికసిరెడ్డి నెంకటనుబ్బారెడ్డి, వర్ణపాడు.

బ్రహ్మశ్రీ డి. రాజశేఖరముగారికి.

చ॥ లలితస్మదూక్తులకొగవితలకొరచియుంతురటంచు శేముషీ
 విలసితులార! మీయశమువీనులవిందు నెకాని యిప్పుడీ
 నలుపురనుధ్యనిల్చి ప్రతిభకొక్కటింపుచుఁజాలబుద్ధి శ
 లనవధానముకనలుపఁ గూడెను సంతసమెంతయేనియొక.

తే॥ గీ॥ దత్తమండలియం నవధాన మిటుల
 నింతవఱకుఁ జేసినవారి నెఱుంగుచుయ్య!

యాంధ్రభాషావధూటి కత్యంతకీర్తి
 పెంచితిరిమిదు, మాకెల్లఁబ్రియముగఁగె.

ఉ॥ ఒక్కడనిటఁనుంచుచుమహోజ్జ్వల శైలిని గైత్రవాఱుతు
 యక్కజమైనకార్యమగు, నాబుధసంయుతమానభాస్థలిక
 జిక్కులఁజిక్కుకుండఁదనచెంగటిసృచ్చకులేమికోరినకొ
 జక్కఁగజ్జ ప్పించి పనిసాగఁగఁ జేయుటయెంతకష్టమో.

వి. శంకరరావు, బి. ఎ బి ఎల్.

ప్రీతర్.

ఉ॥ వింటి నెకాని చూడఁగలవిశ్రుతభాగ్యము లేదు క్షీర్తి న
వ్వంటిననచ్చరిత్రుల సుదాసులదిర్బలవెంకటేశులకా
గంటిని నేడు మీరిటనొనర్చినయీయవధానధాటి, మీ
నంటికి వీందు ప్రకడవ వైపునఁగల్గురాజ శేఖరా!.

అ॥ వె॥ శీలయుతులురాజ శేఖరవెంకట
శేషకవులతో విశేషితి,
గడపమండలంబు శునక్ష్మీర్తిఁగాంచుచు
దత్తమండలముల ధన్యమయ్యె.

క॥ అవధానకార్యమెంతయు
ననలీలగఁదీర్చుమీకు నాయువుసిరియొక
గవితాబలమును గమలా
ధవుఁడిచ్చునుగాక సుకవిత్వజులారా.

వి. వెంకటరామానుజాచార్యులు.

ప్రధానాంధోహధ్యాయుఁడు.

శేషక హైస్కూలు, పొద్దుటూరు.

—o—

తే॥ గీ॥ పుడమిశోభింపు ప్రొద్దుటూర్ పురమునందు
బహుళవిష్వస్యసమృలు బహునుతింప
సల్పిరష్టావధానంబు సమత రాజ
శేఖరబుధేంద్ర వెంకటశేషకవులు.

ఉ॥ పావనశాఖబృంహములబర్వచు నుత్కృతసప్రయంబునై
భావవిచిత్రగోనజ విభాసితమై విలసత్ఫలాగమా
పవిత్రమై శుకాదిపవనీయన౯ రుతికెక్క దిన్యసం
భావననొప్పి సంఘవని భాసిలె నీకవిసింహవాగ్గురిక౯.

శ్లో॥ వ్యస్తసిద్ధిదయతాక్షర! యతవృత్తాంకిర్యూర్థకవనేన
గీర్వాణాంత్రిసమస్యా! పూర్త్యాచాప్తావధానమతులమిదం.

శ్లో॥ కివితానువర్ణకలితా! లలితాంకారవృత్తిగుణగుహితా
కంతగ్రహయోగ్యాసా! వనితేవా భాతి కుసుమమాళేన!

ధన్నవాడ గాఢువాచార్యులు,
విద్యత్కవి పాకస్కీల్ పండిట్,
నేపథ్ హైస్కూలు, పొద్దుటూరు.

—o—

మహారాజశ్రీ రాజశేఖర వెంకటశేషకవులకు.

మహాకవిత్వంబులు! ప్రొద్దుటూరుపురి విఖ్యాతప్రమోదంబుమై
సవధానంబులునల్పి సభ్యులమనంబానంకముకడెంద నా
శువిశేషాంధ్రకవిత్వ సిస్టులయశశోభాయ మానంబుగా
సవలీలవిలసిల్లు మీచదువుకత్వంతంబు సంబోధనం
భవమైతిస్ఫురణాంచిత ప్రచురవిద్యద్గోషిఁగాంక్షించితక౯
స్తవనీయండగు రాజశేఖరుఁడు నిత్యశ్రీసమేతుండుగా
నవునావెంకటశేషశాస్త్రియు, భవిష్యద్వృద్ధిపాండిత్యగా

రససంపాదన కేళికావలసితాండ్ర గ్రంథనిర్మాణ స
 త్కవి తాత్త్విక సంకుశ ప్రభయ విద్యావంతులౌమిమ్మునీ
 భువి సర్వజ్ఞుడు పొందఁజేసి విపుల ప్రోత్సాహము గొల్పనా
 యువు నారోగ్యమునంపదల్ గలిగిమారు స్పృంగపీయించు
 టల్ మిశ్రుల గోరుచు నీశ్వరు గొలిచెదన్ మిత్రత్వ
 గానిచ్చుటన్ ||

ఇట్లు, అంధభాషాభిమాని,
 కోరంకికుప్పుస్వామయ్య,
 డిప్టి కలెక్టర్, జమ్మలమడుగు.

—o—

మ! వదియు దొమ్మిదివంశ లింగవదనయబ్బంబున్ డీసెం 17 నె
 ఆ! బదునేడైతగు తేది మీరిచట విద్యదబ్బందములే మె
 చ్చి స! ముద్దమొందంగ వధానమునలుపు నింపుకొసాం
 పుపియింపఁగా! మదిసంతోషతరంగితంబయిరిహింపక గం
 టినీవేళలో.

మ! పలుకుల్ జాజులుచల్లుచందమున భావస్ఫూర్తి దైవారి ము
 డ్దులుగుల్కంగ రసంబుచిప్పిలఁగ నెంతోమెత్తనొలైలి రం
 జిల సౌలభ్యముమీఱఁ గమ్రకవి తాత్త్విక భావరూఢిభా
 సిలఁ బద్యంబులుపుష్పగుచ్ఛముల వాసి జెందియుండక
 సమ! న్యలును వర్ణనముల్ రచించి యలుపైనన్నింటి గం
 భీరమా! గళరానంబునఁబల్కు శక్తికయివేడ్కల్ గల్గె; నే

నెన్నిచో! టులనోయప్తవధానముల్ గనిన నిట్లుక సంతనం
బీయఁగా! గలదే దేనియు లేదటంచుఁ బలుకంగానేర్తు నో
సక్కపుల్.

మ॥ వరవాచానాకవిత్వ సంపదలతో భాసిల్లునో రాజశే
ఖరవిద్యత్కువి! శేషశాస్త్రికవి! వేషకమీరుమీప్రాద్దు
టూర్
పురముకవీసివి దేశముల్ చనిన శేంద్రుల్ సొల్పువిద్యత్సభాం
తరముల్ చేరిశతావధానములు వందల్ వందలుక జేయుచుక
గరమచ్చోటిబుధవ్రపంచమును నానందాబ్ధిలోఁ దేల్చి భూ
వరులర్పించెడు కాన్కలగొనుచు శశ్వద్రాహోపేతులై
ధరిలో నాయువు శ్రేయముక సీరియు విద్యాబుద్ధులుక గల్గి
యుం! దురుగాకంచని కోరుచుందు మనమందుక మీకు
శ్రేయోర్ధినై ।

కె. చంద్రశేఖరం,

Deputy Superintendent of Police,
Jammalamadugu Division.

[బహుశీ) రాజశేఖర వెంకటశేషకవులకు, వందనములు.

ఆ! వె! ఆర్యసభల మీర లస్తావధానంబు
సలుపుప్రతిభ మెచ్చవలయుఁగాదె?
చిత్తమందు రాజశేఖర వెంకట
శేషశాస్త్రి సుకవిసింహులార!.

మ॥ హనుమత్స్మితముభూతవంచక యుతంబైయుండఁ గల్పిం
 వుండఁ! చనుచుకృబృచ్చకుండేర్పడకబలుకఁగా నత్యాశు
 ధారాగతుల్! తనరారక మృదుశబ్దభావరస సిద్ధంబైనధా
 రాశక్తై! లిని గందంబురచించు మీకవస మేలీలకనుతి
 గాంచదే?.

తే॥ గీ॥ ఒక్కబుధుఁడొక్కపాదంబు నొక్కసారి

చదువ మున్నభ్యసించినసరణి దాని

లవము పొరపాటులేక చదువుటచూడ

మీరసజ్ఞను శారద మెలఁగఁబోలు.

కొడవలూరు రామచంద్రరాజు.

రామేశ్వరము.

—o—

అవధానాంతమునఁ బ్రసిడెంటునుగూర్చి చెప్పినది.

సీ॥ అనువమానప్రాధి నాంశ్లేయభాషలో

బీ. యే. బి. యల్. ప్యాసు వెలయఁజేసి

సర్వసన్నతమైన సంస్కృతభాషలోఁ

జక్కనిపాండితి సంగ్రహించి

యాంశ్లేయమున నుపన్యాసమిచ్చెడుచోట

‘నారెటర’నెడు విఖ్యాతిఁగొంచి

యెల్లవారలుతన్ను నెంతయుఁబొగడఁ బే

ర్గనిసట్టి న్యాయాధికారియగుచు
 తే! గీ! గర్వమింతైనలేక నకగనినయంత
 వేవిధంబులమన్నించి వెలయువాని
 నాదుయజమాను సగ్రాసనపతి ఘనుని
 జేరివినుతింతు యక, యన్, నృసింహవిభుని.

డి. రాజశేఖరం.

Proddutur.

M. R. Ry. D. Kalahastayya Pantulu Garu
 alias Rajasakharam has been intimately known to
 me for some years past. It was a most pleasant
 and agreeable surprise to me when I found that he
 had concealed within himself, unknown to the
 world, hidden treasures of the highest poetry in the
 Telugu language. The citizens of Proddutur had
 his true worth drawn out, when they persuaded
 him, to give a performance in Avadhanam. I had
 the good fortune to preside on that occasion. He kept
 the audience spell bound and in raptures by his re-
 markable feats of memory and to the last man in the
 audience, who had any tinge of the music of poetry
 in him, the feeling was one of a transport of joy
 and exstasy. In these days when telugu is so little
 cared for, it is a matter of pride and gratification
 to all lovers of Telugu and the Telugu people, that
 there are still amongst us people like Rajasekha-
 ram, who hold aloft the torch of telugu poetry,

pure, unsullied, and ever bright and shining. I wish him every success in his endeavours to leave a permanent mark, in the annals of Telugu poetic literature and pray that he may receive fitting and adequate recognition at the hands of the enlightened public.

(Sd) N. S. Narasimha Chari.

District Munsif.

—o—
డి. రాజశేఖరముగారికి.

ఉ! భావళి! రాజశేఖరబుధాప్రతిమప్రతిభాప్రభావ వా
వైభవసాత్వికత్వననగానవధానవిధానలీలల
భూభవనప్రసిద్ధకవిపుంగవశోభితమైన యీమహా
ప్రాభవగోష్ఠియందు నినువర్ణన సేయుమటన్నశక్యమే?

చ! స్థిరగడియారమన్వయజశేషయశాస్త్రిగళారనంబు మీ
స్ఫురదురుకంతరావమును భూరిరణంబున బాధ్యకృష్ణ శం
ఖరవములట్లు శత్రులవికాసమడంచుచు వెల్లియాండు భీ
కరమయి, యాస్తనంతటికి గాఢముదంబుఘటించుచు
సభా.

చ! తిరువతి వెంకటేశ కవిధీరవరాష్ట్రవధానలీల మీ
యిరువురయందుఁదోచెనని యిద్దమనస్కులునైనచంద్రశే
ఖరులను సత్ప్రభుగనుజువఁగా విని సంతసమండి నానమో
వరకవివర్ణనీయ తమ భవ్యవధానచరిత్రమున సభా.

సి. చెన్నారెడ్డి.

పల్లవాడు, 8-1-1921

సాక్షాత్తుటూర్పురమున 17 తేది శుక్రవారము సాయంతనము ఆరుగంటలకు బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖర వేంకటేశ్వర కవులు సూతనవిధానమున అష్టావధానమొనరించిరి. సభ్యులు పూర్వపండిత సాంప్రదాయము ననుసరించి యీపండితకవులకు సూటపదియాయను సాలువులునిచ్చి బహూకరించిరి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ 22-12-20 బుధవారము.

20-2-1921 తేది జమ్మలమడుగులో జరిగిన

ద్వీగుణితాష్టావధానము.

మ॥ అమరగ్రామమునండియయ్యణపువర్యంశంబుగా నీప్రపంచమునందంతటనిండినర్వమునకు జైతన్యము బెంచి శోకముఁ గల్యాణపుమండపంబుగ వెలుంగజేయుచున్నట్టి యాదిమశక్తి నినునామనంబుననుభక్తి గొల్పుగా జేవ్వరీ.

చ॥ అలఘుదయార్ద్రభావమునంతటనింతటనిల్చినీవు కైవలుకనుఁగొచురీతిని శుభంబగుమాడ్కినిజూచిప్రోతునకతలఁపుబంబుగాగ నవధానమునేయగనుంటిమమ్ము నీ బలమునుజూపుధారణమొప్పునఁగార్చి మిదీర్తు ముంబరీ!

డి. రాజశేఖరం.

శా! కాళీదాసుననుగ్రహించుట మొదలైన సత్కృతుల నీదయా శ్రీలేశమ్మున రాజరాజనమతఁ జెన్నారుచున్నారు మా కేలాయన్యము? నీవదాబ్జభజనం బేకోరియున్నాము మా తా! లాలింపుము కీర్తనంపదలనత్యంతంబు చేకూర్చుచున్.

మ! కరుణాపూరముఁజిమ్ము శాంకరికటాక్షంబింతతోడై విక స్వరవాగుజ్వల సంస్కృతాంధ్రవటుభాషాకావ్యనిర్మాణ చా! తురికశ్రీకవితావిలాసమెపుడున్ దోపించివిదవ్సత్సభా దరణీయంబులు నేయుభావరసవిత్తంబైనమానూక్తులన్.

మ! భవపత్నీకరుణాత్తచారుకవితాప్రాలంబమున్ బూని యు ప్తవధానంబు శతావధానమను ప్రజ్ఞాచాతురీసాధ్య వై భవముల్ వెల్లువినోదతంత్రముల విదవ్సత్సభామెప్పించు ధీ జవమున్ ధైర్యబలంబువాక్పటుతయున్ స్వాభావికంబై తగున్

జ వెంకటశేషశాస్త్రి.

ద్వీగుణితాప్తవధానము.

1. నారపురస్వామి వర్ణనము - ఉత్పలమాల - క ప్రాసము,

ఉ॥ శ్రీకరుణావయోధి సరసీజనశాయితలోచనుండు ర త్నాకరుకూర్చియల్లుడు నిజాశ్రితకోటికిఁగన్నతండ్రి య స్తోకనిశాటదాహకుండు శూరుండు జమ్మలమద్దుపట్టణ శ్రీకరుండై ననారపురి శ్రీపతినెంతుము మానసంబులన్॥

2. అవధానమునుజూచి చదువురానిసల్లెటూరివాని యభిప్రాయము.

ఉ॥ ఆకవితామహాశ్వుచుదియందఱుమెచ్చుచునుండుగానియిం
దేకత సెప్పునుండిరో మతెవ్వరునుక బలకొట్టలేదే నే
నీకడఁజూచువాఁడనని యెందువధానపువేళలోన భ్రాం
తాకృతిపల్లెటూరిజనుఁడక్షరిహీనుఁడుచూచునెంతయుక.

3. అధికప్రసంగము.

4. సభ్యుఁడిచ్చిన యింగ్లీషుకల్పన - చంపకమాల.

చ॥ సిరతరథాటితోనరుగుదెంచుభుజంగమపక్షిఁబోలెఁబె
న్నురువులతోఁదరంగము లనూనగతికగిరిఁదాఁకివచ్చితా
విరతినిబొంద నూచ్యుచిపవిత్రకరమ్ములవెల్లుచుండె బం
గరుఁగరఁగించినట్లుకడుఁగమ్రపుఁగాంతులసంద్రమయ్యెడక

5. దశావతారములు - కందములో.

కి॥ వనచరచతుష్టయము వా

మనుఁడును రామత్రయంబు మహితుఁడుబుద్ధుని

డును గలికియు ననఁగా వి

మనియవతారములు పదియు శోభిలుచుండుక.

6. సమస్య. ✓

క॥ దివిజగురురాణియయ్యును

నవనవమగువయసుసౌగరునక ధర్మముఁదా

నవమాసమునేయుచుఁదా

(౪ విధునితోఁగలిసె ధివణరహితయగుటచే॥)

7. సమస్య. ✓

ఉ॥ శూరతతోడఁబోరి రిపునూదనతఁ బొనరించిరాజ్యమున్
గోరికతోఁగ్రహించియుసఖుల్ సుతులున్ మఱిపిన్న పెద్దలున్
జేరిసుఖంపలేమిఁగడుఁజింతమునుంగుచుగెల్పుగాంచియున్
భారతయుద్ధరంగమునఁబాండవకృష్ణులెయోడిరేకమై.

8. ఘనము 6128487 మూలము 183.

9. ఘనము 12457188 మూలము 232.

10. నిషిద్ధాక్షరి.

క॥ అలఘుకవి వితతియలరఁగ

మలసి చలువచేసిమది నమంద్రముదంబున్

గలుగఁజేయును మరునకుఁ

జెలి మలయానిలము నిండుచెల్లిఘటిల్లన్.

11. వ్యస్తాక్షరి.

యావత్త్రోయధరాధరాధరధరాధారాధరాభూధరా.

12. మాజిక్ స్క్వేరు 86.

13. గంటలు 51.

14. తే॥ గీ॥ క్యూబురూటునమది నెలకొల్పునంకె

లొక్కశిలరువ్వఁజెట్టుననున్న కాకు

తెగిరిచనురీతి మదినుండి యెగిరిపోవు
విబుధవర! గంటవేళటు జ్ఞప్తికినిజేటు.

నూటపది యూరులిచ్చి సన్నాస మొసరించినపుడు చెప్పినవి.

మ! ధనధాన్యంబులుమాకుఁగాలికృపచేతఁడృప్తిగానుండెనీ
ధనమేముఖ్యముగాదుమాకు, సనవద్యంబైనయాసద్యశో
ధనమేముఖ్యమయకావధానములనుఁద్రవ్యంబులేకుండజేఁ
సినఁదద్దారవముండదందుకతనఁజేకొందుమీమూల్యము

మ! తనపైఁగూర్చిని సత్యభాసదులు శ్రద్ధాభక్తులఁదెచ్చియి
చ్చినదానిఁ దృణమైనమేరువనుచుఁజ్జత్తంబునందెంచి తృ
ప్తినిగఁవాఁడెఘనుండు; మీరిడినదేవేయూరులంచుఁను
నం! బునభావించిముదంబుఁగాంతుము నుఖంబుల్మీకు
నంధిల్లఁగఁ.

మ!తొలుదొల్తలలితంపుఁబల్లులనుముద్దుల్ తద్దయఁజల్లుకై
తలవ్రాయించుచుఁగూర్చిమైమనిషితంతఁగావ్యముల్ నా
టకం! బులువ్రాయించితి పైవధానముజనంబుల్ మెచ్చఁ
జేయించినా! వలఘుప్రేమనుజూపునిఁ బొగడ శక్యంబౌనె
కామేశ్వరీ!

మ॥ కవితాకార్యములక గలట్టివిలువక గన్గొంచు మాచేతనీ
యవధానంబొనరింపజేసి ముదమత్యంతంబుపొంగార శే
లువులుక బైననుగప్పినుటపదియార్దుక గాన్కలర్పించిగా
రవముక చూపెడునీనదన్యులయుదారస్వాంతమెన్నక దగుక

శా॥ ఏకాంతంబునమద్దురూత్తములు తామేమేమిబోధించిరో
లోకుల సుంతయెఱుంగరావగిది; మాలోనీవువేంచేసి వా
చాకలోలములక వధానసభలక జాల్కొల్పిపేర్తిత్తు మా
తా! కానిప్పులులై నఁద్రిప్పుమిఁకినంస్థానములక శాంకరీ.

జి. వెంకటశేషశాస్త్రి.

అవధానమైన పిదపఁ గవులు చదివినపద్యములు.

శా॥ అమ్మా! జమ్మలమద్దు పట్టణము! మా కాప్తావధానావలో
కమ్మబ్బెక గద నీదుపుణ్యమున నీకై సంతతశ్రీవితా
నమ్మందంగ నితోధికంబుగ నునిక నారాపురస్వామిపా
మ్మదలోమొక్కెదనేగృతజ్ఞుడనయైదాక్షిణ్యధర్మాన్నదా.

శా॥ అయ్యా; రెడ్డిసభార్థమై చుచు మీయష్టావధానంబు ద
న్వయ్యెన్ నాడటప్రాద్దుటూరుపురమం దానాటిదీనాటితోఁ
దియ్యంబై ద్విగుణీకృతంబయి రసోదీర్ఘ ప్రకారంబుగా
వెయ్యార్లందినయంతనమ్మనముపర్వెకమిత్రవిద్యద్వయా.

తే॥ గీ॥ సప్తసాల విభేదనచణము రామ

శరము; దానికిసాటి నిశాతమైన

ధీవిశేషము మీకుఁ బ్రాప్తింపు కతన
మేటియవధానులకు ముందుమేలుమీకు.

తే! గీ॥ మిత్రుఁడనందవశమున మితముదప్పి
సంస్తవమునేత యది యనాచారమగుటఁ
దావకవధానవిజయ మిందలిబుధేంద్ర
వికసితముఖారవిందముల్ వెల్లడించు.

♦ ♦ ♦

ఇట్లు, మిత్రు,

బాలకవి, కసిరెడ్డి. వెంకటసుబ్బారెడ్డి.

ఉ॥ ఇప్పటికాలమందు మనమింగ్లిషుబాషను జీవితంపుఁబెన్
దెప్పుగఁజూచి దానికయి తీరనికష్టములొంది ద్రవ్యపుణ్
గుప్పలు పాడుచేయదొరకొందుమెకాని తెలుంగుబాసయం
దెప్పుడుగాని శ్రద్ధవహియింపఁగఁబూన మిదేమిపావమో?

మ॥ కయనీయంబగు నాశుధారదనరంగాఁగై తలన్ గూర్చిత్రా
వ్యములొకంతరవంబులన్ జదివి విద్యావార్థులొ సభ్యులన్
అమితానందమునందుఁ దేల్చిన మనీష్యుఁగ్రేసరుల్ మిమ్ముశ్రీ
ప్రమదానాథుఁడు బ్రోచునెల్లపుడుసంపచ్చేయముల్ గూర్చుచున్.

♦ ♦ ♦

వి. శంకరరావు, బి. ఏ., బి. యల్.

ప్రీతరు.

క॥ ఎందఱు వండితు లడిగిన

నందఱకు నదు త్తరముల నతిన్ పుణితోఁ

బొందికఁబలికెడిమిముఁ గవు

లందఱు మెచ్చంగఁదగు మహాకవులారా!

మ॥ కవితాశక్తియుమంజుశబ్దము లలంకారమ్ములు భావముల్
కవులారాయనిమెచ్చఁబద్యములువల్క నేర్పు మీవంటి న
త్కవిసింహంబులు దత్తమండలముల గల్గి నుడియంచు నే
శ్రవణానందముగాగఁదెల్పెననుధీచంద్రుల్ ముదంబందఁగన్

క॥ కరుణాకరుఁ డీశుఁడు శుభ

చరితుల మిము నాయువును యశంబును బలమున్

సిరియొసఁగి ప్రోచుఁగావుత

సరస లలిత నుకవితా విశారదులారా!

ఇట్లు మీవిధేయుఁడు,
కొత్తిపాటి పుల్లయ్యకవి.

శ్లో॥ రాజశేఖర శేషఖ్య కవిపుంగవ నిర్మితాం

శతావధానకవితా మద్రాక్ష మతికోమలాం.

శ్లో॥ శ్రీమజ్జమ్మలమద్గు నామకపురీ నారాపురశ్రీపతే

రభ్యశ్చే శతసంఖ్యపృచ్ఛకముఖోద్ధీర్ఘం సుగూఢాశయం

యుష్మత్ప్రోక్తకవిత్వకౌశల మనాయాసం సమస్యోత్తరం

శ్రుత్వాఽతువ్యచమండమాంధ్రవిలసద్గీర్వాణభాషార్థురీం

శ్లో! రామానుజార్యనామక సుధియావిభి యాయధార్థపరికథనే
లభినందనపద్యయుగందత్తంసుకపీంద్రయుగళయుష్మభ్యం

తే! గీ॥ దత్తమండల సముదాత్త వృత్త గత్తు
సదృశులై చెలువొందిన సత్కవీంద్ర
యుగళి మీ కేమిఁకొదవ? సంయుక్తగరిమ
నకలరాజనయనభల సుత్యవముఁగనుఁడు.

రామానుజార్యః,
మొరగుడి.

ఉ॥ ఇక్కవితాకుమారికకు నిద్దసునన్నతఁ గన్నతంద్రులౌ
తిక్కనసోమయాజియు సుధీయుతనన్నయభట్టలీలఁ బెం
పెక్కినరాజశేఖరకవీ! గడియారము శేషశాస్త్రి! మా
కక్కజమాగతిఁ ద్విగుణితాప్తవధాన మొనర్చినారహో.

చ॥ స్ఫురదురు కంఠరక్తి పరిశోభితమంజుకవిత్వశక్తి సు
స్థిరతరబుద్ధిశక్తి ధృతిశీలదయాద్యసురక్తి యారయఁ
దిరుపతివెంకటేశకవిధీరవరేణ్యులయందుఁబోలె మీ
యిరువురయందుఁదోఁచెడినుమీముఖసంస్తుతిగాదుసత్యమా.

మ॥ నలువొ జమ్మలమ డ్లదీచి విలస న్నారాపురస్వామి కే
వలదేవాలయమా! భవత్సుకృతముఁవర్ణింపమాసాధ్య
మా! తలలఁవేయుగలట్టియాతఁడతనిఁ దాఁదాల్చు నా
తండు నె! ఛెలులై వాఙ్మయగోష్ఠిసల్పిరహహశ్రీమద్భు
ధానందులై!

మ॥ అలనన్వజ్జతనత్కులస్థితీయ భవాన్గీకృతార్థత్వమున్
 లలితైశ్వర్యముశేషభావ్యతయుఁ గల్యాణప్రపత్వంబునకున్
 గలసీకున్ గవిరాజశేఖర నమాభ్యున్ గల్లు నాద్యక్షరం
 బులురెండున్ దుద్రివాయు హేతువదియేపోకాశహస్తీశ్వరా.

ఉ॥ చందురుఁ డాకనంబువను జల్లుగ వెన్నెల గాయుచుంకఁగా
 ముందరఁ గాచగర్భగత భూరిసితద్యుతి దీపముల్ దగఁ
 మంద సుకూనసంపద సమస్త జనాన్యము లుల్లసిల్లఁగా
 నిందుకర ప్రసారమున శెంతయు హైకత సీను యొప్పు, నా
 నందము మీర నుత్తర పినాకిని నిర్బల తోయ సంపర
 న్నందనమీరుఁడచ్చటఁగ్రనుమ్మునఁ బుష్పసరాగమెల్లెడఁ
 గ్రంధుగఁజల్లుచున్విసరఁగా మఱి యెన్నిది గంటలప్పు నాఁ
 డందుల కేగుదెంచు జను లందఱు గద్దెను దమ్మిరేకుల
 ట్లందముమీరఁజుట్టుకొనియచ్చొలువాయకయద్భుతంబుగా
 డెందములందు మోదముకడిందిగనూరుచుండఁబృచ్ఛకుల్
 సందియ మింతలేక కడునమ్మతి నొందుచు మందమూరుత
 స్పందిత కల్పవృక్షముల భాతినీశీర్షములూపుచున్ శభన్
 గొందరుపైసె బానసగఁ గొందగు సంపదీసేయరాదు తా
 ల్విందమటంచుఁ బల్కుచు నవీనముదంబుధివోలలాడఁగా
 ముందుగ నీగళారవము మోహన మోహనరాగయుక్తమై
 సంపదీ యింతలేని జనసంఘము వీచులవిందు సేయఁగాఁ
 మందమనోజ్ఞహాసరుచి మాన్య భవవృద్ధనారవింద మిం
 దిందిర బృందమట్టులు నతిస్థిరసభ్య సమాఘ దివ్య ద

గృహం నములావరింపుచుఁ ద దేశగతిఁ గనుపెట్టియుండఁగా
 జందన గంధ చంద్రకర నాంద్రసుశీత శిరీష మార్దవా
 మంద సురంద సన్నధుర మాధవ కుంఠ పరీమళా నిశా
 నందక శబ్దజాల వచన ప్రచనాయత హృద్య పద్యముల్
 మందులనైన మేల్కొల్పిమాటికిమాటికినింపుగూర్చి యా
 నందరసాద్ధిఁ దేల్చుచు మనంబులఁజూరగొనంగనిండుమో
 మందునయంబునందభినయంబులయందునుమిమ్మునజ్జయల్
 వంది జనంబు చందమున వర్ణన సేయఁగఁ గోటిమన్నధా
 నంద విలాస విగ్రహత నట్టుకొనఁ వరగోష్ఠి ధీరశక్తి
 నుందర కందరాశుత యశోయుత మందర శైలమట్టుల
 న్నందగతిఁ రహించుచును భద్రగజేంద్రములీలనిర్ణయా
 నందితమందమంద రమణీయగతిఁ నటియించుచుఁ భళా
 యిందిరకిక్కలై తనరునీక్షణపంజ్కులఁగ్రమ్మరించుచుఁ
 జేందినవేడ్కనన్నచటఁ జెన్నకవీయని! హెచ్చరించుచుఁ
 గుండమనోజ్ఞనంతరుచి గోమగుమోమునలంకరించుచుఁ
 గండవినీలగాత్రుఁడును గాంచనచేలుఁడుశ్రీయుకుందుఁడా
 నందకరుండుమాధవుఁడు నారపురీశుఁడు మోదమందఁద
 న్నందిర సీమఁ జేసి తవధానముచుఁ గవిరాజశేఖరా
 ఖ్యందగుదంచు సభ్యజచులాపిరి సత్కవి పద్యనర్ముతుల్
 కొందఱవాఙ్ముఖములును గోమలపుష్పకదామభూషలిం
 పొందెనుమాకుమోదరసమూర్జితమయ్యెనుజ్జితపద్మముల్
 కందశతఁ రహించెడిని గావున నీవు బుధాళికెందునుఁ

విందవు రాజశేఖరకవీ! నిను నీనఖు శేషశాస్త్రి న
 న్నందరమే సరస్వతికి నల్పకు వేయిమొగాలచిల్వ కా
 యిందుధరుండుమాధవుఁడనేకశుభంబులుగూర్చిప్రోవఁగా
 మందురుగాత సద్బుధ సమాదరణమ్మునఁ జారుకీర్తులై.

ఇట్లు,

చెమికెల చెన్నకవి,
 పల్లపాడు.

తే! గీ! పూలుచల్లిన కరణి సొంపులు జనింప
 లలితశబ్దార్థములఁ బద్యములు వచించి
 గారవించితి రంతయోగ్యతలు లేవు
 కడుఁగృతజ్ఞులమయ్య మీయెడను మేము.

డి. రాజశేఖరం.

చ! కవులము పిన్నవారము వికస్వర చారుకవిత్వతత్వ వై
 భవమును దేవిశాంకరి కృపారతి నించుక గాంచినాము మా
 కవనవిభుత్వ మెట్టిదో ప్రగాఢముదమ్మునఁ బద్యరత్నగౌ
 రవమునొసంగినారలు కరమ్ముఁగృతజ్ఞులమైతి మోబుధుల్.

వెంకటశేషశాస్త్రి.

Jammalamadugu.

21—2—1921.

My dear friends.

Even though I had known you for some time I had absolutely no idea of your talents. I must confess you took me by great surprise yester-

day. I had been in the past witness to many an avadhanam. But the one which you gave us yesterday was unique in many respects. Your exhibition of పృథ్వీ and శృంగేరి was as astounding as it was a great marvel. I am certain you have got a great future before you. Jammalamadugu has every reason to be proud of you. It can no more be said what good can come out of Badsia. Jammalamadugu is the birth-place of our famous Andhra Valmiki, who has given to the world that monumental work "Andhra Valmiki Ramayana". You contribute no less to the fame of Jammalamadugu. Your fame will be an additional halo added to the lustre of your birth-place. Jammalamadugu watches and follows your career with just pride and interest. There is nothing like success. I pray that it may be my privilege and that of Jammalamadugu to hear that you have risen from success to success. May the Lord of the Flute bless you is the heart-felt prayer of

Your admirer,

A. Venkata Subba Rao,
Sub-Registrar.

ఈనెల 20 తేది జయ్యలమడుగు పురమునఁ బొద్దు
టూరు పురహానులు బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖర వెంకటశేషకవులు
లవధానము సత్యంతమనోహరముగ నొనరించిరి. పొద్దుటూ
రు, పర్లపాడు, ఉప్పలపాడు, కొత్తపాడు లోనగు పురములనుం

డి పలువురు మహాశయులు విచ్చేసియుండిరి. పురవాసులు అ
వధానులను బుష్పమాలాలంకృతులఁజేసి నూటపదియారు
సమర్పించిరి.

ఆంధ్రపత్రిక,

ఫిబ్రవరి 25 శుక్రవారము.

18-5-1921 తేది నెల్లూరు పురమున మ.రా.శ్రీ.

తేకుమళ్ళ అచ్యుతరావు బి. ఏ , యల్ టి. గారి

యధ్యక్షతతో లక్ష్మీనరసారెడ్డిగారి పురభవన

మున నొనరింపఁబడిన ద్విగుణితా

మావధానవిధానము.

శా: శ్రీవిద్యామహనీయ రాజ్యవదవీ సింహాసనాధ్యక్షినిం
దేవాధీశ్వర సంతతప్రణత దీవ్యత్పాద పద్మద్వయీం
భూషాభూత మనోజ్ఞబాలవిధు రేఖాభాసి శీర్షస్థలాం
త్వాం దేవీంహృదయేభిశామి సతతంశ్రీరాజరాజేశ్వరీం.

మ: ఒనరింపుండవధానమంచుమొదలోహాసంతసంబయ్యెమీ
జననసాసము లేటికింకఁ బరదేశాల్ చొచ్చి కావింపుడం
చనియూపైమముఁబ్రోత్సహించినిరతంబస్తద్యశోవ్యాప్తిపె
పనుగాంక్షిం చెడుతల్లి శాంకరిపదద్వంద్వంబుభావించెదఁ.

మ॥ కవితాపాండితి బ్రహ్మతుల్యులకు వేష్య గాపురంబీవురం
బవుమున్నంతటిసద్బుధేంద్రులకు గీమైయొప్పునీనాఁడుమే
మనధానంబొనరింప నుంటిమిటనేమందంబుదైవారఁగాఁ
గవితకసాగఁగఁజేయునుంటివా జగత్కల్యాణి! కామేశ్వరీ!

రాజశేఖరం.

శా॥ శ్రీమాతా పర దేవతా భగవతీ శ్రీరాజరాజేశ్వరీ
సంగీతాగమ ఫేలనైకరసికా సాహిత్యసంవిన్నయా
నిత్యానందపరా సమస్త జగతాం చైతన్యరూపాపరా
మచ్చిత్రే లసతామఖండకవితా రూపేణ కామేశ్వరీ!

మ॥ సిరులక గీరికి వెచ్చపెట్టిన యశస్సిద్ధుల్ కవిబ్రహ్మలు
సరసాగ్రణులు కార్యఖిడ్గచతురుల్ సత్కిర్తి నిండారిబొం
పిరివోఁగూర్చిన యీపురంబున సభాశీతమ్ముమాకిచ్చి సం
బరముగూర్చితి నెగ్గఁజేయఁగదవమ్మా! తల్లి! కామేశ్వరీ!

మ॥ అవధానుల్ గడుచిన్నవారలదిగాకా పశ్చిమాంధ్రావనీ
కవు లీవట్టణపండితాళిఁ దను పంగానేర్తురే యంచు లో
నవిశంకింతురొయే మొకొంద రటులైనవారిమెప్పించువై
భవముల్ నీకెఱుఁ గంగరానివె మదంబా! తల్లి కామేశ్వరీ!

వింకట శేషశాస్త్రి.

ద్విగుణితాష్టావధానము.

1. ఇప్పటిభావనిప్పటి కాలపుఁగాంతలతోఁబోల్చి శాస్త్రాలము,

శా॥ భావంబుల్ రసపుష్టియు మతియశబ్దంబుల్ సువృత్తంబు
లు॥ భావాకర్షకమానలంకృతులెల్లర్ప నేటికాలంపుకాం

తావుత్తంబులఁజూచి నేర్చెనన హృదయంబైనభాషావధూ
టీవుత్తంబు రహించునూత్నపరిపాటి నేటికాలంబునక

2. ఈయెండలకు స్థూలకాయనిస్థితి వర్ణనము.

శా॥ తైలస్నానముచేయుచందముననత్యంతంబు దేహంబునక
జాలుకొవాఁగఁజెప్పుటల్ పయినఁగ్రిందక జెప్పులోదున్న
నాఁగ్రాలంగఁ దగనూపిరికొనుట కేకస్థంబుగా నెండలు
దేవులంబైతగువేళ స్థూలతనుఁడెంతేదాపముకబొందెనుక.

3. సమన్య. ✓

మ॥ కనునన్నకొలుపంగ నొప్పితి నలంకారమ్ములకబంప వే
డ్కునుగైకొంటివిపూవునెజ్జవరియంగరమ్ముటంచుకవయ
స్యను బుత్తెంచితి నమ్మివచ్చితి గటాక్షంబింతలేనట్టి చె
య్యవనో (యుత్పలగంధిరోయిపుడునీపూహూయనక బా
డియే?)

4. సమన్య. రికార్డులేదు.

5. నిషిద్ధాక్షరి. రికార్డులేదు.

వ్యస్తాక్షరి.

6. ఆకంఠకరటిడుంకి శ్రీకంఠజగండ మదమషీచంద్రకీతా.

7. ఘనము 184220009 మూలము 569.

8. మాజిక్ స్క్వేరు 1063.

వారములు చెప్పుట.

9. (18-4-1908) సోమవారము.

10. (4-10-1883) గురువారము,
11. (8- 6 -1904) బుధవారము.
12. గంటలు 41
13. అనహాయోద్యమము భారతముతోఁ జోల్చి వర్ణనము.

సీ॥-ఆపత్కరంబు కిలాపత్నమస్యయే
 దుష్టచతుష్టయ ద్యూతసరణి
 పాంచాలమానిసీ పరిభవస్ఫూర్తియే
 పాంచాలనృపమతా పరిభవంబు!
 ప్రకటభారతమహీ స్వాతంత్ర్యలాభంబె
 తమకురావలసిన ధరణితలము
 చెరసాలలందుఁ జొచ్చియుఁ గృశించుటయె క
 ర్మశగహనావాస కష్టసమితి
 తే॥ గీ॥ యవల దౌర్జన్యరహిత విఖ్యాతమగుచు
 మహితమా ననహాయోద్యమముగుఱించి
 యిట్టిదని వివరింపఁగా నెవరితరము
 ధీరవరులార! యది పెద్దభారతంబు

స్వర్ణవతకము లిచ్చినపుడు చెప్పినవి.

శా॥ ఏజన్సుంబునఁజేయు పుణ్యముననో యిష్టికవిత్వంబు రా
 గాఁజెల్లెఁజుమి యట్లుగాక యది కల్లఁబోనిచో గంటలీ
 మాజిక్స్కేరులు క్యూబురూటులును నన్నావ్యంబులే
 యకానె యం! బా! జాంబూనదమున్నఁగాదె మనులుక
 భాసిల్లుభూపాకృతిక.

శా! ఆటను నూతనమున వెచ్చ పెట్టుచు వివాహంబునకు బోగవు
 నీరేజాస్యలఁబిల్వసంపి నభలన్ నృత్యంబుఁ జేయించునా
 చారంబు విడి యీవధానముక పుల్లెపైయనకు గూర్చియా
 యారాజ్యంబుల మార్గదర్శివయితయ్యా! పిగభద్రాహ్వయా
 డి. రాజశేఖరం.

మ! ధనమా! యెవ్వరికై ననుండునది వివృత్తుపాతంబు నీ
 ధనమైయుంటఁ గుమాను పెండ్లి కయి శ్రద్ధాభక్తులొప్పారము
 మ్మునురావించుచు నీవధానవిజయంబు గూర్చి మాక్రియె
 ప్తునుగాంక్షించితి మెప్పుగాంచెను మనంబుల్ పిగభద్రా
 హ్వయా!

జి, వెంకట శేషశాస్త్రి.

అవధానమున కవ్వల విబుధులు చదివిన పద్యములు.

మ! అవురా! యష్టవధానతంత్రము మనీషాఘ్యుల్ కవిత్వాభిలి
 ప్పువులొనభ్యులు మెచ్చసింహపురిసంపూర్ణప్రభావాధికో
 త్వవసంధాయకమై యెలర్పఁగను దీక్షాదక్షతఁ సల్పిరి
 యవధానల్ వ్యవధానముంచక రసవ్యాపార మేపారఁగఁ
 దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

శా! ఏకార్యంబునద త్రునుండలములెంతేముందుకు రాకయె
 దోకన్నట్టైడి మూలసంచయవనంతుల్ మాన్పిమిరియ్యర
 స్తోకశ్రీక కవిత్వవైఖరుల మెచ్చు శెంది మీమండలం

బేకాకారయశంబునొందునటుహాయిజేసి నారియెడక.

ఇట్లు,

ఎఱ్ఱమురెడ్డి బాలకృష్ణారెడ్డి.

మ॥ కవిచంద్రుండగు వెంకటేశ్వరుఁ డుపోద్ఘాతంబుచుకొనాసినీ
కవిశక్తి వీరమతీచరిత్రమున వేశ్కొ మెచ్చియుండంగ అ
ష్టవధానంబొకడాచరించినభక్తుఁ సంతోషముఁ గూర్చుకా
ర్చివిశేషంబన రాజశేఖర విచిత్రంబానె యెవ్వారికిక.

చ॥ ఘుఁగుఘుఁగు కమ్మవాననలు కొల్లలుకొల్లలు చిమ్ముపుష్పగు
చ్ఛముఁటలు సత్ప్రబంధముల సత్వరతక రచియింపఁగల్గునా
ధ్యమహిమనైజమయ్య గడియారము వెంకటశేషశాస్త్రి నీ
సుమహితపాండితీమహిమ చూచినమెచ్చరె యెట్టివారటక.

అ. కోటిశ్వరశర్మ.

డి॥ రాజశేఖరముగారికి వందనములు.

తే॥ గీ॥ కార్యశాలమ్మునక జక్కి కడవదాఁటి
కదలలేకుంటిఁ గడుపుకో గంపెడాన
కలదుగాకేమి మీచేయఁగల వధాన
సరణి నూహించి యిప్పట్ల సంతసెంతు.

కా॥ సారజ్ఞుల్ గలసత్సభాంతరమునక సామగ్రిసంపన్నమై
సారస్యంబునలోటువుట్టదుగదా సైసైయనక ధీరతా

శ్రీరాణ్ గయిదండయ్యగజయ శ్రీవచ్చిపూదండతో
మారాముల్లొకయింతలేక మిమునన్నానించి పెంపారుతిక.

తే! గీ॥ బాలవా గ్రహహాక్కుని పదుగురలర
బాలకవి చిన్నియమాట పసిడిమూట
యై భవదవధానవిజయ మచ్చటి బుధ
వికసితముఖారవిందముల్ వెల్లడించు!

బాలకవి - కసిరెడ్డి వెంకటసుబ్బారెడ్డి.

—o—

To,

The Cohinoors of Proddutur.

Dear Poets !

I cannot better voice forth my humble feelings for the pleasure you have given me at Nellore and on more occasions than one, by your Dwigunithastavadhanam on 13-5-1921, which beyond all doubt was a remarkable exposition of what India was in her past and what it is even in its present trampled condition and lastly what it can be in the future; than by the following few lines which I am sure will make you accept a friend's gratitude.

Sonnet.

Bees hum where honey lies in plenty
Why? to get most out of what can be had.
They drink and drink till the lake is empty
And find after all that they are but sad.

Thou wert with us and much more in us all
 Many a man have I often times seen
 As pictures passing in a gaiety hall.
 So was thy presence though short it had been
 The clouds obstruct our vision of sun
 When off they go the light once more we get.
 So too with you learned poets! we run
 To take what we can from thee but fail yet.
 Lessons I take from your glorious life
 Be brave, hold fast the good, life is a strife.

Sincerely yours.

P. V. SUBBARAO.

13-5-1921 తేది సాయంకాలము నెల్లూరు పురభవ
 నమున మి. టి. అచ్యుతరావు బి. ఏ. యల్.టి.గారి య
 ధ్యక్షతక్రింద ప్రొద్దుటూరు పురపాలకులు విఖ్యాతానధా
 నులును నగు బ్ర. రాజశేఖర నెంకటేశ్వరపులు ద్వీగుణితా
 ప్తానధానము నొనరించిరి. సభ మిక్కిలి జయప్రదముగ జర
 గెను. పుష్కరాగ ఘటితములైన స్వర్ణవతకములిచ్చి యనధా
 నులు సన్మానింపఁబడిరి. అనధానుల సాంక్షిత్వకవిత్వపటుత్వము
 లకుమెచ్చి బ్ర. దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి వినుగొండ కోటీశ్వర
 శర్మ లోనగుకపులు గౌరవపర్యములు చదివిరి. వీరి యనధాన
 ముఁజూచు భాగ్యము గలిగించినందులకు ప్రొద్దుటూరు సబ్
 మాజిస్ట్రేటు పి. వీరభద్రరావు గారింతయుఁ బ్రశంసార్హులు.

ఆంధ్రపత్రిక. 27 మేనెల శుక్రవారము.

లవ్వితా! రలు తలనూవసాఁగె భ్రమరఁబులు తామరముండ
కేగె బ! ల్పిలుకపటానిరాతు తనసింగిణివింట లకోరిఁ గూ
ర్చె నా! జలరుహమిత్రుడ స్తగిరి చాటున డాఁగురుమూఁ
తలాడఁగె.

14. గౌరీస్తుతి. చంపకమాల

చ! అతులసమస్తదైవతచయంబులు గొల్వఁగఁబొల్పు దేవియా
శ్రీతనిజభక్తకోటికి నశేషవరంబు లొసంగుమాత సా
వితమతి రాజశేఖరనువేంకటశేషకవీంద్ర వాగ్ధరి
నుత వరదేవతానతి మనోజ్ఞపదంబులఁ గొల్తుమెప్పుడు.

16. సేరముచేయని దేశభక్తుని బాధించినపుడు జనుల మనసు
లెట్లుండును.

చ! శితకరవాలసంఘములు చేకొని దేహము చీల్చినట్లు లు
న్నతమగుకొండనుండి భువనంబునకుఁ దిగఁద్రోయునట్లుదు
ర్గతి యధికారియొక్కఁ డపరాధమెఱుంగని దేశభక్తునిఁ
జెతలనుబెట్ట లోకులపవిత్రమనమ్ములుతల్లడిల్లెడు.

✓ 17. సమస్య (గంధిని రతికేళిఁజేలఁ గడుమననయ్యెన్.)

క! బంధురనద్గుణఖని హృ
ద్భంధుఁడ! వనిలోనఁ గనిన తరళాక్షిని బు
ష్పంధయవేణిని సారస
గంధిని రతికేళిఁజేలఁ గడుమననయ్యెన్.

19. సరస్వతీప్రార్థనము.

మ॥ కరుణాపూరమ దేరీ దే॥ గలుగఁబ్రాజ్ఞశ్రేష్ఠఁడౌమందుఁడు॥
సురల్కమానులుమర్త్యులైనతి నమస్సుల్ చేసిశోభింతు భా
స్వరవిద్యాఖనియైన మాత కవిసుస్వాంతై కదీపంబు నా
సరసీజాననురాణి వాణి కవితాస్వారాజ్యము గూర్పుత॥.

అవధానాంతమున.

మ॥ జనముల్ బల్కుదురింటఁగెల్చినను రచ్చగెల్వనౌనంచుఁ
గా॥ వున నిప్పట్టునఁగల్గువండితవరుల్ పూదండలు॥మంచి
చం॥ దన తాంబూలములిచ్చిమమ్ముగడు సన్నానింపఁ
గా నిండువే॥ డ్కనుగావించితి మీవధానము నుమాకారు
ణ్యవీక్షాదృతి॥.

రాజశేఖరం.

జంబులమడుగు తాలూకు నెమళ్లదిన్నె బ్ర॥ జి. వెంక
టశేషశాస్త్రిగారి స్వగ్రామము. అట్లగుట మాస్వగృహమున
మేము విలాసమునకై యొనరించిన యీయవధానమున మా
హృద్యంధులును నాప్తమిత్రులు నొసంగిన బహుకృతివద్య
ములు కావలయుననియే యిందు ముద్రింపించియుండలేదు.

డి. రాజశేఖరం.

3. నెమళ్లదిన్నె వర్ణనము.

ఉ॥ పాతినచోటులక గడుశుభంబులఁగూర్చెడు నాకుముద్వతీ
తీరమునందుఁబువ్వునులు దివ్యఫలంబులువొల్పుటోవులిం
పారఁగ సజ్జనావళిల కాలయఁమైన నెమళ్లదిన్నె సిం
గారమదేరికైనఁ గుతుకంబునుగూర్చఁగఁ జూలకుండునే?

4. రామునిగుఱించి ఉత్పలమాల.

ఉ॥ శ్రీకర నీరజాప్రకుల సింధునిశాకరమూర్తి పర్యలో
కైకశరణ్యఁ డుద్ధత మహాధనురక్త్ర కళాచణండు ర
త్నాకరబంధనక్రముఁ డదారనిరోధి విదాదకుండు నీ
తాకమలాక్షీభర్తగుణధాముఁడురాముఁడు మిమ్మునేలుతక

6. లక్ష్మీప్రార్థనము.

చ॥ కమలదళాక్షుప్రేయసియుఁగంజవిరోధిననుం గుండెన్మలక
గమలములందుఁ బొల్పునతి కంజశేషకగనవట్టి అల్లి భా
గ్యమునకు బెన్నిధానమగు నాదిమలక్ష్మీజగన్నియంఁద్రి సా
ఖ్యములనుగల్గులిచ్చి యనియమ్మునుమిమ్ములనోముఁగావు
తక.

7. ఆంజనేయస్తుతి ఉత్పలమాల.

ఉ॥ ఆయతనశ్చయైస్సంగ మహాలనగాంబుధి దాఁటి లంకకుక
బోయి నమస్తముక వెదకి భూవిజఁగాంచి సుఖమ్ముఁ బెల్చిభూ
నాయకుమంద్రనిచ్చుచు వనంబునుబీకి నరేంద్రుఁడేరు న
వ్వాయునుతుకబ్రహంతగుణనంతునతింతును నంతభక్తితో

10. ఒక్కఁడైన గాంధీ యేమిచేయఁగలఁడు. మత్తేభము.

మ॥ అలఁతుల్ గోట్టుకు నేలతీర్చునొకఁడుదవ్వుతాస్పరదైరున్దు ని
శ్చలుఁడై కార్యముఁ, గో నివర్తనము నాశక్రాత్మజుండొ
క్కఁడే! సలిపెన్ రాముండొకండె మూలబలమున్ జక్రా
జ్ఞ నాగాంధీ యుజ్జ్వలధీశాలి మహాత్ముండొక్కఁడయినన్
వాధించుఁ గార్యములన్ ॥

11. గ్రీష్మర్తువర్ణనము చంపకమాల.

చ॥ తొలకరివానలేదెఱుని తొందరఁ గాపులు నింగిఁబూడ ని
ష్పలుమియు నెండలున్ బసనమున్ భయదాకృతిఁగానుపింపనీ
ళుల కమృతత్వకీర్తి నగ లోకము తీవవిధాన వాడగా
వెలసెను గ్రీష్మమండలును బిట్టుతపించుచునుండ నీయెడన్,

12. చెన్నకేశవస్వామి స్తుతి.

ఉ॥ శ్రీమహిళామనోహరుఁడు శీతమయూని మేనబావను
త్రాముననుంగుఁ దమ్ముఁడమరవ్రతపథులపాలిమృత్యువు
దామ యశోధురంధరుఁడు తామరసాయుఁడు చెన్నకేశవ
స్వామి దయామయుండు సరసంబగుచూఢ్మిని మిమ్ముఁ
బ్రోచుతన్ ॥

13. సాయంకాలవర్ణనము చంపకమాల

చ॥ పులుగులు గూంట్లుచేరి పలపుల్ గులుకన్ వికసిం దెఁ గ

26-6-1921 తేది నమళ్లదిన్నెలో జరిగిన

శతానధానవిధానము.

మ: లలితా! నీకృపనుంతయేనియును గల్గజోనివేళమహా
బలుఁడే నన్నని గడ్డిపోచను గదల్పఁ లేడు నీసత్కృపా
బలమున్న గడు దుర్బలాత్ముడయినఁ బ్రహ్మాండ భాం
డంబు ముం! దలమోయుఁజుమి! నీవే సర్వమున కాధా
రంబుకామేశ్వరీ.

మ: నిరుపేదఁ జతురభివేష్టితమహీనిర్ణిద్రసామ్రాజ్యభా! స్వ
తుఁడేయఁగల నీకృపాబలము మాపైనుండఁగాఁగొంతు
నుఁ! బొరపా పేటికిఁగల్గు బృచ్చకముఖంబులే చూచు
మాత్రాన ని! ధృరగంగార్భటిఁబొల్చుకై తల నవణ్ణ! మో
దముఁగూర్చమే?

డి. రాజశేఖరం.

శ్లో: సమ: కామేశ్వరైస్త్రి త్రిభువనజననైస్త్రి గుణతో
వ్యతీతాకారాయై వ్యసనదమనాయై సురవధూ
నమచ్ఛుడాక్రీడా కలితనుమమాలా మిశదళి
స్ఫుర ద్దీప్తిరీతి తుషిత మనసే దివ్య మహసే.

జి. వెంకటశేషశాస్త్రి.

—♦ అవధానము. ♦—

1. చంద్రోదయవర్ణనము సీనము.

సీ॥ ఐరావతంబు నివ్యాపగాంబులనుండి

పైకినెత్తిన సీతాబ్జంబనంగఁ

గవ్వపుఁగొండ పాల్కడలిలోఁదరువఁగఁ

బుట్టిన నును వెన్నముద్దయనఁగ

వైజయంతోపరి భాగంబునందుండి

కొమరారు తెల్లని గొడుగనంగ

గగనహర్షాగ్రభాగమునఁ గట్టగ నెత్తు

దీప్తిప పుష్ప“గౌరవములై”టనంగ

తే॥ గీ॥ నుదయగిరి శృంగభాగంబునుండి వెడలి

యెల్లెడలఁ దనకాంతుల వెల్లిగొలిపె

గలునపూవులవిందు చక్రములకుందు

చక్కఁదనములసీమ యాచందమామ.

2. వివాహమునకు వచ్చినవారిని వర్ణించుట చంపకమాల.

చ॥ సరసులుబంధువుల్ హితులు సారవిధిజ్ఞులు బ్రాహ్మణోత్త
ముల్

నురుచిరహాసరేఖగల నుండరుల్ జతగూడి ముచ్చటల్

జరపుచు నైదునాళులును జాలముదంబునఁగూడియుండి రీ

వరిణయ గేహమందున వివాహమెసర్వనుఖాస్పదంబనన్.

29-8-21 తేది ప్రొద్దుటూరులో ఆర్కాడు శ్రీనివాసరావు
గారి యింట జరిగిన శతావధాన విధానము.

మ॥ వరబంధూకనుమూరుణాంబరము శుంభద్రత్నకాంచీకలా
పసుచుల్ పంకజపత్రజైత్రనయనద్వంద్వంబు సింహారీధూ
సరితాంగంబు హిమాంశుజైత్రకుచిరాస్యంబొప్పవేంచేసి
హృత్పరసీజంబున నిల్వమా త్రిణయనీచంద్రార్థచూడా
మణి!

చ॥ చిరతరక్తిరి యుల్లసిల శేషయశాప్రి నెనుల్లదిన్నెలో
విరచనచేసియుంటి మిటు వేటోకచో నొసరింపలేదు నీ
కరుణకు లోటులేనవుట గన్నడ సేడు శతావధానము
సరసులుమెచ్చుదీర్పుచు యశంబునుగూర్చగదన్నశాంకరి

తే॥ గీ॥ చదువువారికిఁ బ్రణివరీక్ష యదియెట్లొ
వద్దనేత్రలకును బ్రతిప్రసవమెట్లొ
యోధులగువారికిని బ్రతియుద్ధమెట్లొ
యావధానంబు అవధాని కన్నెయుండు.

రాజశేఖరం.

శా॥ సేవాసక్తునురాంగనాచికురపాళినస్తప్తమందారమా
లాసారభ్యవిలోభ సంభ్రమదళిపారబ్ధగీతార్థవః
పార్శ్వస్థాయి సమస్తసారనికరాంత ర్నోదమాపదయన్
ప్రస్తాప్తిప్రచురాయదీయ విభుతాంతాంభావయేశాంకరీం

మ॥ తెలిదమ్మిగొలువుండిమందిరముని ద్వీపంబునక బ్రస్తు
ట॥ త్కలికోల్లాసి కదంబసారభములక గల్లాలమాలాస
మా॥ కులమై తూగెడు పాలవెల్లియలలుగ గోరుల్ పినా
ళింపగ॥ న్నుల లేనవ్వొలికించునీముఖము గాంతుడల్లి కా
మేశ్వరీ!

శా॥ తోడు నీడయుఁబోలె సత్సభల మాతోఁగూడవేంచేసి
యె॥ వాఁడు మమ్మినిరింపలేనియటు వాఁడైదగ్ధముల్
గూర్చియే॥ బాడక సత్కవులుల్లసిల్లి తలలూఁవకై తలల్లిం
చి మా॥ కైడక్కించెదవమ్మ కీర్తిధనముల్ కామేశ్వరీ!
శాంకరీ!

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి.

అవధానము:

(1) సమస్య: ✓

మ॥ అదయుండై చెలరేగి మన్నధుఁడు పుష్పాస్త్రములక జిమ్మె
డుక॥ గదియకవచ్చి సమీరభూతము కడుక గారింపఁ జొ
చ్చెముదా॥ స్పదుఁడొ చంద్రుఁడు శత్రుడయ్యె గరముక
బాధాకరంబయ్యె గా॥ (ముదిఁపూఁబోడిరొ॥ చెంతఁజేరఁ
గదవే మోమెత్తి మాటాడవే!).

(2). సమస్య: ✓

ఉ॥ బాల్యమునండఁ బాయు నెర ప్రియపుటింతులచూపులోని
చాం॥ చల్యము లేతనవ్వు లలనంబగుయానము మర్త్యకో

టికి! తాల్యముగూర్చ నబ్బురపులాగె? యహ్యకటాక్ష
తీక్షణకా! (శల్యముగాదె యింద్రుననొసంగె సహస్ర విశాల
నేత్రముల్.)

3. దాక్షిణాత్యుల పర్యటనమునందలిపట్టుదల.

మ! చనఁగానేర్తురు దాక్షిణాత్యులు ధ్రువస్థానంబులకే
మై! జననస్థానమొనర్చి పట్టుదలమెచ్చువచ్చుదాదా
ణచే! సి నిరూపింపఁగొలంబనయ్యమెరికా చేరంగ నుబ్బ
య్యరందునఁ గాఫీనిడినత్కరించెనని యందుర్ పెద్దలాయా
యెడక.

6. పృచ్ఛకుఁడీచ్చిన వాక్యమును పృత్తముగాఁజెప్పుట.

మ! తతబాంబాయిపురంబులోఁగలియు విద్వన్నాశ్రుతాసర్వ
భా! రతజాతీయ సమాజసభ్యులు ధృతుల్ రంగారశాసిం
చిరా! ప్రతమీరంగవిదేశవస్త్రముల సెప్తంబర్ తుడికజే
రులో! నెతగ్గువీడఁగ నెట్టివానికయినన్ నిక్కంబుగానం
చొగిక.

7. ముగ్ధావర్ణనము.

శ్లో! ఆకృష్టాపి వశం నయాతిబలవ న్నోవీక్ష తేలజ్జయా
వాత్త్యైఃప్రేమ పురస్కృతైఃపరిచితానోవాదదాత్యుత్తరం
అంకారోహణచుంబనాదిక కళాన్విత్యంతమూర్ఖాపరం
ముగాకన్యమనోనరంజయతి సా నూత్నైస్సన్వితైః శ్రేష్ఠితైః

8. చెఱకు, భారతము. చంద్రుఁడు నొకేవర్ణనమున వచ్చునట్లు కందము.

క॥ చెఱకును భారతకథయును
సరసిజరిపుబింబ మొక్కచందమయగు ని
ద్ధరలోఁ బ్రతిపర్వరస
స్ఫురణంబును మూఁడు పొంది పొనఁగుట కతనక

9. సమస్య. ✓

శ్లో॥ తేభన్యఃపురుషాస్సు స్తజగతాంనత్యైకనిష్ఠాత్సనా
కృచ్ఛేష్వప్యవకార దూరహృదయా శ్శాంత్యైకజీవాతపః
స్వీయంచావిగణయ్యైకవృతముద్బుద్ధాఃపరశ్రేయసే
(యేదృష్టాఃపరమేశ్వరేణ భవతాత్మప్తేనదృష్టేనవా.)

10. తానుజేసిన కేను వదలిపోయిన యాతనివర్ణనము.

చ॥ "తొలఁగెనుదేవుఁడా! తెలిసిదుందుడుకొప్పుఁగఁజేతులారనే
నలిపిన నేర మిప్పటికి; చావుదినంబులు దూరమయ్యె; న
చ్చెలిగళనూత్రభాగ్యమదిచెప్పుఁగశక్యముగాదటంచు" లో
వలఁగుతుకంబునొందుఁ దనపైఁగల నేరమువీడునాతఁడుక.

11. పర్వతములు లతల కాధారము. విపరీతముగా లత పర్వతము
ల కాధారమైనది. భావప్రకటనముచేయుఁడు.

ఉ॥ ధారణిలోననెందును లతానిచమంబులు పర్వతంబుల
ధారముగాగనిల్చుటలు తథ్యమునై జమ యీలతాంగి దా

చారుశరీరముగనినఁ జక్కనికొండలజంట యొక్కఁడా
ధారముగా లతఁ గొనియె ధాతృవిచిత్రమదెట్టిదో కదా?

+ + +

14. పృచ్ఛకుఁడిచ్చిన భావము.

క॥ జనకుఁడు సీతను రామున

కనువుగనిడి పెండ్లిచేసినటు యమునాబా

యిని గృష్ణరావుఁ గూరిచి

ఘనమోదము శ్రీనివాసఘనఁ డొందె మదిన్.

15. అవధానమైన పిదప వెంకటశేషశాస్త్రి యత్యాశుధార
లోఁ జెప్పినది.

+ క॥ అక్షేశము బ్రహ్మము ని

త్యక్తబత్వంబు గలుగు తత్వము తచ్చా

యాక్లిష్ణమాయ త (ద్యో

హస్తీబులు గూడఁ బుట్టె జగమెల్లన్ దాన్.)

+ తొలుతఁ బృచ్ఛకుఁడి నమస్య నియ్యఁగా నందు నవరణ
మున్నందున వెనుకకొనంగితిమి. ఆప్రశ్నమును దిద్ది పృచ్ఛకుఁ
డు మఱల దానిని మాకొనంగక యవధానాంతమువఱకుర
కుండి పిదప నావిషయమై ప్రస్తావించెను. అప్పుడు వెంకటశే
షశాస్త్రి యత్యాశుధారలో దానినిఁ బూరించెను. ఆయా
యీవిషయములు మ॥ పరశురామరావుగా రొనంగినయోగ్య
తాపత్రమునఁ జూడఁదగును. రాజశేఖరం.

స్వర్ణపతకములు నన్నానము చేసినప్పుడు చెప్పినది.

శా। ఏతంజాపురినుండియొక్క ధనతారేశాస్వరప్పించి సం
గీతంబంచని నూర్లునూర్లొసగు ఫక్కిమానిమాచేగవి
వ్రాతంబుల్ పొగడవధానము రచింపజేసి రాష్ట్రాన
మాఖ్యాతింబెంచుచు మార్గదర్శివయితయ్యా! శ్రీనివా
సాఖ్యఃడా!

కవులపద్యములు.

తే।గీ॥ శ్రీవణయుగ పర్వమంజుల శబ్దపుంజ
రంజిత నిరర్గళాశుధారా కవిత్వ
మానిత శతావధాన విధాన దివ్య
శేముషుల్ రాజశేఖర శేషకవులు.

చ॥ ఆతులపదార్థసంచయ సమంచితమై రసవంతమై మహా
మతివినుతంబునై వివిధమంజులవర్ణవికాసమై ప్రమా
దితనకలాంతరంగమయి దేవసమర్పణయోగ్యమై భవ
ద్వితతకవిత్వపాకమది వీనులవిందొనరించె మాకిలక.

శా। సారప్రశ్నసమూహమంధర మహాశైలంబుతో మీనుధీ
క్షీరాబ్ధిమధియింపఁ బుట్టిన సమీచీనోత్తరాంచత్సుధా
ధారగొంతమతంతపంచుచు, భవద్వాజ్ఞోహినీదేవియిం
పారదావిబుధాళిఁ జేసెనుమునత్యానందముజెందగల.

చ॥ నిరుపమ శబ్దజాల రమణీయ మణీకమనీయ పద్యభి
త్త్యురుతరవాగ్విలాసగృహ మోజనమోహనమా విచిత్రవ
స్తురచన నిండ్రజాలమొకొ సొంపుల నింపుగనించెమీరసో
త్తరకవితానువాద్యుతవిధానవధానవిధానముగనన్.

క॥ నుకవితఁ జతురాననతన్
నకలవ్రశోత్తరముల సర్వజ్ఞతఁ బా
యక గణితం బచ్యుతతన్
నకలత్వము నత్రిమితిని చందముచూపెన్.

క॥ తృటిలో నఘటితఘటనా
పటుతన్ ఘనయుక్తి సాధుభావంబును మీ
జటిలసమస్యాపూరణ
మటువలెఁ జూపించునే మహాత్ముండెవఁడున్.

సీ॥ నకలగూఢవ్రశ్న సముచితోత్తరకామ
దానమానిత కామధేయవనఁగ
దోషైకదృక్పూర్వ దుష్ప్రవృత్తసంస్కృత
పదశిలాగుణ ధననదనమనఁగ
స్వాశుభారాసారవర్జిత మతినస్య
ముదితజ్ఞకర్ష కాంబుదయనఁగ
ననదృశామోదద రసమకరంద శో
భిత కవితానుమప్రతీయనఁగ
తే॥ నేకసంధాప్త వాక్పత నైక కాల

గుణిత ఘంటారవాఖిల ప్రణతిమంత్ర
 పుష్పశబ్దిత విబుధాళి పూజయనఁగఁ
 దనరె మీయవధాన విధానగరిమ.

సీ॥ వ్యస్తాక్షరినిమీరు వచియింప వింత మా
 వచనముల్ వ్యస్తాక్షరచయమయ్యె
 మీనిషిద్ధాక్షరి వీనులఁబడఁగు వా
 క్కులు నిషిద్ధాక్షరంబులుగఁ దనరె
 లసదాశుధార కొల్లగవిన మాచెవు
 ల సదా నుధారమై రసమునించె
 నేకసంధాగ్రహజేశతంబాపఁ జి
 త్తైకసంధాగ్రహమైరి రివులు

తే॥ గీ॥ వెలయ ఘనమూలముగుణించి తెలుప నదియు
 నదృత వినోద ఘనమూలమయ్యె మాకు
 నార మీయవధానము నన్య లెన్నఁ
 దరమె? ఘనశేషరాజశేఖరులు దప్ప

ప్రొద్దుటూరు {
 29-8-1931

ఇటు, కవిజనవిధేయుఁడు.

V. S. Subramanya Sastry,
 Sub Registrar.

Brothers Rajasekhara Venkatasvesha Kavulu
 gave a performance this evening on the occasion of
 the marriage of my niece in the presence of a large
 audience, of satavadhanam consisting of many

items of feats of memory mostly of samasyas which were completed with great skill both in poetic composition and spirit, to the great surprise and immense satisfaction of all present within a short space of time and their descriptions of varied themes suggested, particularly the adventurous spirit of the Southern Tamil brothers, evoked much applause. One of the questioners with a view to test their powers of poetic composition gave a hard nut but it was objected to in the beginning on the score that the question required correction and the questioner did not choose to do anything but at the close of the performance he advised these poets to be not so very certain of their powers and wanted them to be modest by admitting their inability when they found the question to be difficult but the poets rose equal to the occasion and at once solved the Samasya (commendram) to the wonderment of all thus winding up the performance in a most fitting manner so much so that the questioner in showing his high appreciation of the unusual capacity of the young poets, composed nine stanzas and presented them immediately. This incident gave the performance such a turn at the end that everyone left the marriage hall with praise in their lips to the poets. They deserve special praise particularly, as they come from the ceded districts which the rest of the Andhra world think to be backward.

May the young Avadhanees be spared long to show their skill to those interested in Andhra literature and bring name and fame to their Native Districts.

Cuddapah. { A. PARASURAMA RAO,
29-8-1921. { Pleader Vice President Dt. Board.

15-9-1921 రామేశ్వరమున వి. శంకరరావుగారి యింటలో
రాజశేఖరముగారు జరిపిన యష్టావధానవిధానము.

మ! అవధానంబులొనర్చుకార్యమన నేయాయాసముల్ లేక
న! త్కవనంబల్లి సమస్తసభ్యులను మోదంబొందఁగాఁ జే
యునూ! త్నవిలాసంబు లెనంగమేలగు, భవత్కారుణ్య
సంపత్తి మా! కవియెల్ల వశమయ్యె, లోపెదియులేదం
బా! గిరింద్రాత్మజా!.

తేగీ! సభలయం దవధానముల్ సలుపువేశ
భార మఖిలంబుఁదాల్చి నాపజ్జమెలఁగు
శేముషీణాలి వెంకటశేషశాస్త్రి
రాని లోపంబు నీవె తీర్పంగదమ్మ!

అవధానము.

1. పర్యతమును గురించి మత్తకోకిల.

ధారుణీగలవస్తులన్నిటఁ దద్దపెద్దది యేదియో

భూరిధైర్యముపట్ట దేని గవుల్ కరం బువమింతురు
 ర్వీరుహాదివనావధీతతి వెల్లు నెచ్చట నట్టి యా
 ధాదణీధ్రగుణంబు నెన్నవిధాతకై ననుశక్యమే?

2. నమస్య:

క॥ శ్రీవనజాప్త కులాంబుధి
 జైవాత్మకుఁ డమరివీర సంహారకుఁడు
 బావననాముఁడు నిర్జిత
 (రావణుఁ డాసీతమగఁడు రక్షించుమిముక్.)

3. అధికస్రనంగము.

4. సీషిద్ధాక్షరి, న్యాయవాదిని, వేశ్యకుఁజూల్చి కందము.

క॥ ధనమెవుడు కోరుదురు తి
 య్యనిపల్కును మోసమెవుడు నలరు వెలవెలం
 దిని మింతురు నేరువుగల
 పనిపట్లఁదలంప న్యాయవాదులు ధాత్రీ.

5. వ్యస్తాక్షరి.

లక్షి నృ సిం హ మ మ దే హి క రా న లం బం.

6. ఘనము, 1906624.

మూలము 124.

7. ఆంగ్లస్త్రీవర్ణనము, సీసము.

సీ॥ పలుచనై యెఱువుడా లలరుగులాబివూ
 వట్టులుండెడు చెక్కుటద్దములును

స్ఫటికపుళిలవోలె బాండరప్రభలతో
 బొడలెడు విడద నెన్నడును కుదురు
 పగడంబుకాంతితో జగడించి యార్ద్రమై
 తగు తరుణారుణాధరము సొంపు
 పంచాన్యరాజంబు పరిహసింపగఁజాలు
 విడికిటనడఁగు నెన్నడుము బెడఁగు
 తే! గీ! పటలఁ దనుకాంతితో సరస్వతిని మీఱు
 తెల్లదొరసాని యందగ త్రియయె కాని
 కనుల నలుపు మోమున బొట్టు కాళ్ళ సొమ్ము
 లేమి బేనని మెచ్చఁగా లేము మేము.

6. గంటలు 27.

మ! భవజూటాతటనిర్గతామరసరస్వత్యూర్నిమాలామిశ
 త్కవితానర్గళధారరంజలెడు విద్యత్సత్కవిశ్రేష్ఠులి
 య్యవధానంబులు లెక్కనేయుదురె? మాతా! యంత
 యుక్ నీకృపా! లవసంధానితమంచుఁజిత్తముననాహ్లాదంబు
 గాంతుఁజమి!

23-11-1921 తేది ప్రొద్దుటూరిలో బ్ర! అవధానము
 సరసయ్యగారి యింట జరిగిన యవధానక్రమము.

శా! పెన్నిల్వట్టఁగరాదు; కాగితముమున్నే లేదు; గ్రంథాలతోఁ
 గన్పల్లేషనునున్న; కిమ్మనుచుఁబల్కుటైమునుకా నా స్తిఃప్ర

శ్చన్సంరం భముతో నెదుర్కొనుచుశశ్వద్ధాతినత్యాశుధా
ర న్నాంతంబుగఁజెప్పఁగావలెబుధేంద్రప్రాతమానాననక

రాజశేఖరం.

శా! నీకారుణ్యబలంబు నమ్మియెభవానీ! యేవ్వరేగోరిన
న్సాకర్యంబును లెక్కసేయ కవధానంబుఁ ఘటించంగని
ర్భీకంబాగతినొప్పుకొందు మిదితప్పేయైన మన్నించుచుకా
జేకూర్పం గదవమ్మ నీదయ జయశ్రీ నేడు కామేశ్వరీ!

వెంకటశేషశాస్త్రి.

అవధానము.

(1) సమన్య.

క! అమ్మరుడు తల పెట్టెడి
నెమ్మదినిలువంగవశమే నీవును నేనే
యిమ్మేడఁగలము బంగరు
(బొమ్మా! నీకింతసిగ్గు పోలదుసుమ్మా!)

(2) నిరాకరణోద్యమము వలనఁగట్టవడు వారలఁగూర్చినసము

నీ! జలుఁగుఁజీరలకు సొమ్ములకు దూరముచేసి
వెతలఁబెట్టెనటంచువెలఁదులడల
మా నోటికడి దీయఁ బూనినా డిఁతఁడంచు
నుద్యోగులెల్లను నులుకుచుండ
నిబ్బడివనివెట్టె నితఁడేమొకోయంచుఁ

జోలీనులేవేళఁబాగులుచుండఁ
 బట్టపరీక్ష కుద్వాసనమ్మునుజెప్పె
 ననుచువిద్యాధులు వనటనొంద
 తే! గీ! వృత్తులనునిల్పుకొందుమో విడిచియువల
 వైతుమో యంచుఁ బ్రీడల్లు బాధఁజెంద
 గాంధిముని గూర్చె నీనిరాకరణ యోగ
 మందఱుస్వరాజ్యమునుబొంది యలరుటకును.

7. బొంబాయి యల్లరికి గాంధీగారి మనస్సువర్ణనము,

ఉ! కత్తులరొమ్ములోఁ జొనుపుకైనడి హాహలంబు కడ్పులో
 నెత్తుచుపోయుమాడ్కి వచియింపఁగఁ దీరనిబాధనొందెనా
 మెత్తనిగాంధీచిత్తము ప్రమేయమెఱుంగని బొంబాయిప్రజల్
 తత్తరమొంది చేసిన వ్యధాయుతమైతగు నల్లరికా గనక.

8. సాండవులకు ద్రాపదికిని గల వావివరుసలు కందము.

క! పత్తులైదుగురగుదురు యమ
 సుతుఁడు మఱిదిగాఁడు మాద్రిసుతులందుఁ గని
 వృతనయుఁడు బావగాఁడా
 పత్తులుకడమవా రగుదురు బావలు మఱిదుల్.

10. సమస్య: ✓

క! లక్కా! చైద్యునకిడునట
 చక్కనినిను గుక్కి! యిదియు జగమునఁగలదే

చొక్కపుముత్యంబులు వెటి

(కుక్క కుండలఁ బ్రాలువోయఁ గుతుకం బెసఁగఁ.)

11. చోరుడు, కవి వర్ణనము. మత్తేభము.

మ॥ పదముల్ మెల్లనఁ జేర్చి శబ్దమునయిన్ భావంబు సంధించు
చున్ గదియన్ జిత్రతరార్థజాతమునలంకారమ్ములన్ గొం
చు నఁ మ్ముదమారంగ రసాంతరస్థితిదగ్గ బొందించిదో
మైకద్ద! కృదమున్ బూనెడు సత్కవీంద్రుడలరున్ బా
టింపఁ జోరున్ బలెన్.

12. అధికమానములు - గీతము

తే॥గీ॥ వడ్డిలెక్కించుచో గర్భవతుల నెలలు
గణుతిసేయుచో నుపయోగకరములగును
గడమ వేళలయందు మేకమెకచన్న
లధికమానంబు లెంతయు నరసిచూడ.

13. సమన్య

క॥ విను మేడులేని యూరున

కునుజంఘలు పదియుఁ బదునొకొండు కుచంబుల్

కనుఁబొమలునొమ్మిదైతగుఁ

(గనులునుబండ్లెండు మఱియుఁగొనయివయ్యెన్)

To

Mr. D. Rajasekhara Sathavadhani,
Proddutur.

My dear Mr. Rajasekharam,

Allow me to pay my sincere tribute to the authoritatively acknowledged talents of yours, as one of your most faithful friends. Your hearty and generous admiration for the merits of others, your pleasant and lively talk, your polished and unassuming manners, your undaunted patriotic spirit, your sweet and encouraging smiles, your unblemished character, your great encyclopedic proficiency, your conversation resplendent with singular wit and fiery eloquence, your simple and praiseworthy ways of life, your epigrammatical and extempore poetic strain and above all, your ever obliging disposition, all these have obtained ready access to the best and most enviable company for you.

My dear friend,

I can never forget that most trying occasion when you electrified the minds of even the most fastidious critics who stooped to scurrility; yet no provocation and no example could disturb the majestic peace of your cultured mind. You never seemed for an instant discouraged and on the other hand, your Sathavadhanam was becoming more and more interesting gradually. The more severe and critical became the test, the more brilliant and purified came you out of the ordeal fire of it. You

were then in your own peculiar fashion jauntily swinging your legs; fingers were playing with the beautiful moustaches; smiles were brightening up the cheerful countenance; and the spontaneity of your meridian poetic flow was predominating its potent sway over the hearts of the great audience. In a word, you kept the audience spell bound. You acquired such an influence over them that they would have even gladly laid down their lives at your feet if you had only just asked them to do so. You cut a big figure in the fight which was at its fiercest; Perfect silence reigned there; your critics' lips were sealed; and what was most audible to all was your mellifluous voice which could have turned all of us into slaves if only we had been a little more literate people than we really are. Fortunately for your critics and unfortunately for you, you possess a big head in a small body. In my humble opinion, one, with the brains of such an intellectual giant as yourself can as easily plunge into the deep waters of the great Arctic Ocean and fathom its depth and can soar on high and measure the height of the firmament as if it were with no effort. You possess the keen imagination on the transparent surface of which the whole material world is clearly reflected. I have never seen you resorting under even the most provoking circumstances to any melee except to a calm and dignified literary encounter on the most substantial lines. And you

always carry the day over your formidable opponents. So, it is no wonder that by the grace of Muse, congratulations and compliments always rain in around you from the most disinterested quarters. It is as clear as a crystal that you are one of the best poets that our Andhra Desa ever furnished; and none can gainsay this humble compliment of mine. Except Chellapilla Venkateswara Sathavadhane, all your co temporary Sathavadhanees are not fit to hold the candle to you. You have always had a lion's share amongst the literary circles. I am inclined to think that it is not easy for anyone to pattern after you. Unlike many a poet you neither parade your own doings nor look daggers. There are only a few people who hate bunkum as heartily as yourself. Your kind advice to some people who had hitherto been burning daylight are just beginning to realize their responsible positions.

× × × ×

Professor Herbert Spencer who is the greatest living authority says:—"Poetry itself is the life of nature."

"The Queen of Nature lives on the ambrosia of the extempore spontaniety of the Poetry."

[Rosa Elizabeth]

"The poet never manufactures words themselves but builds the Universal Temple of nature."
(Lord Salisbury.)

“The poet uses words indeed; but they are the instruments of his art. Any body can use the word but he has no image of the thing; and the business of poetry is with images and not with words. The poet’s words are the materials which they are to dispose in such a manner as to present the picture to the mental eye and if they are not so disposed they are no more entitled to be called poetry than a bale of canvas and a box of colours to be called a painting. Logicians may reason about abstractions. But the great mass of mankind can never feel an interest in these. They must have images. The strong tendency of the multitude in all ages and nations to idolatry can be explained on no other principle. The first inhabitants of Greece, there is no reason to believe, worshipped one invisible deity. But the necessity of having something more definite to adore, produced, in a few centuries, the innumerable train of Gods and Goddesses. But for poetry God could never have attracted so many worshippers. Devotees turn away in disgust from words other than those of poetry which present no image of God to their minds. It was before Deity was embodied in human form, walking among men, partaking of their infirmities, leaning on their bosoms, weeping over their graves, slumbering in the manger, bleeding on the Cross, that infidels had held their most potent sway over the world.”

(Macaulay)

"The worst poet is ten thousand times better than the best author of a dictionary produced in any language."

(Carlyle)

"The poet eats ambrosia and drinks nectar."

(Ramananda Chatarjee)

"Death is a beautiful damsel of eighteen summers to him." (Rabindra)

"The poet has his own enviable smiles and tears."

(Sarojini Devi)

"The poet enjoys the beauties of Nature even in the womb of a tigress if there remains still a breath in his nostrils."

(Sir Sheridan)

"Before his mind's eye the whole paradise is shut up in gaol within its rusted iron-bars."

(Tolstoy)

My dear Mr. Rajasekharam.

Whenever I think of you I think of the best poets who, I fancy, are standing before my mind's eye with the best quotations lucidly written on their wrinkly foreheads.

x x x x

I know my tribute would be most incomplete if I fail to speak a word or two about your inseparable colleague and bosom friend Mr. G. Venkata Sesha Sastri who is your right arm. He is an

energetic young man of excellent physique and he always preserves a composed calm and natural look unruffled by passion, joy or laughter. Bewitchingly beautiful he looks during his performances. He gives his finishing touch to images of your happy imagination. His brains seem to command a splendid view of the immortal piper to whose tunes all the celestials dance on the highest pinnacle of the nature's Temple. Like a roaring cataract his spontaneous poetic flow falls upon the bulk of the audience.

In fine tendering my apology to any accomplished critic who may accuse me of having not written the tribute at the full length your attainments deserve and wishing you every success in all happy walks of life,

I remain,
Your's sincerely.
A. K. MUNI.

Proddutur. }
24-11-1921. }

31-5-1922 తేది రామేశ్వరమున ఆర్. కృష్ణమూర్తిరావు
గారియింటజరిగిన యవధానము:

ను! దివిపత్నంఘ సుదుర్లభంబయిన మద్దీవ్యత్కృపాలోక వై
భవమొప్పురంగ బ్రహ్మవిద్యను గడింపఁబోక యెల్లప్పుడ
వ్రవధానంబు శతావధానమనుచు జన్మంబు వెచ్చింతువం
దవొయేమో యెదియైనసీకళయె గాదో తల్లి కామేశ్వరి!

మ॥ నుకమోక్షవృత్తి మొ తేలికోబగునా హెచ్చొలొచ్చొయేమై
నమా॥ మకచింతింబు శతానధానము రచింపగోరె గొ
న్నాళ్ళు, కో॥ రికలదీర్పుగఁ గల్పవల్లివగు నీప్రేమంబు
శ్రీరామర! తుకదా మాకికలోపమిందుకయుఁ గల్గెబో
దు కామేశ్వరీ!

రాజశేఖరం

మ॥ వరతేజస్కులు కాళిదాసుఁడును దుర్వాసోమునీంద్రుండు
శం॥ కరుడయాది జగద్గుహాత్తముఁడు నీకారుణ్యమున్
గోరి కో॥ ల్చిరనంగా నికమాదృశుల్ గొలువఁగాఁ జత్రం
బె నిన్గొల్పని ధరఁ గీర్తిప్రతిభారతుల్ గలుగఁ జత్రంబా
నె కామేశ్వరీ!

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి.

అవధానము.

1. దాక్షిణాత్యులవర్యుటన విశేషము.

మ॥ “ఎవరెన్నెత్తదియెంత నంగ “నిరువై యేడ్వలమూడగ్గు”
లొన్నవెనక “దప్పదిమూరతక్కువనఁగా” నాలెక్కతప్పె
ట్లు”నా॥ బ్రవచించెకా మణియయ్య “రిడ్డెనలపాత్రక బెట్టి
తిక దానిమీ॥ దువినర్జింప”రటంచు, నోరుబ్రగడీర్ బ్రూన్
మూసె సాశ్చర్యుడై.

2. సమస్య, ✓

ఘనతనుపరిరంభే గండరేఖావలంబే

కుచయుగళవినోదే కుంతలశ్రీప్రసాదే
నిచుళ వసననీవీ మోక్షజే శ్రీరతౌ యా
(చతురధికకరాళా శార్దూలనోనఃపునాతు.)

3. సమస్య.

క॥ ఎల్లజగంబుల నిజచరి
తోల్లననముచే గఱంచి యురుగుఁబడిన
త్యుల్లాసిజేయు సతుల ము
(తల్లికి మగఁడౌటకన్న ధన్యతగలదే?)

4. సభావర్ణనము.

చ॥ శ్రమమనకించు కేనియును జయ్యనవచ్చి కృపారనంబునే
త్రములహృదంతరంబులను దాండవమాడఁగ మేము సెప్పు వ
ద్యములచువిందుమాయశముదద్దయు హెచ్చుగఁజేయఁగోరుధీ
సుమహితులౌ సభానదుల నూటిగ మెచ్చగ వచ్చునే కదా?

5. సమస్య.

క॥ బాధకుఁడగు మారీచుని
సాధించిశరాలి ననుజనహితుండై వే
గాధికత రాముఁ డాదిమ
(మాధవుఁడిలుసారఁగ సీత మాయంబయ్యెన్.)

6. క॥ శ్రీరామహృదయమును సీ
తారామామణియు పవనతనయునకు ముదం
బారఁగఁ దారకమంత్ర ము
దారంబుగ బోధసేసి ధన్యునిజేసెన్.

తే॥ అతులసాభాగ్య భోగభాగ్యముల నొసంగి
 యాయురారోగ్యములను సౌఖ్యములఁగూర్చి
 పుత్రపౌత్రాదికముల సమ్మదమునిచ్చి
 యీనధూవసులు దేవుఁ డేలుఁగాత.

8. సమస్య. ✓

తే॥ గీ॥ అతికృపాపాంగ! పరమృదులాంతరంగ!
 భసిత దవళాంగ! కరలస ద్వరకురంగ!
 యచలజాతానుషంగ! దుర్లస్తిదైత్య
 (రాజమదభంగ! శ్రీముక్తి రామలింగ!.)

9. సమస్య. ✓

క॥ అంగములు నవయఁగాఁ దవ
 ముంగావించితిని గరుణ పొడమదు నీతో
 యంగజహర గౌరీ సా
 (రంగాక్షీక్తి నైనఁదెలుప రాదె మహేశా!.)

10. అవధానమునకుఁ గూర్చుండునపుడు మామనస్సుల వర్ణ
 నము చంపకమాల.

చ॥ నృపకుల దీపకుండగు కిరీటికి సంగర కాంక్ష యెట్టి ద
 ట్టివగిదిగా వధానము ఘటిల్లుట యెట్లు సభాస్థలంబు మే
 మెపుడునలంకరించి బుధులింపునహింపఁ గవిత్వమల్లఁగా
 నెపుడెపుడంచుమామనసులెంతయునుత్సుకత వహించెడుకా

11. అనుమానముగల ముదుసలిమగఁడు భార్యతో నెట్లుకావు
రముచేయునో. నీసము.

నీ! తనయింట నెంతతీరనిచుట్ట మున్నను
వెలఁదిఁ బాయక వెంటవెంటనడచుఁ
బనవుకంకుమ మంచి వస్త్రముల్ దాల్చిన
మెఱుఁగులాయని నెత్తిమీఁదఁబొడుచుఁ
బొరుగింటిచెలి పనిఁబూని మాటాడినఁ
బెనుశంకచే నాల్కపీకికొనును
ఒకవేళఁదలవాకిటికి నొకించుక రాఁగ
నెవనికోస మటంచు నీసకించుఁ

తే! గీ! జెంబుగొనిపోవఁ బైకాపు చెలినిఁబంపు
నమ్మగారింటి కెనను సంపఁ వెఱచుఁ
గులుకుఁ బెళుకులచెలి గట్టుకొనిన వృద్ధ
భర్త జీవిత మది విషప్రాయ మవని.

÷ + × ×

14. తే! గీ! ఇనుమునూదంటుతాతికై యెగయునట్లు
తేటి కమలంబు మీదికి దాఁటు నట్లు
కమలముఖభర్త ప్రథమసంగమమువేళఁ
జేరి ముద మొందమదిని గాఁజ్జేంచుచుండు.

♦ ♦ ♦

అడధానాంతమునఁ గవులు చదివికవద్యములు

శా! అయ్యా మీకవనంబుగాంచి మది నేనానందమున్ బొం
దితిగ! వెయ్యేలానిజమెంచిచూడ నితరుల్ విద్వాంసులీకి

తిగాఁ| దియ్యం బైతనరార నాశువున రక్తిబద్యముల్ చె
ప్పగాఁ| నెయ్యోజ్జ సరిపోలఁజాలరని యూహింతున్ ను
టిజాటుదున్ |

క॥ మీవాగ్వీజృంభణమ్మును
మీవిలసచ్చతురరచన మీమ్మదుపాకం
బేవారికి నాశువునన్
భావింపఁగఁ గలుగదయ్య? పండితులారా!

క॥ శ్రీకామేశ్వరిసత్కృపఁ
జేసొని తీపిగను గృతులఁ జెప్పెడుమితో
డీకొనెను మొండివాదపుఁ
గాకవు లరగడియ నిల్వఁగాఁ జాలుదురే?

కొడవలూరు రామచంద్రరాట్కవి.

31-5-1922

శా॥ ఆరామేశ్వరి పట్టణాంతర వివాహాగార మధ్యంబునన్
సారజ్ఞుల్ తగఁగూడియుండెడు సభాస్థానంబునందద్భుత
శ్రీరాజబ్ల శతావధానము రచించెన్ గోవిదుల్ మెచ్చ న
ద్ధారా శుద్ధిని రాజశేఖర కపింద్రశ్రేష్ఠఁ డీవేళలో

చ॥ నలలితమైన భావములు చక్కనిమెత్తని వైలి మార్దనం
బలరెడుమంచిపాకమును హాయినిగూర్చిరహించుధాటి మఁ

గళగళరావనంపదలు గల్గిన మీకవి తామహస్త్వచూ
నలువకునైన శత్రువుగునా నుతియింపగ రాజశేఖరా!

క॥ నీవును నీతమ్ముడు గాం

డీవియు భీముండునట్లు నిలిచినచో దు

ర్భావులు కాకవికౌరవు

లేవిధమున విఱుగువారో యెఱుగుజగంబుల్.

అధ్యక్షం వెంకటనారాయణస్వ.

మ॥ అవధానంబొనరించి యిందఱకునాయూరీతులన్ సంతసం
బవలీలన్ బొనరించుచున్ నుకవిరాణ్ణధ్యక్షన్ బ్రశస్తంబునై
తవుక్తిగయి కొంటి గెల్లదును మోదంబొంది రిప్పట్ల నో
కవిరాడ్వంద్యులుమీకుఁబద్యముబహూకౌరంబుగానిచ్చితిన్.

టి. వి. శాస్త్రి.

6-9-1922 తేది గుత్తి నగరమున జరిగిన యవధానక్రమము.

మ॥ బలధారేయము నీకృపాలవము మ్మపైనుండగా నేపురం
బులకున్ బోయిన నెట్టిపండితసభాపూజ్యస్థలిన్ నిల్చినన్
గలదేలోటది యెట్లొనర్చిజయమొందన్ జేసిభారమ్ము మ
మ్ములనున్ జెండఁగనీక పోసఁగలవెప్పు నీవు కామేశ్వరీ!

శా! కమ్మక దేవియలొల్కుశబ్దము లొసంగ నేర్పునవ్వాణి
భా! గ్యమ్మాయిందిరయాయ నేర్పు దమభక్త శ్రేణికి,
భాగ్యపూ! రమ్మక విద్యయు భక్తిముక్తియును సర్వంచిచ్చి
లోపంబు లే! శమ్మక గూర్చక నీదుభక్తులను రక్షింసేతు
కామేశ్వరీ!

మ! గురువిద్వాంసులు గూడియుండునభలోఁ గూర్చుండనా
లోనె మా! క్షణుంక రాకయదెష్టాలోనిలుతుగానీ, ధైర్య
ముప్పొంగి భా! స్వరసారస్వతీరీతిఁ బద్యములు పైపైదో
పఁగాజేతు నీ! కరుణోత్సాహములిట్టివంతుఁ బలుకంగాలే
ము కామేశ్వరీ!

రాజశేఖరం.

మ! అణువాద్యంబుగ మేరువంతముగ బ్రహ్మాండంబు న్యాపిం
చి కా! రణసత్కారణమై జగద్వలయు సామ్రాజ్యంబు నన్న
న్నరో! మణి సింహాసనమెక్కి యేలుజగదంబా! శంభురా
ణీ! దయా! గుణమూర్తి! దయ నీయవమ్మ యిటమాకు
దోడుగా శాంకరి!

వెంకటేశ్వరశాస్త్రి.

అవధానము.

1. నమస్య. శుద్ధాంతగాపి వసంతాపరసూతుగాపి
నాథేదిరాదుపగతేపి మనోహరేపి

ధర్మచ్యుతేశ్చకీతధీ ర్ద్రివసే విముక్త
(చంద్రోదయే విరహిణీరమణంముమోచ.)

2. సమన్యః-

ఉ॥ లేనుయొక్కర్తు తత్ప్రియుని లీలను మోసముసేయు దట్టమై
యేమియుఁదోఁవనీనిబొదరింటనుదాగెఁ జలింపఁగండఁ, ద
త్వామియొలుంగఁడయ్యెఁ, జనుబంతులుకాకము గూడ
టంచునా! (భామకుచంబులందు నొకబంగరుకోయిలపెట్టె
గ్రుడులక.)

3. సమన్యః ధర్మవ్రతౌ ధర్మవినాశహేతూ
లోకప్రియా లోకభయంకరాచ
స్వీయప్రవృత్తైరుభయావభూతాం
(కుంతీసుతౌ రావణ కుంభకర్ణా)

4. రాత్నము, మహాస్రగ్ధర, డపానము.

చూడకజూడకవిపంచిక సౌబగునఁగడులొచ్చుక బావ
ర్పంగఁబాడుక! వీడుక నూత్రంబునెంతేవిరివిగవలువల్
ప్రీతినందిచ్చుదానక! గూడుకద్రవ్యంబులెల్లక గుదురు
గ మనకుక గోడునొందుకబరుండుక! వాడకవాడక వె
లుంగక వలయును స్థిరమా భంగి రాత్నంబులెల్లక.

5. సమన్యః ప్రీయతరం భవనం ప్రీయమండనం

లలితమూర్తి గుదారమతిః పతిః
నవనమాగమసౌఖ్యముపాగతా
(తదపిసా నుదతీ రుదతీకుతః.)

6. సమస్య.

క॥ రబ్బొదలుగలిగెగేసువఁ
దబ్బిలగయి లంచమందు, దానఁగల్గెత్వక్
సాబ్బిగులఁగినిసిరాఁగని
(నబ్బొజ్జస్త్రీటుమొగము చల్లఁగనయ్యెన్.)

7. సమస్య.

చ॥ పలువురుగూడి వల్లతులఁబట్టి శతఘ్నులఁబోలునట్టి పృ
శ్నలఁబయిఁగ్రుమ్మరింపఁదమచాతురినంతయుఁజూపిభావనా
బలమురహింపఁబద్యములఁబల్కుచునయ్యవధానముకరనం
బాలయరచించునట్టి (కవి కూరట లోకముమెచ్చుటేకదా?)

8. G-a-n-d-h-i పాదముల మొదటవచ్చునట్లు సీసము. గాంధీ
గారి వర్ణనము.

సీ॥ జతవైశక్తియై చెలఁగునెవ్వనియాజ్ఞ
యాబాలగోపాల మనుసరింతు
ఎవనిమాటవయి హైందవులెల్లఁజెరఁజొత్తు
రాండున్నవడకిండ్ల కగుగునట్లు
ఎంచనెవ్వనిమాట కేకకోటిగ ద్రవ్య
మెదిగిపాదములకై యెదురునడిచె
డిండిర వరచంద్రమండలోజ్జ్వలక్తిరి
యై యేఘనుఁడు నుతులందఁగలిగె
తే॥ గీ॥ హెచ్చని జగంబదెవ్వని నెపుడుమెచ్చు

నైదుపది నేయ నెవఁడు దేవాది దేవుఁ
 డట్టి యతిలోకమాన్యుడై యలరుఘనుఁడు
 గాంధికి నొనర్చు నే నమస్కారతము.

9. “కళాస్రమేనుకోని కంబడి కన్పకోని పండ్లిగిలిస్తై బయ
 మానా” ఈభావముఁ బ్రకటించి చంపకమాల

చ॥ పులియొకఁడగు దేరంగని బోయఁడొకం డొక వేసమూనఁ
 గాఁ బులిచిఱునవ్వుతో ననుఁ “బ్రబుద్ధుఁడవీవు కళాన
 మూని కం॥ బలివయిఁగప్పి యూరకయై పండ్లిగిలింప నె
 లుంగుఁబంటి వం॥ చలుకుదు నే? వృధాశ్రమమునందితిన
 య్యయ్యె గొల్లబోయఁడా”

10. పృచ్ఛకుఁడిచ్చిన కల్పనననుసరించి కందము.

క॥ కులముచెడె, సుఖము దప్పెను

బాలువుగ నుట్టికిని స్వర్గమున కెడమైతికొ

ఖలనహవాసము తప్పని

తలపోయుచు బ్రాహ్మణుండు తనుఁదిట్టికొనెకొ.

11. సమస్య. లలితలలితకాంతిశ్చంద్రమా ధుమ్కశంకః

మృదులమరుణమబ్జం దూషితంవైవలేన

అమలవిశదతేజ శ్చాయయా సన్నిబద్ధం

(కిమపినకలహృద్యం కల్పయేన్నైవదైవం.)

12. గుత్తిలో నీళ్లకష్టమును గుఱించి వరుణప్రార్థనము గీతము.

తే॥ గీ॥ నిండెఁగవ్వుంబు నీరు కన్నీరెయయ్యె

వెన్నవంటి లతాంగులు వెతలుపడిరి

గుత్తి మాసోదగులఁ గడుఁ గూర్చిఁజూచి

వరుణ! వక్షంబునొనఁగి కాపాడవయ్యి!

13. యచ్చబ్దము విభక్తులన్నియువచ్చునట్లు భగవత్పార్థనము
శ్లో! యస్సత్యాకృతికున్నతోన్నతవసం వేదాగృణంతేచయం
యేనవ్యాప్తమిదంజగన్నియమితంయస్మైఫలంకర్మణాం
యస్మాజ్జంతుజనిర్నృప్తిశ్చ విభుతా యస్యోర్జితాసర్వతః
యస్మిన్ ధామని లీయతే తతమిదం తస్మై సమస్తేజసే.

14. సభ్యుఁడిచ్చిన కల్పన.

చ॥ చెడిదిగిగుబ్బలెద్దులుగఁ జేసియు, నారనుమోకుగట్టుచున్
వలయుపునాభినిన్ గవలె బావిగఁజేసి మనోజుండన్ కృషీ
వలుఁడును గోడెకాండ్ర సలసావంతములన్ బొలమందు
మోహమన్ జలమును బిల్లునోయనఁగఁ జానరహించె మ
నోజ్ఞవేషయై.

19. శ్లో! నాభింకూపముఃరోభవాతువృషభౌరజ్జంచరోమాషభిం
కృత్వామారకృషీవలోయువమనః కేదారమాప్లావయన్
సమ్యజ్సోహజలైస్తదాత్తవిభవై స్సస్యైర్దనాన్ ప్రీణయన్
లోకేచావ్రతిమోన్నతిర్విజయతే హేలాభువ స్సుభ్రువః.

16. సమస్య. ✓

మ॥ ద్రఢిమంబొప్పెడు మ్రాకుమంచమున దీప్తంబైనమేన్ద్ర
చిము! క్కు ధమాన్నాదమఃలీననిద్రగను నాకుంభశ్రవుం

డంత మ! త్త ధులీక్రాంతిని ముక్కులోనరిగి యంతర్భాగ
ముగ్గుట్టగా! (దృఢసత్వంబునఁజేమ తుమ్మెగదరా దిగ్దం
తులల్లాడఁగఁ).

17. కేశవపిళ్ళగారిని “కీర్తార్ది” తోఁ బోల్చి మత్తేభము.

మ! చెఱలోశోషిలువారికన్నమిడఁగాఁజేయించె, సారెస్తునఁ
బరఁగఁజెల్లిన సర్వకష్టముల మాన్పుగంకణంబూనె, సా
దరుఁడైబీదలఁబ్రోచువట్టుననునాహమ్మునఁ బెద్ద, ధై
ర్యరతుండీతఁడు హైందవంబునకుఁగీర్తార్దియనఁ న్యాయ్యమా

18. వారి బిరుదమువచ్చునట్లు పైదాని సత్యాశుధారలోఁ జె
ప్పుమన్నందులకు.

తే! గీ! వితరణ గలారు కేశవ పిళ్ళగారు
సారతరమా దివాఁబహదూరుగార
లోనర సత్యధర్మంబులనుపమసేయ
నఱలఁగలవారు కీర్తార్దివంటివారు.

19. సమస్య. ✓

మ! మతినూహింపఁగఁ గర్ణవర్షమగుచుఁ మాటల్ ప్రకాశిం
పఁగాఁ! బతినేవాదిగుణంబువట్టున సభావర్షంబు నైయొప్ప
శా! శ్వతసాశీల్యపుగారవంబునను స్త్రీవర్షంబు నైమించభా
(రతముఁబోలెవధూవతంసము జగత్ప్రఖ్యాతమైరాజిలేఁ.)

20. సమస్య. ✓

క! వాప్రోత్పరించ్చెంటాదవెడి

నీప్రసూలకుఁ బనులుమిగులనిచ్చిరి, నాకున్
 లాప్తాంకే చాలులన
 (ద్విస్త్రిష్టాక్కుటిగ దొరలు దీర్చెడు వేళక.

21. నమస్య. ~

క! విశ్రాజియలర దశరథ
 రాద్రీత్నము మఖముచేసె వ్రతఫలముగ న
 మాద్రీతని జరకాలపు
 (గొడ్రాలికిఁ గొడువొకండు గొబ్బునఁ గలిగెన్.)

22. నాట, నాటకురంజి, సురటి, కల్యాణి, రాగములు పాదా
 దిని వచ్చునట్లు పరశురాముని వర్ణనము సీనపద్యము.

సీ! నాటఁగల్గిన భూమినాథులఁబెక్కుర
 నిరువదియొకమాఱు ధరణిఁగూల్చె
 నాటకు రంజితభేటకు శ్రీరాము
 నెదిరించి యీసున నేపునూపె
 సురటివైచినయట్టి సొబగున విప్రుల
 కానందమొడఁగూర్చి యలరఁజేసెఁ
 గల్యాణి రేణుకాకనకాంగిఁ దల్లిని
 గురునాజ్ఞఁ దలఁదాల్చి గొంతుగోసె.

తే! గీ! బ్రకటజమదగ్ని వంశ వారాళి పూర్ణ
 సోముడై యొప్పెడి పరశురామ దేవు

నఖలగుణములు వర్ణింప నలవియగునె
నలువకును వేయినాల్కల చిలువ్పకైన.

23. సమస్య.

క॥ ఏస్థలనమెఱుంగని సుమ
నస్థమణి యతీంద్రుడైన నారదుడును శా
వస్థలిత పుంస్తుడైనఁ ద
(దస్థలిత బ్రహ్మచారి కఱువది కొడుకులో.)

24. పృచ్ఛకుడిచ్చిన ప్రశ్నపైఁ జెప్పినది.

తే॥ గీ॥ చెఱువులో నేదియుండినఁ, జేరెడంత
యేని నీరంబు నుండఁగా నీయ దట్లై
“జోబి” నింకేది యుండంగఁ జోటానఁగదు
“బొక్క” యద్దాని నదననఁ బూర్వకున్న.

25. మీనములు - సీసపద్యము.

సీ॥ వీరరసము విజృంభింపఁగా దేనిని
గేల దువ్వంగ నా భీలతఁదగు
నతిమనోహరమైన యాననాబ్జమునకు
భ్రమరమ టెయ్యది ప్రభలుగూర్చు
ముద్దాడఁగా మూఁతి మూఁతియొద్దకుఁబోవ
బాలురెయ్యదిగాంచి భయముగాంతు
చలికాలమందు వెచ్చదనముగల్గించి
శెదవుల నెయ్యది ప్రీతిఁగాచుఁ

తే॥ గీ॥ దండ్రి చల్లంగ నుండెడు దాఁక దేని
 కించుకయు లోటులేకుండ నెనఁగుచుండు
 నాండ్ర ముద్దాడనే యది యడ్డు వచ్చు
 నట్టి మీసముఁగూర్చి యేమందుమయ్య!

26 'కలువలు నిద్రనొందె' 'తమ్ములఁ దుమ్మెదలాడుచుండె'
 'జక్కవలానె వెన్నెలల్' యీవాక్యములు వచ్చునటు వె
 న్నెలరాత్రివర్ణనము ఉత్పలమాల.

ఉ॥ క్రమ్మురతిశ్రమక జెలుల కన్గవ కల్వలు నిద్రనొందె, నం
 దమ్ముగుముంగురుల్ మొగముఁ దమ్ములఁదుమ్మెదలాడుచుం
 డెనాఁ గ్రమ్మె, జలుంగుఁబైటదొలఁగక జనుజక్కవలానె
 వెన్నెలల్! సమ్మదమందెలోకము కళానిధివెల్గెడు రాత్రి
 వేళలక.

27. ఇంచుక యాలస్యముగా ననంతరావుగారొసంగినది.
 సమస్య.

శా॥ సంధుల్ దీర్చి ఖగోళసంగతులచర్చల్ మ్యాపులోఁ జూపు
 చుక॥ గ్రంథంబుల్ దగఁ జెప్పి బాలుర కహఃకాలమ్మునక
 సర్వసం॥ బంధంబుల్ విడి నిద్రవోయెనిశి, నాపైస్వప్న
 ముక జెంది ని॥ (ద్రాంధుండంధతమంబునకగనియె నయ్య
 క్కేందుబింబంబులక).

బహుశక్తి.

అప్పు డనంతపురం జిల్లాబోర్డు ప్రెసిడెంటును, మద

రాను శాసనసభోపాధ్యక్షులును, దివాన్ బహదుర్ కె. సి. ఐ. ఇ. బిరుదాం చితులును, నవధాన సభాగ్రాసనాధిపతులును న గు పి. కేశవపిళ్ల గారు వన్యసించి స్వర్ణకంకణములు సమర్పించిరి.

కృతజ్ఞతాప్రకటనము.

ఉ॥ ఇ త్తటిమిహాసంగిన యహీనబహూకృతి చూడఁగా భవ చ్చిత్తమృదుత్వముఁ దెలుపుఁ, జేకొని సంతసమందువార మో! గు త్తిపురంబునఁగలుగు కోవిదులార! మనంబునిం డ నీ! కిత్తుము సంగ్రహింపఁగదరే మదుదార కృతజ్ఞతా రతుల.

సీ॥ ఇనుమునుగూర్చి నూరేసివన్యంబుల

నల్లుఁడీయంచని యడుగువార

లాంధ్రసంస్కృతముల నట్లుంచి లాటిన్

పార్శియో వలెనంచుఁ బలుకువారు

హల్లు లై దారింటి నతికించి దుష్కర

ప్రాసములకు నాసపడెడువారు

రసవంతమైన వర్ణనలీక కోడిన్

కుక్కున్ వర్ణింపఁగోరువారు

తే॥ గీ॥ గాక, కవితారసజ్ఞులై కరము మంచి

ప్రశ్నలిచ్చి మాబుద్ధి వైభవమెఱింగి

యుభయులకుమోదమిడి కాన్కలొనఁగి కీర్తి

వఱిలఁ జేసితి రోగుత్తి పౌరులార!

మ! తనయొద్ద కొ బనిచేయుచున్నపుడు నా దమ్ము బలె బే
మమై! గనియొక మేమవధానపాలి సలువంగఁ జేసి సత్కర్తి
ఁగి! చెప్పి దాక్షిణ్యము ద్రుఁడిటి ఘనుఁడీక్షింపంగ లేఁడెందు
నే! ననయంబు స్ఫురియింతునియ్యనఘ మా యా యన్
నృసింహప్రభు.

ఉ! ఉత్తమగుత్తి దుర్గకథ లుల్లమెలర్ప నెఱుంగనయ్యె! లో
కోత్తరబుద్ధులై యిచటనుండు బుధేంద్రులమైతిగల్గె; స్వ
ర్లోత్తమకంకణద్వయము నూనఁగనయ్యె; గడుకొరహించె
గొరి! గొత్తయశంబు నీవలన గుత్తి పురంబు శతావధా
నమా!.

తే! గీ! కొలువుల సభాస్థలంబుల గుత్తి నగర
ఘనవిబుధదత్త సింహకంకణ విరాజ
మానకవిసింహాయుగమంచు మమ్ముఁబొలువ
మది ముదము గల్గుఁ గావుత మాకు మీకు.

మ! పరమిత్రిలోదరిఁ జేరి సౌఖ్యమున సంభాషించునపుడు మఱే
పురపండ్లైనవధానముల్ సలుపునపుడు బంధులుల్లాసముల్
మెఱియొకలెక్కుడునపు గుత్తి పురము మీ మేటిసన్నాన
ము! మఱివొక బోవము గుత్తియొకలకె యానందప్ర
దంబయ్యెడు!

మ! జననీ! మేమును దొడ్డవారమని హస్తంబందునకొగంకణం
బును వీరుంచిరి మాప్రభారతి లవంబుక లేదయేనాఁడు మా

తినునన్నంబును గట్టుపుట్టమును నీ దేయాను మేమొందు మ
న్ననలున్ నీవెయగున్ గ్రహింపును యవగ్గాదేవి కామేశ్వరీ!

రాజ శేఖరం.

మ॥ అతిలోక ప్రతిభా ప్రభావ నికురుంబా నీమహత్త్వంబు గా
కతినూత్నంబులు మామనంబు లింక విద్యావ్యాప్తియం
తంతె యు॥ న్నత విద్యత్సభలోన గెల్పుగొనుటన్న శక్య
మే? తత్సభా! గత విద్యద్వరదత్త పండితబహుకారంబు
సామాన్యమే?.

శా॥ ఊర్ను బేరును లేనివారలకు నేదోపేరు గల్పించి యి
ల్లేరాజ్యంబనువారిఁ బెక్కుసభలోలిన్ ద్రిప్పివిద్యయుతి
శ్రీరమ్యంబుగ స్వర్ణకంకణములున్ సేజ్జోడులఁదిచ్చి నీ
వే రారమ్మని పిల్వ జంకుటలు మాకేలమ్మ కామేశ్వరీ!.

ఉ॥ ముత్పద మాప్తవర్యులకు బుద్ధినసూయవహించువారి కా
పత్రపద మల్లె గుత్తిపుర పండిత పౌర సదస్యపాలి కు
ద్యత్రపథమానక్తిదము ధన్యవరేణ్య నృసింహనామ వి
ద్యత్రభుదత్తకంకణము దామ్యమునెన్నుది సంతసిల్లగన్.

సీ॥ ఆంధ్రగీర్వాణ మహాసారసారస్వ

తాంబుధి నవలీల నవఘళించి

యాంక్లేయసస్యవిద్యాపరీక్షా సము

త్తరణాత్త పట్టభద్రతః జెలంగి

యసమానసరసతా లసమానసుకవితా
 నిర్మాణచాతురి నెఱిగడించి
 యఖిల లౌకిక పలు వ్యావహారిక మహా
 వ్యూహభేదన సమాయుక్తి దనరి
 తే! గీ॥ రాజహంసలు పద్మాకరంబుఁ బోలె
 నేఁటిసభ యెంతయేని రాణింపఁజేసి
 సద్యశము మాకొసంగిన సభ్యులార!
 భవ్యుతులార! మీకిదే వందనములు.

శా॥ మాకు సత్సభఁ గూర్చి మాకవిత కాత్మక మోదముక జెం
 ది తా॥ మేకీర్తింపుచు స్వర్ణకంకణము నెమ్మిజేతికంది
 చ్చుచు॥ మాకీర్తివెలయించు గుత్తిపురి సన్నన్దితు
 లనద్యశ! శ్రీకల్యాణ సుఖములించియెపుడుక జేవట్టు
 కామేశ్వరీ!

శా॥ కొండలో నాలుగు ప్రక్కలకబలిసి నీకు గోటలైయొప్పఁ
 బూ! జ్యంఘా గౌతమునాశ్రమంబవగుటక శోభిల్లునీక్తిరి
 శ్రీ! చండీదాస శతావధానుల సభాసన్నానసంప్రతిచే! నిం
 డులోకములెల్లగుత్తిపురమా! నీమేలుసామాన్యమా!
 వెంకటశేషశాస్త్రి.

కవులుచదివిన బహుమానపద్యములు.

భోభోస్సభ్యాః లఖండభూమండల మండనాయమాన
 శ్రీమచ్చెన్నపురి రాజధానీ మండలాంతర్వ ర్హదయపురి వా

స్తవ్యావేతో బ్రహ్మశ్రీ విరాజమాన రాజశేఖర వెంకటేశ
 నామానా కవివరా వస్సున్నగర న్యాయస్థానప్రభువర్య శ్రీమ
 ద్రాజమాన్య శ్రీమద్వైష్ణవకులావతంస శ్రీమన్నుసింహ
 చార్య పరమప్రేమావ్యాజే నేమం గౌతమాశ్రమ మాగత్య
 దుందుభివత్సరీయ ప్రౌఢవద్యాం గీర్వాణపాతశాలాయాం
 మిళితమహాజనాఘమధ్యే తైర్బహుమానపురస్కరం దత్తాన
 నాయాథానంతో సకలవిద్యాభిమాని శ్రీశారదాంబా పరిమప్ర
 సాదలభ్యానవద్యహృద్యకావ్య నాటకాలంకార న్యాయవ్యా
 కరణ కవితాద్వినైక విద్యావైశారద్య ప్రదర్శనార్థ మత్రత్యై
 రాదరాదర్శితో గీర్వాణాంధ్రభాషాభిజ్ఞ జన కృతసమన్యాపూ
 రణాద్వినైక ప్రశ్నాంధూక్ స్వీయావధానాఖ్య గంగావ్రవా
 హేణానుపదమేవ ప్రపూర్య పండితపామర హృదయాహ్లాద
 కానంతోరేజతుః. ఏతత్సంఖ్యావద్దర్శితాపూర్వ కవితావధా
 న సంతుష్టాంతరంగై రస్సత్పైరవిద్యద్భిరేతత్సమ్మాన కరణ
 ధియా దీయమాన సౌవర్ణకంకణరూపప్రాజ్ఞ విత్తమేతచ్ఛక్త్యన
 నుగుణం, శతనిష్కాణా మేకతంతురితి న్యాయమనుసరతిచ,
 ఏతో శుక్రబృహస్పతీ ఇవ నీతివిద్యావిశారదా, ఆశ్వినావి వైక
 నా మైకమతికౌ బలరామకృష్ణావిన రూపవంతౌ హరిహరావిన
 సర్వమాన్యా.

ఏతావత్పూర్వంత మీదృశకవివరా సమయాదృష్టశ్చ
 తచరా. భావికాలేవ్యేతాదృశౌ నభవేతామితి సశేషధంవక్తు
 ముత్సహే. ఆభ్యాసనహ ఘటికాత్రయం సత్ప్రసంగోస్సాకం

సమజస్యహోన్నద్భాగధేయం. మాన్యతైః కృతైః రేతద్విద్యా
 నుహపైహికవిత్తనానాశక్తే రేతావతోవ్యశితయిత విద్యా
 వంతౌ చిరాయుష్కంతౌ సర్వలోకమాన్యా శ్రీపరమేశ్వరీ పర
 మకృపాపాత్రభూతా వై హికాముష్నికాఖిల సుఖవంతౌ భూ
 యాస్తామిత్యాశీరేవదీయతే ఏతావతైవాభ్యాం సంతోషవ్య
 మితి పార్థ్యతే.

శో! యత్కౌశలా దతిముదం సమవా ప్యగుత్తి

పారా సుస్వస్థవలయే దదురత్యమోఘే

తౌ రాజశేఖర సువెంకటశేషనామ

విద్వద్వరావవతు వెంకటశైలనాథః.

కాలవిలంబధి యోపరమ్యతేచ

మూళ్ళగిరి నాగేశాచార్యః,

గుత్తిపురవాస్తవ్యః.

శో! సుకవితా ననితా వరరాజశే

ఖర సువెంకటశేష కవీశ్వరా

శతవధానవిధా నవధీయతౌ

విజయతాం సతతం కవిమండలే.

అ! వె! ప్రొద్దుటూరి సుండి యిద్దరుకవివరుల్

శతవధానముగడు జాతురిమెము

నుద్దిగాగఁజేసి రూహలువెలయంగఁ

బద్దు పలికి తప్పు పటలకుండ.

చ॥ వలుకులు పూలగుంపులును భావములా యుచ్చుతంపుసో
నలుక॥ లలితముతా నలంకృతు లలంకృతులేయగు రీతు
లెల్లమం॥ జలతరీతులొచుఁ గడుసొంపగు వీరికవిశ్వవైఖి
రుల్॥ నలువకునైననింక ఫణినాథునకైన నుతింపసాధ్యమే

మ॥ అనఘుల్ ప్రాజ్ఞులు వీరలుక॥ నలుపువిఖ్యాతావధానంపుఁగై
తనుబాంశీత్యముఁజూచి గుత్తిబుధబృందంబుల్ కడుక॥ మె
చ్చి నూ॥ తనజాంబూనద కంకణద్వయము నందంబార
నర్పించిరీ॥ ఘనులక॥ మెచ్చుచు రత్నముల్ కడుబహూకా
రంబుగా నిచ్చితేక॥

శతావధాన మిట్లు చేసి శబ్దజాలనైపుణీ
ప్రతానమిందుఁజూపిరార్యపాశులెల్లమెచ్చుఁగా
నుతాది భోగభాగ్యసోటి సొంపుమీర వార్ధి న
త్సుతావిభుండొనంగుఁగాక శోభనప్రదాతయై.

లండకమిషక్ హైస్కూలు } ఉప్పరపల్లె రంగాచార్యులు,
గుత్తి } ఆఘోషాధ్యాయుడు.

ఉ॥ శ్రీరమణుండు వాసవవిరించి ముఖామరవందితాంఘ్రిపం
కేసుహుఁ డార్తరక్షకుఁడు కీర్తిత కీర్తివిశాలుఁ డబ్ధిగం
భీరుఁడు లోకమోహన పవిత్రచరిత్రుఁడుచేయుఁదా నసా
ధారణ ధారణాబల ప్రధానులుగాఁగ శతావధానులక॥

చ॥ నువిచుటనత్సభాంబునిధి సూరిధరాధర మధ్యభాగమం
దువివిధ కూర్మరప్రశ్నతతి దుష్టతరంగగతిఁ దలిర్ప భూ
దివిజులు రాజశేఖర సుధీమణి వెంకటశేష నామ స
త్కవి యవధానపోతమును గట్టునఁజేర్చిరి ధీబలోన్నతిఁ.

చ॥ మృదుమధురోక్తులఁగలిగియింపులు గూర్పఁగఁజాలునట్టి
మీ! నదమల నత్కవిత్వమున సంతసమందిరి సభ్యులెల్ల
నా! కొదవివనూత్న మోదమున నొప్పుఁగఁజెప్పితినేను ప
ద్యముల్! బుధులరు వీనిఁగై కొని యపూర్వతరోన్నతమో
దమందుఁడీ.

మ॥ అవధానంబు కవుల్ నుతించునటులొయ్యిఁజేసి వత్తాననీ
కవులందుఁ బ్రథమావధానులని పల్కఁజెల్లియన్నత్పురీ
కవిరత్నంబులచేతఁ గంగణబహుకారంబులఁ గన్నయో
కవులారా! తమపాండితీగరిమ చొక్కఁజేసి మమ్మెంత
యుక్.

చక్రాల నృసింహశాస్త్రి.

మ॥ సరిగానుండెనొ తప్పులుండెనొ యెటోసాగించియే యుం
టిమో! జరపఁ లేదొ బుధేంద్రదులార! కడువాత్సల్యంబు
నఁజూచి యీ! యకుదాపద్యములిచ్చిమెచ్చితిరసూయా
భావముల్ లేక యందఱకుఁ మీకు నమస్కరింతుము స్మ
తజ్జత్వంబుపాటించుచుఁ.

రాజశేఖరం.

Gooty.
11-9-22.

Kavi Rajasekharam and Kavi Venkatesha Sastrulu whose performances of sataavadhanam, the Gooty public witnessed during the last few days, remind me of the great poets of old that flourished in and beautified the famous Hindu Kingdom of Vizayanagar. The profundity of their scholarship, the versatility of their versifications, their resourcefulness in successfully and speedily combating the very hard problems of metre set to them by a too critical audience, the high excellence of their poetic imagination and their Phenomenal powers of memory have compelled our unstinted admiration. Blessed indeed are the mothers that gave them suck! To attempt to eulouge their talents would be something like attempting to paint the lily or to refine gold or to add another hue into the glorious rainbow. I can only pray to the supreme ruler of the universe that they may both be spared for a long number of years to come, and blessed with continued health and happiness, so that,, they may be the better enabled to enrich the poetic lore of this land of learning and to reveal the true beauties of the Holiness of the Almighty creator. The Telugu country that gave them birth has good reason to be proud of them. And I deeply value the association with them of my humble self an association sprung by accident and strengthened

by their all conquering poetry, supreme in its diction, rich in its ideas and resplendent with the brilliance of genius. May we meet again and again.

The golden Hasthakankanams ie wristlets presented to them by the Gooty public are by no means an adequate recognition of even a fractional part of their attainments. But they may rest assured that wherever they both go, they carry with them our heartiest good wishes and may we hope that these golden bangles may serve as a humble reminder of our tribute to them. With affectionate and loving regards do I conclude this, my token of their esteem.

Gooty.
11-9-1922

N. S. Narasimhachari.
Dist. Munsiff.
President Munro club.

ప్రొద్దుటూర్పుర వాసులును, విఖ్యాత శతావధానులు ను, నగు బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖర వెంకటేశ్వరవులు. గుత్తిపురమునకు విచ్చేసి శతావధానము నొనరించిరి. ప్రశ్నలలో 3 వంతులు దుష్కర ప్రశ్నములుగలకతిన సమస్యలై దుర్భేద్యములై యుండెను. ఈయనధాను లసాధారణ ధారణాధోరణులుగలిగి అనర్గళకవితాధారచే యిచ్చిన ప్రశ్నలన్నింటిని రసమూర్తి నెలయునట్లవలీలగాఁ బూరించిరి. వీరి పాండిత్య కవిత్వసలుత్వములకు మెచ్చి దత్తమండల ప్రథమావధానులైన వీరికి రత్నకంకణములు కాన్కగా నర్పింపవలెనని ప్రత్యేకసభచే 10-9-22 తేది మా గుత్తి పౌరవిద్యజ్ఞనంబుల వక్షులు

గౌరవనీయులయిన దివాన్ బహదూర్ పి కేశవపిళ్ళగారు అవధానులను మిక్కిలి ప్రశంసించి స్వర్ణకంకణములను సమర్పించిరి. గుత్తి డిప్టీ క్లర్కు మునసబుగారగు శ్రీమూర్తి యన్. యన్. నృసింహాచార్యులుగారు అవధానుల వభినందించుచు ఆ స్వర్ణవలయములను స్వయముగా వారిచేతులకుఁ దొడిగిరి. బహుమానము చేసిన పిదప మహాశయ్యులు కొందఱు కడుంగడుకరినములయిన ప్రశ్నములొసంగఁగా అవధాను లత్యుత్సాహముతోఁ బూర్తిచేసిరి. ఈయవధానులవలన దత్తమండలము లజరామరకీర్తినొందుచున్నది. ఆయురారోగ్యైశ్వర్యము లొసఁగి షరమేశ్వరుఁడు వీరిని గాపాడుఁగాక,

ఆంధ్రపత్రిక.

15.9.1922.

గుత్తి పురమున 6-9-22 తేదీని ప్రొద్దుటూరు వాక్యాలగు బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖర వెంకటశేషకవులు శతావధానము నొనర్చిరి. వీ రెట్టి కఠిన ప్రశ్నములనైన నెదుర్కొని యనర్గళకవిత్వధారచే రసవంతముగ కవనమల్లుఁగలరు. వీరియవధాన సామర్థ్యమునకు మెచ్చి వీరిని గౌరవించుటకై గుత్తి పురవాసు లొక సభయొనర్చిరి. డి. బి. పి. కేశవపిళ్ళగారు అవధానులను మిక్కిలి ప్రశంసించుచు సభాపక్షమున రత్నకంకణముల వారికి కానుకగా నొసంగిరి. డిప్టీ క్లర్కు మునసబుగారగు శ్రీమూర్తి యన్. యన్. వరసింహాచార్యులుగారు అవధానుల

భిసందించుచు ఆ బంగారు కడియములను స్వయముగావారి
హస్తములకుఁ దొడిగిరి. మామిత్తులగు నీ శతావధానులు
యేప్రాంతములకు వెళ్ళినను నిట్టి సత్కారములను బొందుచు
సశనుండల పూర్వప్రతిష్ఠల నిలువఁబెట్టుచున్నందుల కెంత
యు సంతోషించుచున్నాము.

పినాకిని,

16-9-1922.

10-7-23 తేది కోవెలకుంట్ల తాలూకా ఉయ్యాల

వాడలో జరిగిన యస్తావధాన విధానము.

జి. వెంకటశేషశాస్త్రిచే జరపఁబడినది.

పా! లలితా! యీసభలుకొనదనస్యలు రుచుల్ ప్రశోత్తరం
బుల్ రసం! బిలసర్వమ్ముతరంగముల్ నడచున ధ్రువాఁటి
కానాఁడు త్రొత్తలు ముగ్ధానవశంగమంబువలె మోదం
బిచ్చుఁగాకన్నిటా! వలపింపకఁగెలిపింప నీకరుణసంభావ్య
మ్ము కామేశ్వరీ.

అనధానము

1) నమస్య. ✓

పా! కల్లులు బొల్లు లాడుటనఁగా నది యిట్టిది వేయి చిల్లులకొ
జెల్లెడుకుండనిండ నిలచెకజలపూరము, గుంటివాఁడుమో

కాశ్య నెనంచరించెను జగంబఖలమ్ము నిమేషమాత్రలో
(బల్లికి రెక్క లేర్పడియుఁ బామును మ్రింగె నెలుంగువీపుపై.)

(2) సమస్య.

క! సదాస్య ఘాతము నిండె వి

యదాస్యప్రతి శౌరి చక్ర మడుపటవ నా

వదస్యధితుడయ్యె గ్రీడి (జ

గదాస్యప్రములయ్యె నిరులు ఖరకరుడుండఁ.)

(3) ఇట్టి, మట్టి, జెట్టి, కట్టి, యీవదములు వచ్చునట్లు రామా
యణపరముగా మత్తేభము.

ము! అవని గట్టిదనంబు వాసిగ నె రామాధీశు మైచాయయై
దవిలెఁ జెట్టియుఁ బాశరూపరిపువై తల్పంబుగానుండి పొ
ల్పువిడెఁ మట్టియురాముడై జలజనాభుండుర్విజన్నింపఁదా
వవనాశంబొకయిట్టికూత సలిపె రామాయణంబందునఁ

(4) సమస్య.

ము! భువిస్త్రీపుంవ్యవహార దూరుండగుచు బొల్పారు బ్రహ్మం
బునై! జవలినంబునఁ బ్రేరితుండగుచు నిచ్చాన్పూర్తిగ
ల్పించె నీ! భువనోత్పాదినిమాయనాఁగనవుడే పుట్టందెనీ
వార్తయుఁ! (యువతీరత్నముపుట్టె పండునకుఁగామోద్రే
క ముప్పొంగఁగఁ.)

(5] వ్యస్తాక్షరి.

యక్షశ్చక్రే జనకతనయా స్నాన పుణ్యోదకేషు.

(6) సిషిద్ధాక్షరి.

రికాష్టలేదు.

(7) గంటలు 127.

(8) అధికప్రసంగము.

(9) ఏకసంధ.

శ|| పొదలఁగఁబ్రాత పొత్తములఁబూర్వపుఁ బద్యములిత్తుమే
నిశీ! చదివియెయుందువంచుమదిసందియమొందియుఁగొ
త్తవద్యమిం! పొదవఁగవ్రాసి యిచ్చితి నొహోకవిశేఖర!
యేకసంధఁగాఁ! జదువుముదీని, సర్వబుధసత్తములున్ వె
రగందునట్లుగన్.

(10) సమస్య. ✓

ఉ|| ఆడకు నాడకే జరగునట్టి యొకానొక జంగమయ్య పెం
డ్లాడఁబ్రయాణమున్ సలిపి యచ్చట రంగపురంబులోననే
వాడలఁబోవఁజూచినను వానికెదుర్పడఁజొచ్చె నామముల్
(మూఁడునుమూఁడు మూఁడునుతిమూఁడును మూఁడును
మూఁడుమూఁడుగన్.)

12-8-1923 తేది భానువారము చెన్నూరుపురమున

జరిగిన యవధానము.

—o—

మ|| ననుధ్యానించుచు నాపదాబ్జమకరందంబానుచున్ నన్నున

మ్మినవారీ వులంచు మావయిని గూర్చిలో బ్రవేశించి
 రినచందంబునఁ బ్రశ్నముల్ దగిలి పూరింపఁ జలంబిచ్చి కీ
 ర్తిని నీవే కొనితెచ్చియిచ్చెదవుడు? దేవీ గిరింద్రాత్మజా
 రాజశేఖరం.

శ్లో॥ ప్రాతః పృస్ఫట దంబుజోదర నళ సస్పర్ధి నేత్రాంచల
 న్యంద స్నంద మరంద బిందు నవధారాశోభి తేవీక్షితం
 గంగా తుంగ తరంగభంగి పటువా క్షంపత్తి సంపాదకం
 సేవాభాగ్యజాపాం ప్రసారయమయి శ్రీదేవి! కామేశ్వరీ!

వెంకటేశ్వరస్త్రి.

అవధానము.

[1] రాముని చరిత్రము ఉత్పలమాల-

ఉ॥ రాముఁడు సూర్యవంశమువిరాజిలఁబుట్టినుహీజఁ బెండ్లియై
 భామినితో సరణ్యముల బాధలనొందుచు నుండ రావణుం
 డామహిళఁ గ్రహించిచననాహవమందతని వధించుచు
 గామిని సంగ్రహించెనని క్రాలెడు రాముచరిత్రమిద్దరఁ.

[1] సమస్య. ✓

శ్లో॥ భక్తాః కేచిద్బహుళ ధన సంపాదనైక ప్రవీణాః
 భార్యాశయ్యాతనుజతురగా శ్చిత్రచిత్రప్రచారాః
 నానాయోనిష్ఠపి జని రహో మే విధిః కేతిచింతా
 మూఢోహిత్యా నకలవిభవందాగుభూతోమురారిః

3. సమస్య. ✓

(కేశవం పతితం దృష్ట్యా) పార్థ శ్చుకోశ దీనః
గయంత్రాతుం ప్రాణబంధు మహంత్యాపితరయన్

4. సమస్య. ✓

చ॥ ప్రమదముగల్లు భర్త తనభామను జేరఁగఁబిల్చి ముద్దు లేఁ
గొనుదుమిటారిలేను! యిదిగో తెలియక వివరింతు నేడు పూ
ర్ణిను, పద్మనైదునాళులకు నిక్కమ చేరఁగవచ్చుఁ జమ్మియ
[య్యమవన, నేటిరేయికనుముల్లదెచఁద్రకలావిలాసముల్.]

5. సమస్య. ✓

క॥ క్షీరాబ్ధిద్రచ్చి యమృతము
సారతీతికిఁ బంచపెట్టు జలజాతుల కాం
తానూపముగని “నఖజిత
[తారా' రావన్నయచచుఁ దత్పు పిలిచె]

7. విష్ణుపార్థన - నిరోద్వయము - గీతము.

ఆ॥ న॥ రక్షసేయుశౌరి రక్షోనికరహరి
కంద సీల చారు కనక చేల
శ్రీకృష్ణ లోకస్థుష్టి రక్షణ సూత్ర
యచచు సతులునేయ నగునజచలు.

8. సమస్య. ✓ దాక్షిణ్యహీనా వరశాంకిదూరాః

అహర నిద్రాది చక్షుర్న దీరాః
భీసుప్రహ రేష్వతిమాత్రయాః
(మహవ్యసానాః పశవ శ్చరంతి)

9. సమస్య.

క॥ తరువుల దోహద మెఱుంగక

తిరిగెద వొకమాట నేను దెలిపెద వినుమా

యరుదారఁ బూలువూచును

(కొరవిని గొంగిటనుజేర్చుకొనుము లతాంగీ!)

10. సమస్య.

క॥ కనుఁగవ నీలోత్పలములు

వనజద్వయి పాదయుగము పల్లవమగు లే

నునుఁబెదవి గొప్పకొండలు

[చనుఁగవ; మధ్యంబు చదలు; జలజాక్షికొగిన్.]

11. నూలునందలి పటములోని సముద్రవర్ణనము-నీనము

నీ॥ అవనిసజ్జనులట్లు లలిదూరమునకొండు

భాసిల్లుచుండు ద్వీపములగములు

రిక్తునిమనసు కోరికలట్లు పుట్టి బో

రనగిట్లు తుంగతరంగములును

మహితవేగముగల్గు మదరాసు సేలట్లు

లురవడిఁజనునట్టి యోడగములు

ధైర్యంబునను మమ్ముఁదలఁగఁ గొట్టెడువారు

కలకొకోయన నిల్చుత్సాధరములు.

తే॥ గీ॥ గలిగి చెలఁగుచు నుండెడి కంధియిచట

బాలికాపాఠశాలలోఁ బటమునందుఁ

జూచువారిమనంబులు చూఱఁగొనుచు

సరస వెలుఁగొందు నోసభాస్తారులార!

- 12 ససుస్య. ✓ పదములునాల్గుగూర్చినను వహ్వరైకై తమనంగఁ జెల్లునే.

చ॥ సదయుఁడుసద్గురూత్తమునిసన్నిధి విశ్వలునేర్చి; కొల్చికో విదులను. దేవికూర్చిని గవిత్యము సెప్పినఁజెల్లు నేనియో (పదములునాల్గుగూర్చినను వహ్వరైకై తమనంగఁజెల్లునే వదినకు మీసముల్ నిలిపి బాపురె బావయనంగ వచ్చునే?

14. చెన్నూరి సమీపమునఁ బినాకినీ వర్ణనము - మత్తేభము.

మ॥ జననం బందినదాది యుండనుక దేశంబెల్ల నీరంబులక
గరుపింపక గనుబోక, లుప్పగిరిచెంతకొన్వామిపాదంబులక
గనిసేవించుటకోయనక జలముచక్కంగారహింపక బినా
కినియుక జీవనదీనమాఖ్యఁగొనియీక్రేవకొబురిక వర్తింబుక.

15. గాంధిగారి కారాగారవాసము మత్తేభము.

మ॥ పవిత్రెల్లకగనప్రచారమునఁ దాపంబొందుచుక తేవునూ
త్పవలీలాసంబున లోకసంతతుల యజ్ఞానాంధకారంబుఁ జీ
ల్పవెనక వెల్వడ నీదినం బవరదిగ్వారాశి విశ్రాంతి నొం
దువివస్వంతుఁడువోలెగాంధిచెఱచుండుక గూఢతేజస్కుండై

16. ససుస్య.

సశోకహేతౌ రమతే రసజ్ఞః

శుక్రోగ్రామం నూత్నరతౌ కిమిచ్ఛా
జిఘత్సఃకిం నవచంపకం కిం
[చంద్రోదయం కాంక్షతిచక్రవాకీ?]

17. ప్రపంచములోని యేడుచిత్రములు.

సీ! కోహినూర్ మణి వెలుగొందు మయూరసిగ
హాసనంబును టాజ్ మహల్ కుటుబ్బి
నార్ కిలా స్తంభ మున్నతిగన్న గూజ్ పు
విషయమందలి పెద్దపిరమిడులును
హక్కులీసనెను మహాబల బొమ్మ మా
స్కొపురంబుననొప్పు గొప్పగంట
పైసాయ నెడు పురప్రవరంబునను వంపు
గొని జాతకుండెడు గోపురంబు
తే! గీ॥ ననఁగ నియ్యెడు వింతలై యడఁగు గాని
యేడులోమూడు చూడంగ నిండియాకుఁ
బ్రభనొసఁగు నన్నిటికి శిరోరత్నమగుచు
రాజలెడిఁగోహినూర్ రత్న రాజమెపుడు,

18. సమస్య. ✓

క॥ క్రన్ననజేపం పట్టఁగఁ
గన్నియ వల భుజమునందుఁ గ్రాల నదికిఁబో
నున్నపుడు పైని యా వల
[క్రన్నులలో జమ్మలుండెఁ గాంతామణికిక.]

20. అవధానముఁ జూడవచ్చిన యిసువులు మోటువాండ్ర
సంభాషణము నీనము.

నీ! అగుదానమంట రోరబ్బరో యిద్దఱు
సిన బావనయ్యలు చేస్తరంట
అగుదానమన నుద్దులా యేంటిరా సెప్పు
వారింకబలగొట్టు వారలెవరు?
అదికాదసీ యెవ్వ రడిగినఁగాని క
యిత్తంబుసెప్పి మెప్పింతురంట
కాటేరికతకాడ తగాండ్లందఱు
సిల్లిగవ్వకునైన సెల్లిరారు.

తే! గీ! ఏమిలేకుండినను పెద్దల్లెల్ల ఇటు
కనుగొనగవత్తురా యెన మనముగూడ
తాళి సూస్తచుటం చవధానసభకుఁ
బామరులు మాటలాడుచు వచ్చుచుండ్రు.

21. నమస్య. ✓

మ! వ్యసనంబుల్ విడనాడి మేలిసుఖముల్ వర్జించి తర్జించు న
త్యసయూహంబులసాదు సేసి యెపుడుకా బ్రహ్మైక్యసంభాసన
త్యసమాధికా బ్రశయాంతముగ గదిసినకా సాణక్రియకాని
ల్పుతా! పసులకాగొల్పెడి వారికబ్బుటకుదే భద్రంబుల్లె
ప్పుడుకా.

22. రామకృష్ణశాస్త్రిని గుఱించి శ్లేష గీతము.

తే! గీ॥ అలఘుభద్రాన్వితుండు సత్యాశ్రయుండు
పుండరీకాయతాతుండు పురుషవనఃకుడు
రామకృష్ణ కళారూఢి ధీమహితులు
తెలియఁగానేర్చు తక్కువల్ తెలియఁగలగె?

23. సమస్య.

తే! గీ॥ గొఱియలచుద్రుంచు గ్రామజాతరల యందుఁ
దగ సహింసను వెదుక్కఁగాఁ దలఁచుటెల్ల
గంగగోవును గోల్పోయి కడకుఁ బంది
మంద వెదకిన చందమీ మహిఁ నలంప.

అవధానాంతమునఁ గవులుచదివిన పద్యములు.

శ్లో॥ పోతనాది కవివ్రాత పోషితా కవితాలతా
జాతాద్యపుష్పితా యుష్ణద్వాగ్ధరామృతసేచనాత్.
శ్లో॥ సైషా భవతోఃకవితాకోమలవాక్యార్ధరసపరిస్ఫురితా
ఆమోదమావహంతీ సామాజికచేతసాంచిరంజయతాం

ఉ॥ ఒండొరుమీఱు నవ్యచతురోక్తి చమత్కృతిమంజుయుక్తిన
త్పాండితికల్పనంబు రసభావములుక బెనుపొందఁజేయుటీ
పండితయుగ్మమందుఁ గనుపట్టుట నిట్టిమనీష పూర్వ మా
ఖండలమంత్రి కావ్యులకుఁగల్గుటనిక్క మటంచు నెంచెదన్

క॥ కవియొక్కఁడె గురుఁడొక్కఁడె

యవిరిశముగ బుధుడొకండె యలదివి; భువి నీ
ప్రవిమల మనీషు లిరువురు
కవి గురు బుధులైరి చూడఁ గడుఁజిత్రముగఁ.

నేరేళవలై రామకృష్ణశాస్త్రి.

శా॥ మత్తా వినీతకవినీరద చండవాతా
వాత్తాననీపతి బహుకృతిజాత గీతౌ
జత్తావనీ నుకవిమండల పూర్ణచంద్రా
శ్రీరాజశేఖర నువెంకట సత్కవీంద్రా.

శా॥ అన్నద్భాగ్యమహా మహాజనసభా సంప్రార్థితౌ మత్పురే
లీలాకల్ప శతావధాన రచనా వ్యాజేన సంధ్యా నట
ద్భర్గోదగ్ర శిరస్సరి త్కలకల న్యక్కారి వాక్కాశల
ప్రస్విద్య త్కవితామృతేనవిబుధానస్సాదృశాః చక్రధుః

శ్లో॥ అహం కిమితి వర్ణయే భువనపండితాఖండలై
స్సహస్రముఖవర్ణిత ప్రధిత సాండితీ మండితౌ
సుదుష్కర శతావధాన జయలబ్ధ సింహానన
స్ఫురత్కనకఘంటికా కటక కన్దు హస్తాంబుజా.

ఇట్లు విన్నవించు,

చింతలపల్లె చెంగల్వరాయశాస్త్రి.

12-8-23 భానువారము చెన్నూరుపురమున బాలికా
పాఠశాలాభవనమునఁ బురస్రముఖులందఱుకొరికపైన విఖ్యాత

దత్తమండలశతావధానులగు బ్ర! రాజశేఖర వింకటశేషకవులు
 శతావధానము నొనరించిరి. ప్రశ్నములలో మూడువంతుల
 త్వంతకతిన సమస్యలు. వర్ణనములును గవులభావనాబలమును
 ధారాశుద్ధిని నిరర్గళభోరణిని బరీక్షించుటకై ప్రత్యేకముగ నే
 ర్పఱుపఁబడినవి. సహజకవిత్వపటుత్వమునను ధారాశధారా
 ప్రవాహమునను అచ్యుతధారణాబలమునను శతావధానులు
 ప్రశ్నముల నన్నింటి నెదుర్కొని 23 పృచ్ఛకులకు రెండున్న
 రగంట కాలమున మిక్కిలి రసవంతముగ నుండునట్లు కవిత్వ
 ము చెప్పి సభ్యులనందఱి సంతోషాంబుధి నోలలాడించిరి.
 గుత్తి నెల్లూరు మొదలగు పురప్రవగముల నవధానములొన
 రించి సింహకంకణాది బహుబహూకారంబులొంది ధవళయశ
 శ్చంద్రికల దత్తమండలములఁ బరిశోభింపఁజేసిన వీరి కవిత్వ
 పాండిత్యములు అనర్గళధార రసస్ఫురణములోనగు గుణంబుల
 గుఱించి ప్రత్యేకముగా వచింపనవసరముండదు. వీరు మాపుర
 మునకు విచ్చేయుట మహాభాగ్యమని మేము తలంచుచున్నా
 ము. ఇట్టి కవియుగ్మంబులవలన మాదత్తమండలములే గాక
 సమస్తాంధ్ర మండలములును శాశ్వతకీర్తింగనె ననుటకు సందే
 హములేదు. అవధానభాగము నందలి పద్యంబులఁ గొన్నింటి
 నుదాహరించుచున్నాము,

పినాకిని 25-8-1923.

దీనికావీ మాతృసేవ, 17-8-1923.

౩-9-23 తేది కడపపురమునఁ దత్వజ్ఞాన సమాజభవనమున
 బ్ర॥ గొల్లకోట గంగాధరసోమయాజి యం.వ. బి.యల్.
 జిల్లాజడ్జిగారి యధ్యక్షతక్రింద జరిగినయవధానము.

శా॥ అమ్మా! నిన్నొకమాటు మానసములోధ్యానించినంత
 బ్రవా! హమ్మకొబోలె భవత్కృపారతి పయిక్ వ్యాపించు
 చుక్ వేయిహా! స్తమ్ముల్ కప్పినయట్లు మమ్ములనురక్షల్ నే
 యునీకూర్చిగా! కిమ్మాడ్కిక్ సభల్ జయంబుఁగొన నేదీ
 యూత కామేశ్వరీ!

సీ॥ ఏమహామహుఁడు సంస్కృత పండితిని గొప్ప
 ఐర్వీతంబని నుతుల్ పడయఁగలిగె
 నేఘనుం డాంధ్రమందెల్ల పండితులచే
 దిగ్దంతియనుచుఁ గీరింపఁబడియె
 నేసద్గుణార్ణవం డెల్లెడఁదర్క సిం
 హుఁడటంచుఁ బెనుకీ ర్తినొంపఁగలిగె
 నేకోవిదవతంసుఁ డాకొముదిఁ దనంత
 ఘనుఁడులేడనుచు విఖ్యాతిఁగాంచె.

తే॥ గీ॥ నట్టి కందాళ్యవంశ సుధాంబురాశి
 చంద్రుఁడైన దాసాచార్యస త్తముండు
 గురుఁ డతనికూర్చినభల నేకొఱఁతలేక
 రక్షయిడుఁగాత శ్రీరామ రక్షయగుచు.

సీ॥ కలుపుట మొదలంకగణితంబు లీలావ

త్రీ గణితముదాక దిద్దనపుడు

కడపయు మొదలైదుఖండములదాకభూ

గోళవిద్యా ప్రాథమిగూర్చునపుడు

ఋగ్వేదమందుండి యెడవర్ణవిభుదాక

దేశచరిత్ర బోధించునపుడు

ఫోర్టు ఫారము మొదల మొగిమెటి క్లేషను

నందాంగ్లమును నేర్పి యలరునపుడు.

తే॥ గీ॥ చెంపలనుగొట్టి బుద్ధులుచెప్పి దేహ

బలమును మనోబలంబు గాపాడినట్టి

సాధ్వరస్వయవారాశి చంద్రతుల్యుఁ

దలతు సర్వోత్తమార్కుఁ జిత్తంబునందు.

సీ॥ లాబుక్కుచూడ కేలాటి పీడరుగాని

సెక్ వనులన్నియుఁ జెప్పఁగలఁడె?

పెక్కులఁజదువ కేటీచరై ననుగాని

తెలిసి పాఠములు బోధింపఁగలఁడె?

పంచాంగముల తోడుగాంచకే దైవజ్ఞు

డైనముహూర్తంబు నదుకఁగలఁడె?

లెక్కబుక్కు పరిశీలింపకే ధనిజమా

కర్చులింతనుచుఁ బల్కంగఁగలఁడె?

తే॥ గీ॥ కాపునను సందియంబులు గలుగువేళఁ

బూర్వకపులప్రయోగ మప్పుడవచింతు

నాట్లుకాదేని యొకగడె యవలనైనఁ
జెప్పి మెప్పించెదము బుధశ్రేష్ఠులార!

డి. రాజశేఖరం

క॥ కవులాయాసభనిచ్చుప్రశ్నములు చక్కగొండలైదూక
బెం! దునలెకజిమ్మంగఁజేయుచుక జయమునెప్పుమాకుఁ
జేకూర్చి గొ! రవముకొనిల్పిన నీకటాక్షమిపుడుకొరానిచ్చి
సత్కీర్తివై! భవములొనిల్పికొనంగదమ్మజగదంబా! దేవి
కామేశ్వరి!

సీ॥ ఎవ్వని కువనిషదేకాంతతత్వమా

బ్రహ్మవిద్య నిరంతరప్రసన్న
సంగీతసాహిత్య శాస్త్రంబులెల్లనే

యనఘవశంవదలైన విడ్డ
లేమహామహుగేహ మిందిరాదేవికి

విడరాని కూర్చి పాల్కుడలిమేడ
యేగురూత్తముశిష్యులీపాటినభల ని
ష్కంఠకులైన నానంటివార

తే॥ గీ॥ లట్టి రూపావతారాన్వయాభి శీత
కిరణుడౌ శేషశాస్త్రీ మద్గురువరేణ్యఁ
డిడిన యాశీస్సులే నన్ను నింతవాని
సలిపి పేరిచ్చెగాక నాశక్తిగలదె?

వెంకటశేషశాస్త్రీ.

అవధానము.

1. ఖగము, నగము, లగము, సగము, పాదాదిని వచ్చునట్లు భారతపక్షమునఁ జంపకమాల.

చ॥ సగముధరిత్రి పాథులకొసంగుఁడటంచని యోగ్యులెల్ల నో
లగమునఁబల్కునొప్పకమెలంగును యోధనువానితమ్ములన్
నగముల టెక్కలన్ దివిజనాయకు వజ్రమునట్లుచీల్చుచున్
ఖగములు మెక్కఁజేతువడిగాన నె భీముఁడు భారతమ్మునన్

2. దాక్షిణాత్యులవర్యటనము. హాస్యప్రధానముగను త్రేభము.
మ॥ పలుకవ్వంబుల ను త్తరధ్రువధరన్ బ్రాపించి శైత్యవృథా
కలితుండై యొరగన్ 'క్షణాననాకకప్ కాఫీగొనుండున్లుము
గలిగించుకొజడి' యన్న 'నీవెవఁడ'నన్ "గాఫీటిఫకాలిత్తు నీ
స్థలమందాఖ్యమణయ్యర"న్నబడెమేజర్ బ్లెకువీతాశుఁడై

3. ఈశ్వరుని వర్ణనము. అచ్చతెనుఁగు - సీనము.

సీ॥ నిగనిగల్దులకించు సగముచందురు రేక
గుంపెడుజడలపైఁ గులుకుచుండ
గుంపెడుజడల జాఁగురుమూఁతలాడెడు
మినువాక యుప్పొంగిమెఱఁగుచూపఁ
బెద్దముత్తైదువై పేరుగాంచిన యట్టి
చాన సామేనున సౌరుగూర్ప
నేనుఁగుతోండంబు నిటునటుద్రిప్పుచు
వెనకయ్య తొడలపై పేర్చినింప

తే! గీ! నైదు పదిసేయువారల నరయు కొఱకు
 వెండికొండను నెలకొన్న వేల్పుతేడు
 గట్టురొమూలి కూర్చిమగండు మమ్ము
 మిమ్ము సందఱఁ బోచుత మేలుగూర్చి.

4. సమస్య. ✓

శా! కంధ్యాడంబర మింతహెచ్చె దివిఁజుక్కల్ మొల్వఁగాఁ
 జొచ్చెనం! చాంధ్యంబొప్పఁగఁ దీవరింతురతికై యంతర్ప
 హిశ్శుద్ధతః! (సంధ్యావంధనమాచరింపవలదాచాశీతి బం
 ధంబులఁ) వంధ్యత్వమ్మునుదీర్తు వేదనికికాంతాచారు కేళీ
 గతిఁ.

5. సమస్య. ✓

బలాద్ధృహీతా దశకంధరేణ
 రంభా చలద్ధాత్రలతా భయేన
 మామేత్యుశంతీ కురీవ భానాం
 [వత్యుఃపురస్తా చ్ఛ్వశురేణ రేమే.]

6. సమస్య. భారత పర్యాయముగా నర్థముండవలెను.

మ! సకలోర్వికగెలువంగఁజాలిన మహాసత్కుండలై యద్భుతా
 వెకలుల్ కౌరవులీయరణ్యములకంపింపఁజలంబేది (యా
 రక నీకీముని వృత్తి నుండఁదగునే రక్షోగణాధీశ్వరా)
 గతుతారంబగుగాండివంబునవిపక్షవ్రాతముగూల్పుమా!

7. సమస్య.

చ॥ పరమమునీశ్వరుల్ గ్రహణచక్రము నేడగుటన్ దనుంతవ
చ్చిరి. శతవృద్ధులందఱు, నిశిక్ గడుదవ్వున గంగకేరవా
లరుమనయింటచుండిక నులక్ గణి చందురు హహు కంఘ్రికా
(తొరకలుసంధ్యవార్తురటతోయముల గొని తెమ్మబాసకే.)

8. సమస్య.

వాతోతమృతూర్ణతలే విశాలే
కాకాదినంపాదిత బీజయుక్తే
సద్యఃపయోముక్ జల సేచనార్ద్రే
(శిలాతలే సస్యసిదం రుహోహ)

9. ప్రెసిడెంటుగారిని గూర్చి మత్తేభము.

మ॥ పరపావిత్ర్యమునందుగంగయగుచున్ భాస్వత్కలానాథశే
ఖర సర్వజ్ఞ మహేశ్వరత్వములనున్ గంగాధరుండై యశో
భరగంగాధరసోముడై నుకవితావ్యాపారనామంబులన్
బరగంగాధరసోమయాజియగునీభవ్యక్ బ్రశంసించెదన్.

10. సమస్య.

క॥ ఘనమైన పాలవెల్లిని
సనుపమమగు శేషశయ్యయందున నిద్రన్
గనుచుండెడి లక్ష్మీకాం
(తునిలో లోకంబులెల్ల దూఁగుచునుండెన్)

11. సమస్య. ✓

చ॥ గురుఁడనిదై వమంచుఁ దనుఁ గూర్చి భజించెడు దేశమంచుఁ బ్రే
మరసమునింతచూపక యె మండెడుసిప్పులఁ గ్రుచ్చుటించునా
కరణినిభానుఁ డెండల సెగన్ సొగయించెడు దత్తమండలిన్
(బరులకుమోదమబ్బినను మానిన నై జము లెక్కనేయునే)

నై జమనగఁ బ్రకృతియని పృచ్ఛకులగు డిప్రిక్టు యె
డ్య కేషన్ ఆఫీసరుగారు గ్రహించి చెప్పుచునిరి.

12.

ఉ॥ దీపములన్ దటాలునుని తీసినఁ బొల్చు గృహంబుకై వడిన్
బాపములన్నియొక్కటిగఁ బండినయట్టులుండలంబునున్
బాపిగఁ గడ్పచుండులినిఁ బండిత పామరు లెల్లవారు సం
తాపమునొందికుందెవరు దైవమువారికి మేలుగూర్పుతన్.

13. దాక్షిణాత్యులఁ దిలకించి యాంధ్రులసూయపడుటయేల
శార్దూలము.

జ్ఞో॥ విద్యాభ్యాస విధాన కష్టసహనే విస్తార మేధాబలే
సాక్షింపచావిగణయ్యనై జమనిశంశ్రేయోవిధాప్రాణినాం
దత్తున్తమదాక్షిణాత్యసహజానాంధ్రాశ్రమసూయేయురాః
కస్మా దిత్యసజాయతే మనసి మే తర్కో వితర్కాకులః

14. సమస్య. ✓

శుక్తావత జ్వల ముపైతి సుమాక్తికత్వం

వచ్చేనత తృప్తకతామపి మాక్తికస్య
తప్తేఽయసి వ్రజతి నిస్తనుతాం తద్ధైవ
(దానంధ్రువంఘరితి పాత్రగుణానుకూల్యాత్)

15. దాక్షిణాత్యులాంధ్రులను దప్పులుపట్టు కారణములు తె
లుపుఁడు సీసము.

సీ॥ రైలుమార్గముల జేరాడూనులో టికె
ట్టియ్యఁగా మేముగా కెవ్వరనుచు
లండనుపురిని జెలఁగు హోటలులఁ గాఢి
నీయఁగామేముగా కెవ్వరనుచు
నెవరెట్టుపెన్నెన నింజనీయరులమై
యేగఁగా మేముగా కెవ్వరనుచు
నాఫ్రికాప్రేలియా లందున జెవుటేష
నేగఁగా మేముగా కెవ్వరనుచు.

తే॥ గీ॥ మొగిని గూవస్థమండూకముల విధాన
నాంధ్రదేశంబు విడువలేరయ్య యనుచు
దాక్షిణాత్యులు మనయందుఁ దప్పుపట్టఁ
జొవుదురుగాని కోపింపఁబోము మనము.

16. మద్రాసు కాఫీహోటలులలోని పరిశుభ్రతా చారముల
ను గూర్చి గీతపద్యము.

తే॥ గీ॥ పాకమొనరించువారు నానాకులజులు

కలయ వడ్డించువారు మంగలులదిబ్బ
 గాఁగ మద్రాసుపురమందుఁ గాఢహోట
 లులను శుభ్రతాచారముల్ గలుగవెపుడు.

17. అరణ్యవాసమున కేగుచు రాముఁడు కొనల్యయొద్ద సెలవు
 గైకొనుట సీసము.

సీ॥ అమ్మో! మాయయ్య యశివృద్ధుఁడైయుండె
 జిత్రంబునరసి పోషింపవమ్మ!

సవతులంచనియెంచి సాధ్వీనుమిత్రఁ గౌ

సల్యఁగవ్వముపాలు సలుపకమ్మ
 భరతుతో నీదుసోదరుఁడు శ్రీరాముఁ డా

శీర్వదించెనటంచుఁ జెప్పవమ్మ
 ననుదైవమంచు మన్ననసేయు ప్రజలను

గన్నతల్లివిధానఁ గాంచవమ్మ.

తే॥ గీ॥ తండ్రియాజ్ఞను శిరమునఁ దాల్తునమ్మ!

నీవదంబుల మఱువంగ నేరనమ్మ!

ప్రేమదొలుకాడ మమ్ము దీవింపవమ్మ!

వనములకుఁబోదు సెలవిచ్చి పంపవమ్మ!

18. తగరు,నగరు,వగరు,నగరు పాదాదినివచ్చునట్లు చంపకము.

చ॥ నగరులనన్నిటికొవెదకినదమయశ్వము జిక్కకుండఁబో
 వ గరువమొప్ప భూవివరభాగముఁజొచ్చిప్రంచంఢచంపిమకొ
 నగరు కుమారకుల్ కపిలసంయమిఁ దాకిరి మూరచిత్తులై
 తగరునగంబుతో నొరసితాకెడుచందము రూఢిసేయుచుకొ

19. విరశము, సరసము, దురితము, గరువము పాదాదినవచ్చు
నట్లు భాగతపర్యాయముగాఁ గందము.

క॥ సరసములగు పనులుండఁగ

దురితములకుఁబోవనేల దుర్యోధన! నీ

గరువముసెడుఁ బాపములకడ

విరసముగాఁబోక పాలు విడువుము పుత్రా!

20. సమస్య. లోకేనేయం శ్రూయతే చిత్తవాగ్తా

తత్త్వవ్యాఖ్యా బోధనే శిష్యపక్షేః

హస్తేకుర్వత్ శశ్యశృంగోరుచాపం

(సంధ్యానూను ద్వీపవా సభ్రనూనం.)

21. సమస్య.

క॥ వేలకువేలుగ యవనులు

వ్రాలఁబ్రతాపుఁడును భలులు పైకొని చనఁగా

నాలమ్మున వారల కర

(వాలమ్ములు త్రుంచె యవనభటశీర్షములన్)

3-9-23 తేది కృష్ణజన్మదినమున సాయంతనము 4

గంటలకుఁ గడపపురమున దివ్యజ్ఞాన సభాభవనమున శతావ
ధానులును విఖ్యాత కవివశంసులునునగు బ్ర॥ రాజశేఖరవెంక
టశేషకవులు శతావధానము నొనరించిరి. కడపపురమున మం
డలనాథాయమూర్తియు సంస్కృతాంధ్ర సారస్వతసారసర్వజ్ఞఁ
డునునగు బ్ర॥ మ॥ గొల్లకోట గంగాధర సోమయాజి యం.వ.
బి.యల్.గారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. అవధానము
నుండి కొన్ని పద్యముల నుదాహరించుచున్నాము. (పినాకిని)

Swarajya 8-9-1923.

Cuddapah Satavadhanam performance.

Two young men of Proddutur Rajasekhara kavi and Venkataseshakavi performed satavadhanam in Telugu and sanskrit in the Theosophical hall cuddapah. Our new District Judge M. R. Ry. G. Gangadhara Somayaji Garu, M.A. B.L. Presided over the function. About 30 or 40 questions including samasyas, descriptions of nature, references to several subjects of current interest were handed over to the Avadhanees. For want of time the questions were limited to 21. They answered aptly, beautifully, humorously and entirely to the satisfaction of the audience provoking now and then loud cheers and applause. Appreciative verses as regards the performance of the Avadhanees were then read both in sanskrit and Telugu. The President in conclusion highly appreciated the abilities of the young poets (and earnestly hoped that they would bring a very good name to the Ceded Districts) One questioner asked the poets to describe the condition of Cuddapah in the event of her dismemberment. They answered that it would be like a house with its lamps suddenly blown out. Influential men are trying to suitably reward the talented young men

18-9-23 తేదీ జరిగిన సన్మానసభ

మ॥ అజత్ర కాద్యమరార్పితండును లలాటాక్షుండుభూ తేజుః

డం! గజవిధ్వంసి గజాశురాంతకుడు భక్తశ్రేణుల గూర్చినే! లు జగత్పావచుడైనతల్లి, నినెకొల్తు దండ్రీకం
 లునిజ! ప్రజపై దల్లికి మక్కువెక్కువని నాభావంబుకా
 మేశ్వరీ!

రాజశేఖరం.

మ॥ చలువల్ చిమ్మెడుచంద్రమండలములో జాబిల్లివెచ్చల్లు వె
 న్నెలలో వెన్నెలనాడు తెమ్మెరల నెంతేదెమ్మెరల్ సోక నం
 చులఁదూగాడుకొలంకులకొ గొలకులకొసొంపారు పద్మంబు
 లకొ! దిలకింతుకొనినునీకృపారసము నోదేవీ! గిరింద్రాశ్మజా!

వెంకటశేషశాస్త్రి.

సభకు రాజులని కవివరులు పంపిన పద్యములు.

మ॥ అవధానంబులొనర్చి దిగ్విజయ లాభాన్వీతులౌమిమ్ము న
 త్కవిదిగ్దంతుల స్వర్ణభూషణములకొగ్గెనేసి గంటల్ దగి
 ల్చి వెనక బేరిడి కొల్చి కడ్పబుధులొలికొ మెచ్చుచున్నారలీ
 యననికొగల్గుమిమ్ము వంటికవులయ్యా మీకుదీర్ఘాయువౌ

సీ॥ సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబము గేరు

వికసితాస్యంబులు వెలయుచుండ

జలిబిలిమేలికొంజిగి గుల్కుచుండెడి

చిటునవ్వువెన్నెలల్ చలఁగుచుండఁ

దరుణారుణాబ్జవత్రనుజైత్రమగుమేలి

కనుఁగవసిరుల నొల్కంగఁజేయ
నామాటకామాట యమృతోపమానమై
వినువారిపీనుల విందునేయ

తే! గీ॥ బాలమన్నధులట్లు కుర్చీల నిలిచి
యఖిలసభ్యుల నిజకవితావృత్తాబ్ధి
నోలలాడించినట్టి మీమేలు పొగడఁ
దరమె ఘనశేష రాజశేఖరుల కైన.

మ॥ జనముల్ మెచ్చ శతావధానకవితాసామ్రాజ్యపట్టాభిషే
కనిరూడిక గొలుపున్నమీకు మఱికాన్కల్ గంటలుక బే
రులి! చ్చిననుక దక్కువె కాని, యెట్టావరితోషింపుండు,
కొండంత దే! పునిగొండంతటి పూలుపత్తిరిడుచుక బూ
జింపఁగా సాధ్యమే?.

సీ॥ పిన్నవా రందులో విపులు మఱియును
మూఁడుభాషలెఱుంగు పురుషవరులు
దానికిఁదోడు కై తంబబ్బియుండె న
ద్దానిపైన శతావధానమొదవెఁ
బ్రొద్దుటూర్లుతి జమ్మలమడు నెల్లూరు
పరివత్తులను స్వర్ణవతకములను
సింహాకంకణముగెల్చిన కవిసింహముల్
కడప భూషణములు కమ్రవిజయ
తే! గీ॥ ఘంటికలు బిరుదంబులు గనిన ఘనులు

చందుగ్రీవకు నూలుపోగను. సరణిఁ బంచ
రత్నముల సంపితిని కూర్చియులరఁ గొనుఁడి
యెపుడు మీమిత్రుడను రామకృష్ణకవిని.

ఇట్లు,

నేరెశ్వరలై రామకృష్ణకవి.

వందనపూర్వకవిజ్ఞప్తి.

క॥ కనుదెఱచెను నేపుడు కురి

సెను వర్షము హర్షదము కృషీవలుడనుగా

వున విత్తనములు చల్లెడు

పనికి నెలిచితి డమింపవలె రాలేమిఁ.

తే॥ గీ॥ కడవపుంమున న్యాయాధికారులెదుట

నిండు సభలోన నవధాన చండశక్తి

ఋజువుపఱచి మీకు విజయమిచ్చినట్టి

తల్లి పరదేవతదయ క్రొత్తదియె మనకు?

శా॥ సారజ్ఞుల్ గల నత్సభాంతరములన్ సామగ్రి సంపన్నమై
పారస్యంబున లోటుపుట్టదు గదా పైసెయనన్ ధీరతా
శ్రీరాణగయిదండయాయగజయశ్రీవచ్చిమిత్రద్వయీ
మారాముల్లొకయింతలేకమిమునన్నానించుటల్ క్రొత్త తే.

తే॥ గీ॥ చేలలో విత్తనమువేయు బాలకవికిఁ

గంచుగంటల మోతయేగాని నేడు

కనకజయఘంట మోయించు కవివృషభుల
శ్రమము పంచుకోఁజాలని సమయమయ్యె.

మ॥ విరుతశ్రీక సభానదుల్ కడవలో విద్యాధికుల్ మీకుఁ జే
సిన సన్నాసము మండల ప్రజలలో శ్రేయస్కరంబైన వి
ద్యర బోషించుట ప్రోత్సహించుటలుగా నానందముజేం
ది పం॥ దనసుల్ మీకును మీకు బాలకవి యందఁజేసి
నాఁడందురా.

వర్ణపాడు.
13-9-23.

}

ఇట్లు బుధజనవిధేయుఁడు,
కసిరెడ్డి వెంకటసుబ్బారెడ్డి.
బనగానపల్లె సంస్థానాధీశుని.

నందనశత్రుములు.

శా॥ అయ్యా! మిత్రమ! రాజశేఖరకవీ! యాహ్లాదకంబౌచు
మీ! నెయ్యింబొప్పెడి యుత్తరంబునిపుడే నేఁగించితిఁ
సంతసం! బయ్యెవచ్చుటకింటిలో వసతిలేదయ్యెజుమీ
నేటిరే! యొయ్యారంబుగ్రాసివంపితి నితేవోపద్యముల్
గొన్నిఁటిక.

మ॥ విలసచ్చీ కడపాఖ్య వత్తన మహావిద్యనాథుడౌ త్సభా
స్థల యుష్మద్రచితావధానకవన శ్రావ్యార్థ సంతోషితో
జ్వలదాతృత్వనిధానసత్ప్రభుబుధేట్రుప్తార్థ భవ్యాంక ని
ర్మలభూషాదివిభూషితాత్మునినుఁజేమన్గొంచిహరించెదక

ఆ! వె! అమలరాజశేఖరాఖ్య యన్వర్థంబు
 శేషశాస్త్ర యొక్క భూష నీకు
 నంచితోన్నతకుల మంగీకృతార్యుఁడ
 వయ్య! వేతెపొగడ నవసరంబె?.

వసంతతిలక:-శ్రీరాజశేఖరకవే బుధలోకమిత్ర
 మే చెన్ననామకకవే శృంగు పద్యమేతత్
 శ్రీన్యాయమూర్తికవిశేఖర సత్సభాయై
 సద్భక్తియుక్తమనసా ప్రణమామి నిత్యం.

వర్ణపాడు. } చెమికెల చెన్నారెడ్డికవి.
 18-9-1923.

సమ్మానసభలోఁ గవులు స్వయముగాఁ జదివిన పద్యములు.
 కడవ.

16-9-1923,

తే! గీ! రాజశేఖర సత్కవిరాజగేయ
 నుయశ! వెంకటశేషార్య సూరివినుత
 మీకుఁ గడవనివానులు మేటికరుణ
 నాశిషంబులు దెల్పెద లరసియరసి.

సీ! వయసుచిన్నదియయ్యఁ బ్రజ్ఞహెచ్చగనుండు
 టబ్బురహానంచు నాదరించి
 కాలమల్పంబైనఁ గడఁగిచెప్పినయట్లు
 కైతయుండుటనెంతో గొరవించి
 వ్రశ్శములెన్నెనఁ బ్రతివచనంచెచ్చు

తటి శ్రమనొందమిందగఁగలంచి
 కఠినసమస్యలఁ గాంచి శ్రమం బొంద
 కయె ప్రమోదమునొందఁ గలుగుటెంచి
 తే! గీ॥ కవితయందొప్పు రసమును గారవించి
 చారు హాటక ఘంటల సత్కరించి
 మీకుఁ గవిసింహబిరుదంబు మేమునంగి
 నాము గైకొనరయ్య సంతసము మీఱ.

ఇట్లు,
 కడవనభ్యులు.

నీ॥ శ్రీనత్సవక్షంబు చెలఁగిలోకులకెల్ల
 నీప్సితార్థంబుల నీనుచుండఁ
 గరుణారసా త్తవీక్షణములు యాచక
 త్రిదశచింతాలత ద్రెంచివైవ
 నసస్పృశజైవాత్మ కాస్యంబు భక్తాభి
 హృత్తమోహరమయి యెసఁగుచుండ
 నిర్జితవీర్యూష నియత వాగ్దేవి
 మునిమనోవృత్తులఁ దనియఁజేయ
 తే! గీ॥ వరదుండని సాధుసతిగాంచు సరసిజాత్యుఁ
 డెలమి నీరాజశేఖరు నిద్ధ క్షీర్తి
 యుతుని వెంకటశేషార్యు నొగిఁజిరాయు
 రన్వితులఁజేసి కావ్రత మన్వహంబు.

క॥ ధరణిఁ శిష్యాదిచ్చే

త్వరాజయస్స నెను సాధుసత్వితీ యువుడు చూ
కరయన్ సాధుకమై తగె
గురువులదాఁకొర్కి యిది మగున్ గవులా గా!.

సీ॥ సరసశబ్దంబుల జక్కనిరీతిని

చారుపాకంబున సాధుకవులు
సంతసంబంద నీశ్వగుకృపఁగంటిరి
సరసకవులనాగ త్నమఁజేరింగి
తిరటంచుఁగొండాడ స్థిరకీర్తి జన్మదే
శంబునకున్ బాఠశాలకెల్ల
బంధుదేశికులకుఁ బరగంగజేసితి
రిట్లసదానంబు లెల్లకాల

తే॥ గీ॥ మాండ్రదేశంబుదిరిగి జేయంగఁగలుగు

శక్తి నో రాజశేఖర సాధు కీర్తి
యుక్త వెంకటశేషార్య! యురుముదమున
శ్రీవరాంబ యొసంగి రక్షించుఁగాత!.

జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

శా॥ విద్వాంసః ప్రతిభోత్త సూక్తి నికరై స్సద్గద్య పద్యాదికం
కుర్వాణాస్సదసద్వివేకవిభవాన్ ద్రాగ్బోధయంత్యస్వహం
తాన్మ గ్రుచ్య శతావధాన కవితా ప్రాగల్భ్య దీక్షా భరే
కాలే వాంఛిత భావ సంఘటనతః కర్తా పరం దుర్లభః.

శా॥ యద్యద్యోగకటశేషశాస్త్రిగదితం సత్సవ్యపాదం తుణాత్
త త్స్వికృత్య హి గాజశేఖర బుధోత్తంసేన సంపూర్ణతే
నైత చ్చిత్త మగాధిరాజ తనయా కారణ్య కల్పాలిన్
మాలాలితయోః ప్రశాంతమనసో ర్భేదావకాశః కుతః.

శా॥ యాగంగాధరయజ్వనత్రప్తభు సభాస్థానే బుధైర్భాషితే
విద్యచ్ఛామ్య శతావధాన రచనా ప్రాగల్భ్య మాభిభ్రతీ
వ్యాప్తైర్విదితు యశోభరస్య జగృహే ఘంటామణింప్రోజ్జ్వ
లాం! సేయంశ్రీయతరాజశేఖరకవే ద్వియాద్వచశ్రీ శ్చిరం.

శా॥ అన్నావస్తుల వంశజ స్ఫురపురీ సంస్థాన కీర్తి స్ఫుర
ప్రీతు త్కృష్ణసృపాల లాలిత మహాస్థానైక విద్యస్సణః
శ్లాఘ్యులంకృతి తంత్రచింతనపటు శ్రుత్యంత నిష్ణాతధీః
సీతారామ సుధీశ్వరోఽలిఖ దిదం సాహిత్య రత్నాభిదః.

అ. సీతారామశాస్త్రి. 15-9-23.

శ్రీమత్పర దేవతాయైనమః

ఉ॥ అచ్చట నచ్చట దిరిగి యద్భుత రీతి శతావధానముల్
హెచ్చుగ జేసి సత్సభల నెన్నికగన్న భవద్వచో విలా
సోచ్చయ మేమిచెప్ప నలవొందెడు శర్కరయుక్ సుధారసం
బచ్చునఁ గ్రుచ్చిపెట్టినటు లద్దిగ! తీయని ముద్దుపద్యముల్.

ఉ॥ ఏచిన కమ్మనాసనల నెంతయు మీఁవితాకుమారి తా
బూచినపువ్వుఁబోలె రసపూర్ణత సొంపు జనించజేసె మీ

నోచిన నోముపంటయగు నూత్న వధానవిధాన చాతురిం
జూచినవారికెల్లఁగడుఁజోద్యమునక నతులఁబొనర్పఁగక.

మ. అవధానమ్ముల దత్తమండలములందారంభము జేత నే
వ్యవధి లేక యెప్పురి నేయుటను సత్యంతాశుధాటీప్రచా
రవిధి బ్రాధమిక ప్రధాకలితులై రాజిల్లు చున్నట్టి మీ
కివెమర్పింతుముఘంటికల్ గొనుడి యెంతేమోదమునొం
గఁగఁ.

తే॥ గీ॥ రాజశేఖర కవిచంద్ర! రమ్యకీర్తి
 శేషకవిసింహమెప్పుడుఁ జెంతనిలువ
 నెల్లాడల నభలనుజేసి యీడులేని
 యశము గొనఁజేయఁగాలి మిమ్మునవరతము.

కడప. } బి. ఎల్. నరసింహారావు.
 16-9-1923. } వకీలు.

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః.

ఉ॥ ప్రాయముఁజూడఁ గొంచెమయి భాసిలుచున్నది కైత్రగాంచ నా! హా! యసమానవైఖరిని హాయినిగల్గఁగజేయుచున్న దీ! తోయజనూతివంశజుల తోరపునవ్యవధానశక్తియింకేయెడఁజూడలే దిదియె యెన్నఁగచుద్దియటంచు నెంచెనన్

చ॥ సగనులు వహ్వరే యనుచు సన్నతులం గరతాళసంజ్ఞలన్
విరివిగఁ జేసి మెచ్చి కొన వెంకటశేష కపింద్ర రాజశే

ఖరకవిచంద్రులార! కడుఁగ్రహముగాఁగడవకవధానము
నిరువను రీతిగా జరిపి నిర్మల కీర్తిని గొంటి రెంతయున్.

శా! హృద్యంబైన భవద్వధానగరిమం బీక్షించి యీ దేహాళి
విద్యావంతు లశేషనమ్ముకమున వేనోళ్ల జ్ఞాపించుచున్
బ్రద్యోతించెడు హేమకింకిణుల సంభావించి సత్పాండితీ
వేద్యంబౌ కవిసింహనద్బిరుదమున్ వేయిచ్చిరత్యున్నతిన్.

తే! గీ! నవ్యకవితావ్రభావమే భవ్యమగుచు
దిశల నించుచునుండఁ ద్వంద్యశేము మీకు
జగమెఱిగిన బాపలకును జందెమేల
యనెడు నుడిరీతి బిరుదంబులవిష్వయేల?.

తే! గీ! చంద్రునకు నూలుపోగన్న సామెతవలె
నిచ్చి నట్టి విభూషణ నిచ్చ మెచ్చు
కొనుఁడు కొండంతశివునకుఁ గొండయంత
పత్తిరిని బెట్టువారేడ పట్టిచూడ?

ఇట్లు, పండితాఖండలపాదసేవకుఁడు.

కవిభూషణ, కావ్యతీర్థ జనమంచి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
ఆంధ్రపండితుఁడు, ము. హైస్కూలు కడప.

శ్రీమేధాదయీణామూర్తయేనమః.

మ! అనరేమున్ను కవీశులెల్ల, “గవితా యద్యస్తిరాజ్యేనకీ”
మ్మునువాక్యమ్మును, నేడుమీకదివశంబయ్యెన్ మహానంద

వా! ర్థినిదేతాబుధపాలి యెల్లడబుధర్వగీర్తి యింకింతక
న్ననువేటొండుగలావె యీవసుమతిక రాజ్యంగసాఖ్యో
న్నతుల్,

మ! అవధానమ్మనియన్నచోఁ బనులకాసా? కత్తిపైసామె యిం
దువిచారింపగణంబొకండు యతియు దోడ్తోనఁ బ్రాసం
బు ని! ట్టివిప్రశ్నంబులు కంతపాశములు మీరిన్నింటిలె
క్కింపకే! యవధానంబురచించినారుగద మీయాన్నత్య
మేమందునో?

చ! సరస వచో విలాసములఁ జక్కని శైలిని నాశుధారలో
జరపితి రయ్య మీరలు ప్రశస్తముగా నవధాన మింక న
ద్విరుదము దత్తమండలికిఁ దెచ్చుచు వెంకటశేష రాజశే
ఖరికవులార! దైవకృపఁగాంచుఁడిదీర్ఘవయోనియోగముల్

శ్లో॥ నందంతు విందంతు జనాః కవిత్వం
నిందంతువా తేన భయంనయాంతు
కుర్వంతు సర్వత్ర శతావధానం
దీవ్యంతు విద్యత్కవయో భవంతః.

ఉ: చక్కని న్యాయవాది కవిచంద్ర సుధీవర పౌరవార మిం
దిక్కడ మీవధాన విధమెన్నిక మున్నిడుకొన్న దాని నీ
ఘోకిని దెల్పుఁగాఁ గడప పౌరులు మీకవితాకుమారికి
జొక్కపు స్వర్ణ ఘంటికల జోడును బెట్టి యలంకరించి న

మృక్తియగారవించి యభిమానముగాఁ గవిసింహనామ
మిం పెక్కడుప్రేమతో బిసదమిచ్చిరి యోకవులార!
యింక మీ! రక్కడనక్కడకా సభలయందు నలంకృతు
లొంగఁజేయుచుకా! దిక్కులుపిక్కటిల్లఁగ నతీవవీర్య యు
ణంఝణంకృతుల! పెక్కులునిక్కఁగాఁగవిత లీలజరించె
డునట్లుచేసియా! చుక్కలతేనిఁగేసు యశసుకదిలకంబుగఁ
బెట్టిగట్టిగక! లెక్కిడద తనుండలికి నిక్కపునుక్కువఁ జ
క్కఁబెట్టియే! తక్కువలేక యారవినుధానముకొ స్థిర
ముండఁజేయరే?

ఇట్లు,

మద్దులవజ్జ వెంకటసుబ్బహ్మణ్యశాస్త్రి.

కడవజ్జిల్లా ప్రొద్దుటూరువాసులగు బ్రహ్మశ్రీ రాజశే
ఖర వెంకటశేషకవు లనుకవిద్వయంబు కడవనగరమునకు
విజయముచేసి బ్ర॥మ॥ పండితవరేణ్యులగు గంగాధరసోమ
యాజులవారి అధ్యక్షతతోఁ గూడిన అనేకవిద్వన్నునివరాలం
కృతంబైన సభలో కవితాశతావధానమును సమీచిత విజ
యోత్కర్షముతోఁ బనరించిరి. ఏకవింశతి పృచ్ఛకులచే ఇయ్యఁ
బడిన సమస్యలను అక్షరపదభావనిర్బంధములతో నియ్యబడిన
సమస్యలను ఏకైకపాదముగా సరళశైలితోను భావపుష్టితో
ను పూర్తిచేసి నభ్యులకు షరమానందమును జనింపచేసి వారి
వల్ల అత్యంతమోదంబున నియ్యబడిన కవిసింహబిరుదముతో
ను నువ్వువీరఘంటాభూషణములతోను సంభావితులైరి. ఆం

భ్రాతృమిత్రమునందు వీరు యెచ్చటకేతెంచినను వీరికిట్టి సన్నానములు జరుగునని నాయొక్క దృఢనమ్మకము. సర్వేశ్వరుడు వీరికి ఐశ్వర్యామురారోగ్యంబులను ఇచ్చుగాక.

కడప.

ఇట్లు,

సోమంచి నీలకంఠం.

Subordinate Judge.

Cuddapah,

This is to certify that Brahmasri D. Rajasekharam Kavi-Simha is a satavadhani of a high order. He and his friend gave a performance at Cuddapah in September 1923 and it was greatly appreciated. Their style is easy and their ideas are grand. I hope that the twin poets will prosper wherever they go.

G. G. Somayajulu.

Dist, Judge.

Cuddapah,

We feel it a pride to certify to the high talents of satavadhanees Brahmasri Rajasekhara Venkata Sesha Kavulu of Proddutur, more so because the former was one of us till recently as a member of the Judicial Establishment of our District.

They gave a performance of satavadhanam in this place on the 3rd instant to a large educated audience. The skill and the ease with which they completed the samasyas and delivered verses

extempore to the choice of the audience and especially their verses on the adventurous spirit of our Tamil brothers were highly appreciated.

Though he had left the department we still consider Rajasekhara kavi as one of us and anything more said in praise of him and his colleague will be praising our own selves. We wish our two brothers all success in their new sphere of activity. May god bless them with long life and presperity.

V. Prakasam,
Sheristadar.

B. Srinivasa Chari,
Head Clerk.

S. Narayana Rao
Translator.

R. Subba Rao
Record keeper.

K. Varada Chari

Head clerk, Sub Court, 16-9-23.

కృతజ్ఞతా ప్రకటనము

మ॥ ఒకమాత్రేనియు నిన్నుఁగొల్పిననరుఁడొందుక నిమేషం
బునం॥ దొకవేపద్దెములల్లుశక్తియన నోహోశల్లి! నీపుత్రుల
ట్లకలంకస్థిరభక్తితోఁగొలుచు మా కంపంగరాజే కడుక
నుకరంబై విలసిల్లు నత్కవన మంజుస్సార వైశద్యముల్?

తే॥గీ॥ భవదుదార సుముఖ మనోబల తరంగ

మాలికలువంపి జయలక్ష్మీ మమువరింపఁ

జేసితిరిగాక మిమ్ము రంజింప నింత
వారమేమాదు మోక్షంబు పొనులార!

తేగీ! చిటునగవు లుల్లసిల వికసిత ముఖార
విందములఁ గూనుచున్న మీయందఱఁగను
నపుడు తొండంతటి ననుస్యతైనఁ గాని
బెండువడిపోవె విద్యవ్రతకాండులార!

మ! చిటుగంటల్ గల స్వర్ణభూషణులు మాచేదోయికందిచ్చి
య! బుర్రమందఁ గవిసింహనామబిరుదంబుఁ గూర్చి
యాయాకపీ శర్వరులఁ బేరు ప్రతిష్ఠనిల్పితిరి మీసద్భావ
ముఁ శాంకరీ! కరుణాసారము లిట్టివంచుఁబలుకంగ నేర్తు
మే యిత్తఁక.

సీ! నాకనుభవము నుంతయులేని నవధాన
మే యితఁడిటువూనెనే యటంచుఁ
దొలిపదై మింతటి గళరావమునఁ జెప్పె
నే పైన సుతినిల్చునే యటంచు
నిరువదియొక్కరు పృచ్ఛకుల్ తవిలిరే
యుత్తరం బెటులిచ్చునో యటంచు
నవధానమయ్యెఁ బై నన్నివృత్తముల లో
టింతలేకయె చెప్పనే యటంచు

తేగీ! నభను నే నిల్చినంత వాత్సల్య తరళ
చిత్తమున నాజయము శంకచేయు మృదుల

సరళహృదయుండు గురుఁడునా సాష్టరవ్య
యాంబుసిధిచంద్రు సర్వోత్తమాయ్యదలఁతు.

తే! గీ॥ ద్రోణవెన్నఁ గృపాచార్యు రాణ మెఱసి
గురుఁడు దాసార్యుఁడిడువిదై మెఱుఁగుపెట్టి
మన్ననలఁ జూపు మా జనమంచి వంశ
సాగరేందుని శేషాద్రి శర్కదలఁతు.

గీ॥ రాజ కీరము లేని యారామ మట్లు
చందురుఁడు లేని నిశవోలె జ్ఞానధనులు
వరగుణులు నేటిసభను గ్రిక్కిరిసియున్నఁ
గొఱత చనదు దాసాచార్య గురుఁడులేమి.

నీ॥ తల్లిని దండ్రుని దైవంబుమించునో

వరమపావన! పరబ్రహ్మమూర్తి
యఖిలైకపూజ్య దాసాచార్యవర్య నీ
దివ్యాంఘ్రియుగళమే దిక్కునాకు
చిననాఁడు నీసేవచే గొన్న యక్షరం
బులె నేఁడు సతనభాపూజ్యతఁగ నె
నీవుండగా నె శతావధానమొనర్చి
జయలక్ష్మితో నమస్కారమిచ్చు

తే! గీ॥ భాగ్యము లభింపదయ్యె నో పరమపురుష!
నీదు దాసాను దాసుఁడ నిండుకూర్చి
వేయిహస్తంబులక గప్పి వేయికసుల
సరసి వేయి దీవనలను గురియవయ్యె.

ఉ॥ భారత దేశ మందుఁ గవివరులు లోకులఁ దన్న నర్హస
త్కారముగల్గ సందియముదార్చొన దంచనిరూఢి నేయబం
గారపు బొడ్డుగంటల నిగారపు సొమ్ముల నిచ్చి పెద్దవా
పేరుల నిచ్చి మాయశము వెల్లడి చేరిరి కడ్పకోవిదుల్.

మ॥ అలరుగంటలు న్రేలుభూషణమ! యాయాంధ్రక్షమా
మండలి॥ గల యాయాసభ నేను శేషకవియున్ గైతల్
దగ్గఁబల్కు ని॥ చ్చలుమాహస్తములన్ ర్పుణంర్పుణర్పు
ణం ర్పూణంర్పూణామోఘని॥ స్తులనాదంబులుగుల్కి స
భ్యులను సంతోషాభిలోఁ దేల్చుమా!

మ॥ వినుమా వెంకటశేషనత్కవి! మణిద్వీపంబుఁ దా నెప్పు షా!
యనొనెం దేనవధానమున్ సలుపనుద్యోగించి యీ యు
న్నతా॥ ననమున్ జేరినమాత్రఁ గన్నులకు సాక్షాత్కార
మై తోఁచునా॥ జననీరత్నముకూర్చి యెంతనివచించన్ నే
నోతమ్ముఁడా!

నీ॥ వై జయంతముఁగేరి వై భవంబులమీఱు
ధనికుల హర్ష్యసంతతులతోడఁ
బొల్వొసి యె త్తంగవచ్చునంచ నెడు
చక్కని రాజమార్గవర్గములతోడ
మండలంబునవారి మంచిచెడ్డలరయు
సధికారి కార్యగేహములతోడ
ధనహేమవస్తువాహనములు తనివోవఁ

బ్రబలు నిర్వదివేల ప్రజలతోడఁ
 తేగీ॥ గమలవనమందు లక్ష్మీనాఁ గడవపురము
 కళలఁగులికెడి నీమెపైఁ గనికరమున
 మండలముఁల్పి మన్నన మనువనమ్ము
 సంతసము గూర్చవమ్మ! యీశ్వరునికొమ్మ!

సీ॥ ధన్యులౌ విష్ణువర్ధన నన్నయలనాఁడు
 కృతకృత్యమగు రాణ్ణహేంద్రవరము
 తిక్కన మనుమసిద్ధి మహామహులనాఁడు
 శ్రీమించు విక్రమసింహపురము
 శ్రీనాథ వేమధాత్రీనాయకులనాఁ డ
 ఖండకీర్తిని గన్న కొండవీడు
 నలసానిసుకవి రాయలనాఁడు తనవేరు
 ధరయెల్ల మ్రోగు విద్యానగరము

తేగీ॥ తలఁపు గొలిపెదు మాకవిత్వమునకలరి
 నలుపు కవిపూజ యాంధ్రభాషామత్తలి
 పూజగా నెంతు ధన్యవై పొదలవమ్మ
 కడవ నగరమ్మ! చల్లని కడుపుతోడ!

ఉ॥ రానిది రాదు వచ్చినది రాకనుపో దిదె యున్నవిదైకుఁ
 నీ నెన హాతగాఁగొని యనేకనభిల్ జరియించి విజ్ఞులౌ
 ధీనిధులఁ గఱించి యొక తీరునఁ గీర్తి గడించి నార మి
 య్లే నిరతంబునుఁ జరగనిచ్చి మముఁ గురుణింపుశాంకరీ!

నీ! అందఱ నిటఁజేర్చి యవధానసభ నేఁడు
 విజయమొందఁగఁజేయు పెద్దలకును
 బ్రశ్నంబులిచ్చి మాప్రతిభాతిశయమును
 వెల్లడిఁజూచిన వృచ్ఛకులకుఁ
 బిలిచినంతనె వచ్చి వికసితాస్యములతో
 నెదుటఁగన్పించిన ప్రేక్షకులకు
 మముమీఱువారయ్య మనమమంచిదగుటఁ
 బద్యంబులొనఁగిన పండితులకు

తే! గీ! నున్నతపదాననుండు నుద్యోగులకును
 గోల యొనరింపకుండిన కుఱ్ఱులకును
 వారు వీరన కిందున్న వారలకుఁ గృ
 తజ్ఞతను బంచియిత్తు మిత్తఱిని మేము.

రాజశేఖరం.

శా! లోకాలోక పరీత భూ భరము నీలో నుండెనో లేక నీ
 వేకన్పింతువో నర్వమై, సభలయందెందుక గనక జేతునీ
 యేకాకారతమాకు, నీబిరుదులీయినత్కృతుల్ సన్నతుల్
 నీకారుణ్యము గాకయుండునె భవానీ! భక్తచింతామణి!

శా! ధన్యంబయ్యెను మాపరిశ్రమములక దాక్షయణీదాస
 తా! విన్యాసంబు శతావధానరతియుక విద్యన్మహారాజ
 మూ! ర్థనాస్యలంకృత దేహభీపురసభాదత్తోరుసౌవర్ణ సూ
 త్రన్యంచ జ్ఞయఘంటికా కలిత హస్త ప్రస్తుతశ్రీకమై.

మ॥ నలువొకొండల కోట గుత్తిపురి దానకజేర నీసింగపుక
వలయంబుల్ సుకరాళ వక్త్రములు శుంభదీర్ గజ్జారవం
బులుగానీజయఘంటికాకలరవంబుల్ గూర్చితో కడ్పమం
డలమా! నీకృతీసార్థకంబు పువుదోటబోలెవర్ధిల్లుమా!.

మ॥ కవిరాజుల్ విబుధుల్ మహామహులు పెక్కుండున్న విద్య
త్సభా॥ గవితాన్పూర్తి వధానమునలిపి నెగ్గసాధ్య
మేమేటి గౌ॥ రవమొప్పక జయఘంటికల్ బిరుదులర్హం
బంచు మాకిచ్చుచో॥ భవదౌదార్యము శాంకరికృపయు
విశ్వస్తుత్యమై యొప్పెడికే .

నీ॥ ననియెత్తుచుండిన నన్యపుంబిషికిళ్ళ
నింగిజూచెడు కాపు నెగులుమాన్చి
నీటికై మేటిపోరాట మందెడువారి
కక్కుర్తి నెల్ల గట్టెక్కజేసి
గాలికాకలకు నుక్కకుఁ దల్లడిలువారి
తనుమనస్తాపముల్ తగ్గజేసి
నిష్పృతుండఁజరించు నిరుపేదబాటసా
రులసాలి దైవమై యలఁతడించి

తే॥ గీ॥ వర్షదానంబు క్రొత్తజీవనము గూర్చి
కడపఁ బాలించితివిగాని కదలుచుండఁ
గడుపులో మండలముదీయఁగలుగు చింత
దీని మాయించు హైమవతీ! మదంబ!

శా: ఏవోనాలుగుముక్కలల్లఁగల మమ్మిళొల్వులెక్కించి యే
దే వాళొన్నను దేనెసోనల వగఁ దీయంబు గావించి నీ
వే వాగర్థ రసాత్మకత్వమున నావిర్భావముఁ జెంది మా
కి విఖ్యాతి గడించి తెచ్చెదవుతల్లీ! యెంతకారుణ్యమో!

శా! అమ్మా! నీవెయ్యెసంగకున్నఁగల భాగ్యంబేది మాకింకన
ర్వయుక్ నీవిడినట్టి భిక్షయె సిరుల్ వాంఛింప మీరీతిఁ గా
లముఁబుచ్చుచుఁగావ్యరత్నములలీలఁ నిన్నుఁ బూజించిచో
క్కమ్మా నీవదభక్తి రక్తిని మనంగాఁ జేయు కామేశ్వరీ.

మ! వరగోత్రోద్భవముఁ మహానీతకళాప్రాచుర్యగాంభీర్యభా
స్వరముఁ దుష్కవి సత్వసంహరణ శుంభదీర్ఘ గర్జారవో
ద్ధరముఁ రాజసతేజముఁ విజయతాధుర్యంబునారాజశే
ఖరసింహంబు నుతింపనొప్పు జనలోక శ్రేష్ఠ సంచారమై.

వెంకటశేషశాస్త్రి.

ఈనెల 3వ తేది కృష్ణజయంతినాఁడు కడపలో శతావ
ధానము జరిగినది. బ్ర! రాజశేఖర వెంకటశేషకవులిరువురును
శతావధానమున సభ్యుల హృదయము లానందాంబుధి నోల
లాడించిరి. కఠినసమన్వలకుఁ జరుత్కానముగా సమాధాన
మొసంగిరి. అత్యల్పకాలమున నవధానము ముగిసినది. ఆన
భకు మ! గొల్లకోట గంగాధర సోమయాజులు యం.ఏ.బి.యల్
జిల్లాజడ్డిగా రగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. అవధానికవుల
నన్నొనించుటకు ఈనెల 16 తేది ఆదివారము సాయంకాలము

సభ జరపఁబడినది. శ్రీయుత సోమయాజులుగారే యధ్యక్షువ
దవి నలంకరించిరి. కవులకిరువురకును స్వర్ణనూత్రీయుతములు
గా ఘంటల బహుమతినొసంగిరి. పండితులు పెక్కుమంది
సభ నలంకరించిరి. ఈకవిసింహాబిరుదము వీరికిఁ దగినదేయని
యామోదించిరి. పలువురు వద్యములు చదివిరి. అగ్రాసనాధి
పతిగారికి వందనములతో సభ ముగిసినది. (ఆంధ్రప్రతిక.)

The public are already aware that efforts are being made to suitably reward the high literary attainments of two young men of Proddutur Raja-sekharakavi and Venkataseshakavi.

A largely attended public meeting was held in the Theosophical hall Cuddapah on the 16th instant. Among those present on the occasion were Janamanchi Seshadri Sarma garu Kavyathirtha and author of Brahmandapurana, Venkata Subramanya sarma garu Kavyathirtha and Kavi Bhushana, Rayapeddi Sesa Sastri garu a Tarkika of Palugurallapalli Badvel Taluk, A. Sitaramasastri garu Sahitya-ratna and state poet Surapuram, estate, Nizam's Dominions, Sundareswara Sastri garu Siromani, Sanskrit Pandit Local High School, Maddulapalli Venkata Subramanya Sarma of Nellore, K. Varadacharu formerly sanskrit Pandit of the Local High School, and B. L. Narasimha Rao poet and deciple of the famous Tirupati Venka-

teswara kavulu of Circars fame. Among the local gentry that attended the meeting, may be mentioned K. Gundurow garu B. A. B. L. High Court Vakil, S. Nilakantam Pantulu B. A. B. L. Subordinate Judge, B. P. Devarajulu Naidu B. A. B. L. H. C. Vakil, Public Prosecutor, G. Pleader and M. L. C., C. Narasimhacharlu B. A. B. L. High Court Vakil, K. Ragunatha Charya B. A. Pleader and A. Nanjundappa garu B. A. B. L. Pleader and others. Letters of sympathy and regret for absence were read in poetry. These letters were sent by Nerellapalli Ramakrishna kavi, C. Chongalraya Sastri, Balakavi Venkata Subba Reddi and C. Chenna Reddi.

M. R. Ry. G. Gangadhara Somayajulu garu M. A. B. L. District and Sessions Judge presided over the meeting. The President in opening the proceedings appreciated the high talents of the young poets sitting by his side and declared that the object of the meeting was to honour them. It was unanimously decided by all assembled that that gold chains with bells should be given to the poets and that the title of Kavi-simha should be conferred upon them. The chains with bells were accordingly given and the title conferred amid loud cheers and acclamations.

The poets replied thanking the citizens of Cuddapah for having done a great honor to them.

Swarajya 21-9-23.

13-2-1926 తేది నుయ్యాలవాడలో జరిగిన అవధానము.

ఉ! చీనుయు నాదిగాఁగ సరసీజరుహండము దాఁక సర్వమున్
నీ మహానీను శక్తి మెయి నిల్చెడి నీకృపఁ గన్నవారి కీ
భూమియుఁబూలదండయు సముద్రములన్నియునీటిబిందు
వు! స్త్రీమహిమాతిరేకమునిలింపులు సైతమెఱుంగరంబరో!

రాజశేఖరం.

శా! చుక్కల్ గుంపులు చంగురుండొకఁడు తేజోలీలవేయంతలీ
ఘక్కిన్ జేయుటయేమి! యన్నిట సమత్వంబుంట మాతృ
త్వన! మృక్కర్థృత్వము, కాళిదాసువిహితండా? శత్రు
లా యన్యలీ! చిక్కల్ బ్రహ్మయొనీవెతీర్చెదవొనీచిత్తం
బు కామేశ్వరీ!

వెంకటశేషశాస్త్రి.

అవధానము.

1. సీతారఘరామునిగూర్చి ఉత్పలమాల.

ఉ! శ్రీరవివంశ వారినిధి శీత మయూఖుఁడు డువ్వు దైత్య సం
హార విహారుఁ డార్తదన తార్తి నివారణ దక్షుఁడిందిరా
సారస నేత్రతో భువన జాలముఁ బ్రోవఁగఁ బుట్టి నట్టి సీ
తారఘరాముఁడిచ్చునిరతంబుశుభంబులుమీకుఁగూర్చిమై

2. సమస్య.

క! విద్రాజదమన జనని! ను
 రేడ్రత్నముఁగావ దుష్టు లీనీనుత స
 మ్రాజ్రాజఁ దునుమ హరి యట
 (గొడ్రాలికిఁ గొడుకు పుట్టఁ గోడండ్డేడ్వ.)

3. సమస్య.

శా! ఆత్సార్థంబదియెట్టిదో యెఱుఁగలే కత్యంతముగవ్వదు
 ప్పాత్మ శ్రేణిని గూడి నీతివిడి నిత్యంబు నురాపాన మ
 త్తాత్మం దైభువిదొర్లిమైమఱచియన్యంబౌగతి బా యున
 య్యాత్సానాత్మవివేకశూన్యన కపూర్వానందమేకత్వే

4. సమస్య.

చ! ధృఢతర భావనాబల సమేధిత వా గ్వ్యవహార సంపద
 స్థ్రీడిమముగల్గు ప్రశ్నలఁదృఢంబుగఁ ద్రుంచువధానీలనా
 దిఘలి మహానుభావుఁ డదితిప్రజఁబ్రోవ రణాంగణంబునఁ
 (దృఢతరచక్రధార వను దేవకుమారుఁడు న్నైదైత్యులఁ)

5. సమస్య.

ఉ! ముమ్మరమైన కోపము సముద్ధతిఁ జూపుచు నత్రిస్థితా
 లమ్మెఱియించు వహానియబలామణి రాహువుచేరి 'పాప'డే
 డమ్మ'యనంగ 'లేడ'నఁగనొదలనూపుచువాఁడుపల్కెనో
 (కొమ్మ పదుంటలోపలను గోకనదావుఁడు క్షీడనల్పఁడే?)

6. నమస్య.

చ॥ నిరతముడాగిలోగికడునేర్పుమెయిన్ జరియించుచున్ దుషా
భరమున వెక్కిరించెడు సపత్నీశృణంబును గాంచి కోపియై
దురుసగుదొంతికుండలకుదొంగను నాజ్యఘటిమహాహిరా
(డ్లరుడునిమ్రుంగెనొక్కభుజగంబుపరాక్రమమేర్పడఁనఖా!)

7. నమస్య.

పురాణశాస్త్రాగ్రము పంక్తి రక్షరే
త దర్శవ ద్వర్ణచయంచ శబ్దః
తత్సంస్కృతి స్తే వదనే తతః పతం
(జతే విలోలం త్వయి శబ్దజాలం.)

8. మామము వ్రతపాదాదిని రావలెను. కండము. భారతప
క్షమున.

క॥ మామ ముదంబును గడుఁగను
మామము యుద్ధమునఁగావుమా నిను విడలే
మామము నీశతమును సరి
మామ ముదలఁజూడ వలదు మాప్రార్థనపై.

9. వివాహగృహము నందలి వేవఁచెట్టును గుఱించి.

ఉ॥ తావకజాతి వృక్షములు ధారిణినెల్లెడ నుండుఁగాన నెం
తే వినుతింపఁగాఁదగవు నిక్కము నీస్థితి యట్లుగాదు మా

బావయు నీదువర్జనము పైని డెబెండిలియంటిలోని యో
పావన నింబవృక్షము! భవత్కృత పుణ్యమదెట్టిదో కదా?

10. ప్రస్తుత రాజకీయపరిస్థితులు సీసము.

సీ! సన్యాసమందిన శక్రనూనునిభాతి

గాంధీ శస్త్రాస్త్రముల్ గడనువైవ
జలములందలి కప్ప తలనూపు చందాన

నానీబెసెం టుప్పుడపుడు రాగ
నెన్నిసార్లడిగిన నిది యసమయమంచు
సరవిందయోగి ని ద్రాప్తినుండ
నారేండ్లుకడచె మాయధికారమేమకానో
యనుచు జప్తినువార లడలుచుండ

తే!గీ! మోతిలాల్ స్వరాజ్యవతాకమును నిలువఁగ
రాజకీయపక్షములెల్లఁ ద్రాసులోని
కప్పలటులుండ నందఱఁ గన్పొఱంగి
తెల్లదొర లేలుచున్నారు చల్లగాను.

11. సీటిబండి.

ఉ! సీరములేక లోకములు నిల్వవటంచని లోనెఱింగి యూ
సీరముదెచ్చి శ్రాంతిగొని నిల్చితివచ్చటఁ బెండ్లియింటికి
దూరమునందుఁగాడిధరతోఁజెలిమి బొసరింప, లోకమం
దారము! నీశ్శబండి! కడుధన్యవు, మోదముగల్గె నిన్లనక.

12. ఇకొస్పెక్టరుగారి బెత్తమునుగురించి గీతము

తే! గీ! దశవిధగుణంబు లలకు నీదండములకు

నైన నీయినస్పెక్టరు హస్త మందుఁ

బాలుపు లొలికించెడి మికారు పోవునపుడు

భయము గలిగించు దొంగలఁ బట్టునపుడు

13. పలుమాటు లారిపోవుచున్న గ్యోసులైటునుగూర్చిగీతము.

తే! గీ! ఆరొరాబొరియాలీను లట్టు లొప్పి

క్షణము గనుపించి క్షణమునఁ జాటునొందె

పలు నొకకొంత సేపటి కారిపోక

నీటుమెయి వెల్లె నీగ్యోసులైటునేడు.

14. అర్ధనారీశ్వరవర్ణనము. వసంతతిలక.

శ్లో! సద్యోనిలోలతర దక్షిణదృక్ప్రసార

నంకోచవల్లలిత వామతరాక్షిపాతం

ప్రేనుప్రపూర్ణహృదయం పితరం త్రిలోకాధ్యః

తన్నొమి స్థార్థపురుషప్రకృతి స్వరూపం.

15 బుడ్డావెంగళరెడ్డిగారున్న ఉయ్యాలవాడనుగూర్చినీసము.

సీ! శిబిసార్వభౌమునిచే యశోభరితమై

యలరారె మున్న యోధ్యాపురంబు

రామదాసనెను ధర్మస్వరూపునిచేత

నలరారె మున్న భద్రదాచలంబు

నవల మీరాబాయి యనుభక్తురాలిచే

నురుకీర్తి గనియెఁ జిత్తురుపురము

పరమభాగవతులై పరగు నజ్జనులచే
 రహిఁగీర్తిగనె బాండురంగపురము
 తేగీర్తి నట్లె వెంగళరెడ్డిచే యశము నొండె,
 గండనూల్ మండలములోని గ్రామములకు
 నన్నిటికిఁ జల్పినీడ యీరాబ్ధి సుతకు
 ననుఁగు మగరాలమేడ యుయ్యాలవాడ.

16. ఏకపద

క! నావలనఁ గొదవలేదిక
 దేవరకును విన్నవించితిని నీచిత్తం
 బీవిధమున రాకున్న ధ -
 రావరసుత! మీరెటుంగరా! సర్వజ్ఞుల్!

అవధానాంతమున గవులు చదివిన పద్యములు.

మ! కవిలోకై కసుపూజ్యులార! ననులంకారాన్వితంబై మహా
 జనధారా మిళితంబునై సరసమై సత్పండి తామోదమై
 సువిశుద్ధంబయి పద్యరత్నములచే శోభిల్లి యిచ్చోటమీ
 యవధానంబునను న్న సభ్యులకు నాహ్లాదమ్ముఁ జేకూర్చెఁగా

శా! నానా యుద్ధకలానమంచిత విధాన ప్రాజ్ఞ సత్కీర్తి మ
 త్సేనానీకృతకాలసూచనలఁ దత్సేనల్ పడిన్ పూహసం
 తానంబైనవిధంబునన్ గడుభవత్సంకల్పమాత్ర స్సుడుల్
 వైనంబొప్పుఁగఁగూడె బద్యతతిగా భావార్థసంపత్తితో.

డా! మానిత సత్కవీంద్ర బుధమండనులార! శతావధాని పం

చానననామసద్భిరుద మందఱు సభ్యులు సీసభాస్థలిన్
మానగ మీకొనంగి రసమానకవిత్వ కలావిశారదుల్
గాన జగాన మీకైదగుగా బిరుదంబు పరిగ్రహింపుఁడీ!

ఉ॥ మీ కవితాసతీమణు లమేయ గభీర గుణాభిరామలై
లోకులమోహవారినిధిలోఁ బడవేయుచు దుర్మనంబునన్
దాఁకఁగ నెంచు కాకవిజనప్రతతిన్ విదలించి కీర్తులన్
జేకొనిరయ్య ప్రాక్కుకృతసిద్ధిలభించెను గాదె మీకిలన్.

పాణ్యం లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

తే॥గీ॥ మీ కవిత్వ బలంబు నమేయ బుద్ధి
బలము ధారణాబలము విశ్వప్రళస్త
మనుచు మునువింటి నీనాఁడు కనులఁగంటిఁ
గంటిమోదము కవిరాజు లంటిమిమ్ము.

పా. సుబ్బరామయ్య.

శ్రీఃర దేవతాయైనమః

చ॥ ఒకచరణంబునొక్కరు మఱొక్కటియొక్కరుచెప్పుచున్ సను
స్తకపుల మానసంబులకు సంతనమున్ గలిగించు శేషయా
ఖ్యకవి సుకాళహస్తికవి! యద్దిర మీరొనరించి నట్టి యా
శుకవనమున్ వధానమునుఁ జూడఁగ మాకొదవెన్ మహా
ముదం! బు కవివతంసులార! మిముఁబోలుకవీంద్రులమున్నె
ఱుంగనాం! ధ్రువలలోన మీరలు నిరంతర కీర్తిగపించినా

దు చం! పకపదపూర్వమాలికను భక్తిమెయిన్ దమ కీచ్చు
చుంటి; బా! లకుండను నాయెడన్ నుకవులార! సదా దయ
యుంచఁగొడగున్.

ఉయ్యాలవాడ. }
28-2-1926

ఇట్లు,
గొ. సుందరరామశాస్త్రి.

మాయూర శ్రీయుత గట్టుపల్లి వెంకటనరసయ్యగారు
తమ గృహమున వివాహకాలమున విఖ్యాత శతావధానులును
గవిసింహ బిరుదాంకితులునగు బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖర వెంకట
శేషకవులను రప్పించి శతావధానము చేయించిరి. గొప్పసిద్ధ
త్వభ సమావేశమయ్యెను. ప్రశ్నలన్నియుఁ బ్రత్యేకశ్రద్ధతో
సతికఠినములుగ నేర్పఱువఁ బడియుండెను. కవిసింహుల సాధా
రణ ధారణాధోరణులతో నన్నింటి నెదుర్కొని సమంచితరహో
ల్లసిత విధమునఁ గవనము చెప్పిరి.

అవధానాంతమున నీకవివతంసులకు స్వర్ణపతకములు,
విద్యద్భృందము “అవధానివంచానన” బిరుదము నొసంగి
సత్కరించిరి. ఇట్టి విద్యత్కవులు దత్తచండలముల నలంకరిం
చియుండుట మా భాగ్యవిశేషము.

అంధ్రప్రతిక.

16-3-1926

భోభో స్తత్రీభవంతో! భవానీకృపానీత సరసకవిశా
న్మృతాప్యయిత పండితాఖండలమండలీమండిత సదస్సహ

సా! సహస్రముభోద్ధిత శతవధానవిధానధురీణతా సమాసాది
తామల యశశ్చంద్రికా ధవళితాశావకాశౌ! శ్రీమద్విష్వత్కవి
కవిసింహ శతావధానీత్యాది బిరుదాంతౌ! నిరంకుశప్రతిభాధు
రంధరా! బ్రహ్మశ్రీ రాజశేఖరవేంకటశేషశాస్త్రిణౌ! యుష్మ
త్ప్రవర్ణిత శతావధానవిధానావలోకన సంజాతకుతూహలా
వయ మత్రకించిచ్ఛిజ్ఞప్తు ముత్సహామహ ఉయ్యాబాడపురపం
డితనదసస్థిః కింనామ నావలోకితా స్తతతత్రబహవో బహు
శో బహుభిఃప్రదస్మితా శ్శతావధానసభాః? అహో మహదంత
ర మస్త్యేవేతి కిమువక్తవ్య మేతదుభయజ్ఞానాం తద్జ్ఞానాం.
శ్వేయా. యనీపాకవ్యచేయ మసాధారణాధారణా. మృదులపదగా
మినీ లలితరసశాలినీ కవితావిలాసినీచేయ మసన్యాదృశీ. మో
హిన్యవరావతారాశిమా జగదాహ్లాదనే భువనసమ్మోహనేచ.
సదస్యోక్తా సుసుస్యోగి కిముసమన్యాః? వజ్రఖండా ఆహోస్వి
నయఃపిండాః. లీలయైవ తృణీకృతా స్తా ఇత్యహో మహదా
శ్చర్యం. నారస్వత చిత్రకళాప్రదర్శన మిత్యేత దవర్యాప్త మి
ద మైంద్రజాలికమపిచ సమ్నోహనాస్త్రపాతః. భవదవధానా
వలోకన ప్రేరితా స్సమ్నోదితావయ 'మనధానిపంచాననే'తి
బిరుదాంకన ముపాయనీకర్తృ మేకగ్రీవమంగీకృత్య వసుమర్ప
యామ సుఫలీకుర్నోఽస్మ ద్విధేయతావిధానం. తత్తత్ప్రఖ్యాప్త
తపురీ పండితనదస్య సమర్పిత సువర్ణకంకణ జయఘంటికావి
భూషణ కవిసింహేత్యాది బిరుదావళీ విరాజితానాం భనతా
మిదముపాయన మనసుగుణ షపర్యాప్తమ ప్యాదరమేదుర
హృదయా అనుగృహ్లాంత్యేతి విజ్ఞాపయామః.

ఇతి విదవత్సరస్యాః.

20-4-1926 కమలాపురము తాలూకు దాదిరెడ్డిపల్లెలో
నొనరించిన శతావధానము.

మ॥ అవధానంబొనరించు కార్యమననీయత్యంతకారుణ్యవై
భవమొప్పురుట నీళ్లుద్రాగినగతికొ భాసిల్చినీగత్సభ
గవిలోకంబులు శీర్ష మూపుచుమహానందంబునొందంగవేఁ
డవధానంబును సాగఁజేయఁగదవమ్మా! శైలరాజాత్మజా!
రాజశేఖరం

మ॥ చనుద్రావంగలబిడ్డఁడమ్మయనఁగా సంస్కారము నేర్పి
పా! లును బువ్వకొదినుపించునాఁడు చిఱుపల్కుల్ నేర్పి
కాంతాధరం! బునఁదేసెల్ జవిచూచుచో నుకవితాపూర
మ్ములక లోకమో! హనుఁజొ నత్కవిఁజేయునీకృప దుహ
హ్యంబెందుఁ గామేశ్వరీ!

జి. వెంకటశేషశాస్త్రి.

1. పొట్టిభర్త బొడుగుభార్య సంసారము సీసము.

నీ॥ ముద్దాడఁగామూతిమూతియొద్దకుఁజేర్చుఁ

వనితధనువుభంగి వంగుచుండఁ

జెలితోడమంతనంబులునేయుచోమగం

డెంతయుఁగోతినా నెగురుచుండఁ

దరుణి హిడింబయ్యితండు వామనుఁడంచు

బంధులెల్లను గేలిపఱచుచుండఁ

సతిచెంతఁబతినిల్వ నితఁడుకుమారుఁడో

మనుమఁడోక్కొయంచు జనులునవ్వ
 తేగ్రీ॥ నొకరినొక్కరుచూడఁగోరికయుబొడమఁ
 దార కాపథ మొకరు పాతాళ మొకరు
 చూచుచుండంగఁ బొడగై ననుదతిదాని
 పొట్టిమగఁడు కాపురమును బూనియుండ్రు

2. అగ్రహాగమును గుఱించి సీనము.

సీ॥ ఏపురంబునఘనుం డాపుష్పగిరిని సం
 స్థానపీఠాధిపత్యము వహించె
 నేపురంబున విప్రు లెల్లచు శ్రోత్రియ
 గ్రామణులనఁగ విఖ్యాతి గాంతు
 కవిలోకమాళి వెంకటశేషశాస్త్రియే
 పురిఁ దొల్లి నవధానమును రచించె
 నూటలచే మంచితోటలచే నేది
 యుదకమండలకీర్తి నొందుచుండుఁ

తేగ్రీ॥ గడపమండలమందలి గ్రామములకుఁ
 దల్లి భూసతీమణికి ముత్యాలజల్లి
 కలితబహుళార్థిజనులకుఁ గల్పవల్లి
 ప్రియములకువెల్లి యీదాదిరెడ్డివల్లి.

3. "Ninety nine per cent inspiration and one per cent perspiration make one a poet."

Shakespeare.

భావకప్రకటనము. తెలుఁగులో మత్తేభము
 మా॥ విదితస్ఫూర్తి నెఱుంగఁగావలయు నావేశంబును జూడఁ

దొం! బదియు దొమ్మినిపాల్లు వాఙ్మయకళానైశద్య ని
 స్ఫూర్తియ! య్యది పాలోక్కటిచేరి మానవుని గన్యత్రేన
 రుకోజేయు" నం! చుదితంబొనటుచెప్పి మేక్కుపియరో
 హోవానిమేధాకళల్.

4. దాక్షిణాత్యసోదరుల గుఱించి నీసము .

నీ! హరునయనాగ్నియం దలరు పాత్రముచేతఁ

గైలాసవాసుల కడుపునించి

రవిబింబమధ్య పాత్రముచేత నాకభూ

ములలోనివారి పొట్టలనునించి

వైశ్వానరునిపైని పాత్రముచేతఁ దే

జోవతివారి కుడులనునించి

బడబాసలముపైని పాత్రముచేతఁ బా

తాళవాసుల యుదరాళి నించి

తేగీ! యగ్నిపుల్ల లభించెడు నచట నెల్లఁ

బాత్రములు పెట్టి మనలఁ గాపాడనేర్చి

యలచతుర్దశలోకంబు లాకృమించె

నా'మృణయ్యరు' పరమేశుఁ డగునాయే మొ.

5. సమస్య.

శ్లో! వానైర్యజ్ఞై రపివరజననే దుర్లభం యత్ర పోభిః

దేవాదైత్యా జలనిధితటే స్పర్ధితాయత్కృతే తత్

మత్వాత్సుద్రం యువతికుచతటం ప్రాప్తవంతోమనుష్యాః

(తత్ర త్యానాంసులభమమృతం సన్నిధానాత్సుధాంశోః.)

6. సమస్య.

చ॥ అనువుగనర్పము శిశువు నైనఁగఱంచును గానవిద్య భూ
జనులకుఁగల్గు మూఢతను సాహితీమా న్నెడి నివ్వవా క్షతీ
ఘనకుచసన్నిభంబు లనఁగా బుధులెంచెన రట్టి శారదా
స్తనములు లేనివూరుషుఁడుసంస్తవనీయుఁడుగాఁడుధాత్రిలో

7. షహారాయెడారినిగూర్చి సీనము.

సీ॥ అజము వహ్నికిని వాహనమైన యటులొక్క

యొంటెచరింప వీలొదవుచుండ

నిసుకనుఁ దోడి యొక్కింత సేపిడి సంతఁ

దడిబియ్య మన్నమై తనరుచుండ

నవనిసజ్జచులట్టు లతిదూరమున 'కోయ

సీ' నను నొకఁగోతు చెలమవెలయ

ఫలవంతముగ దీని సలుపుటెట్లాఁగొయంచుఁ

దెల్లవారెప్పు చింతించుచుండ

తే॥ గీ॥ నాఫ్రికాఖండమను కుండమందుఁవెలుగు

వీటిహోత్రంబు నా మూఁడువేలమైళ్ల

పొడవు సంతియ వెడలుపై యడరునట్టి

యా 'షహారాయెడారి' నేమందునుయ్య.

8. సమస్య. తే॥ గీ॥ కొమలమనసులలో రహస్యములెఱుంగు

మంద మాచతమందు మర్కంబెఱుంగు

సాంద్రచంద్రా తపములోని చలువయెఱుంగుఁ

(గవి యెఱుంగని దొక్కటి గలదె జగతి?)

9. శ్రీ పురుషనంవాదము పరస్పరనింద శార్దూలము.

శా॥ జారత్వంబన్మతంబు మోసమునుశీర్షంబందునఁ బుట్టెమీ
కోరామామణులార! యంచుఁబురుషుండొక్కింతనోరెత్తచీ
పోరా నీముఖ మేమెఱుంగుదు వినీ బుద్ధావ తారంబులై
నారా మీరలటంచు గేలిసలిపె నాశీకవత్త్రక్షియ్య.

10. సమన్య.

ఉ॥ వర్షము లేక పైరు వసివాడఁగ శాంతికలా కలాపముల్
హర్షముమీఱఁజేసి యడియాసలనింగిని జూచుచుండఁగా
వార్షకమేఘమప్పు తనపైరును దాటుచుఁబోవఁజిన్నుండై
(కర్షకుఁడేడ్చె వారిదవికాసముగాంచి మరుస్థలంబునఁ.)

14. సమన్య.

చ॥ నటకులచేంత గ్రామకరణంబులపొంత వశ్యయందుఁబ
స్ఫుటనవయావనాధ్యలగు బోగవుఁగాంతల పల్కులందు ని
ల్చుటయిదిభద్రమాయనుచులోనఁదలంకుచుదూరదర్శియై
(తటకున స్వర్ణకారకుని దాఁపునఁ జేరె నబద్ధ మిద్ధరక)

16. వివాహకాలమున యజమాని మనోస్థితి.

ఆ॥ వె॥ ఇతర వేళలందె యింటికేరైన రా
బోవనీడు నాదు ముద్దుమామ
యింతమందిచేరి సంతసంబున నుండ
నెంతయుబై నొక్కొ యితనిమనసు?

అవధానాంతమునఁ గవులు చదివిన పద్యములు.

క! అవధానజయము బుధగౌ

రవ మందిన మీరు సుకవిరాజులు మావా

రవుటను మాకును మాబం

ధువులకు వెలరేనికీర్తితోషములొడవె.

నీ! కడవజల్లా జడ్డిగారు నభాస్థలిఁ

బ్రీతిచేఁ గవిసింహ బిరుదమొనఁగ

నెల్లూరిపురి సూరినికరంబులెల్లను

బచ్చలపతకముల్ మెచ్చియిడఁగ

గుత్తిపట్టణ పండితోత్తముల్ హర్షించి

కరముల రత్నకంకణములుం

మహితమా జంబులమడుగు విద్యతోక్కిటి

సాల్జోడు వైఁగప్పి నత్కరింప

తే! గీ! దత్తమండలముల యశోధాములగుచు

వెలయు మిముబోంట్ల వినుతింపఁగలమె రాజ

శేఖరకపింద్ర వెంకటశేష సుకవు

లార సుకవిత్వ లీలా విహారులార!

మ! హరజాటా నటదాపగా తరళ భంగా భంగ భంగీ తదం

తర సావర్ణ సహస్రస్వర్ణ మకరంద స్వాదు నిందా ధురం

ధరయుష్మత్కవితామ్మతాపహృతచేతశ్చంచరీకుల్బుధుల్

శిరముల్ద్రిపుచు మీవధానసభలఁ జిత్రాకృతినిల్వరే

మ! కవులున్నార లనేకులెల్లెడల లెక్కబెట్టి చూడంగఁ ధ

త్కవిలోకంబులలో వధానశతమున్ గావించి బంగారురం
గవుసాముల్ జయఘంటికల్ బిరుదులీయన్ గాంచిదత్తావనిన్
గవు లీయిర్వురె యన్నకీర్తిని గొనంగాజెల్లె మీకెల్లెడన్.

సీ! మోమునఁ జిలునవ్వు గోముచూపంగ బుధు

లిచ్చిన ప్రశ్నల నెదురుకొనుట

యతికఠినపు నమస్యలనైన భేదించి

తృటిని భావంబు గ్రహించుటయును

నమరగంగాతరంగార్పటి గులుకఁ గై

తలుసెప్పి పద్యముల్ పలుకుటయును

ధారణాబలనముద్ధతిచేతఁ బూర్తిచే

సిన పద్యములు విప్పి చెప్పుటయును

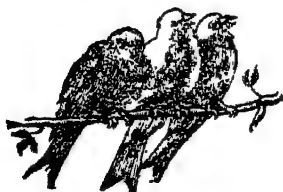
తే! గీ! గంటి వేలలేనిమోదంబుఁ గంటి నిట్టి

వారులేరనుకొంటి మీభూరియశము

నెంచుకొనుచుంటి నితరులకిదియలభ్య

మంటి మీసాటి మీరలే యగుదురంటి.

యన్ననూరు నుబ్బిహ్నికవి.

జ న్మోప కార్ణి స్తోర్ను వారి గ్రం థ ము లు

అనుభ వచికిత్సాదర్పణము

గ్రంథకర్త : సుప్రసిద్ధ వైద్యపండిత. లోకరాజు,
3 వ కూర్పు] వసంతపురం మునయ్యగారు. [శ్లోకాగితములు

యోగింధమున జౌషధములనుచేయునట్లు బయలుపెట్టబడియున్నది. వీరిది సంప్రదించు లోకమునందనేక స్థలములందు ఉపయోగింపబడి య సేతులను రక్షించిన బ్రహ్మశ్రీ వైద్యపండిత లోకరాజు వసంతపురం మునయ్యగారి అనుభవములో వాడి గుణమిచ్చిన జౌషధములను కొంచెమయిన ను ముగ్గుగుత్తుక బాలురకుసహితము నమ్మకముగా యివ్వతగిన జౌషధముల ను జేయు పద్ధతులను వ్రాయబడినది.

యీపుస్తకపు సహాయమున ఎంతమాత్రపు ప్యాధమిక వైద్యజ్ఞానము గలవారయినను తమంతటతామే జౌషధముల చేసికొనగలరని మానవ్యుక్తము. యోగింధమునందు సుమారు 500 పుటలు, 1800 చిత్రములుచేయుటకు చక్కని తేజుాలును తేటతెనుగు పద్యములు బాలురకు సహితము అగమ గునట్లు అచ్చుటచ్చుట కఠినపదములను తెలుగుటీకతో సహా వ్రాయబడినది. ఈ గ్రంథమునందలి చిత్రలలో నొక్కటియైనను గుణమునిచ్చుటకు తప్పినదని రుజువుచేసి సామూ వాపసుయివ్వబడును. కొద్దిప్రతులు మాత్రమే గలవు.

వెల. య 3—8—0 క్యాలికో. 3—0—0

బజ్జోలి షేకుహుశేదాసుగారి అచలఅనుభవ

వేదాంత తత్వములు.

ఈ గ్రంథమున మరభేదములులేక ప్రపంచములోనున్న అన్ని వేదాంత విషయములను తత్వములుగ రచించియున్నారు. శ్రీ నాసర్ మస్తాక్ షరీఫ్ షాఖాన్ద్రీగారిచే రచియింపబడిన శ్రీ వీరాంజనేయస్తుతి సీసపద్యములు హుశేక్ దాసుగారి ఛాయాపటముతో సహా యిందుగలవు. వెల. 0.6-0

పలయవారు—జన్మోపకారిణిస్తోర్ను, ప్రొద్దుటూరు, అనివారియడు.

నీతి సుధానిది

గ్రంథకర్త: బి. నారాయణస్వామి

కవితత్వ కసిరెడ్డి వెంకటసుబ్బారెడ్డి

హెచ్. మహబూబ్ మియూక్ గార్లు.

మ-రా-రా-శ్రీ కే. వి. లక్ష్మణరావుగారి పుస్తకమునకు పీఠిక వ్రాసియున్నాను. ఈ గ్రంథము బాలరబోధనార్థము కడు సుపయోగకరము సులభమైన వృత్తము, పృథుశైలి, నీతిబోధ మనోరంజనము అను గుణము లన్నియు బాలరనాకర్షించుటకు దగినవి యందుగలవు పెక్కుచోట్ల పాఠశాలలో ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులకు పఠనీయగ్రంథముగ నేర్పరచి యున్నారు దొకతనమువారివల్ల పఠనీయగ్రంథముగా ఆమోదించ బడియున్నది.

వెల. 0—12—0

శతకద్వయము

గ్రంథకర్త: నామా వేంకటసుబ్బయ్యశ్రేష్ఠిగారు.

ఆంధ్రవాల్మీకియను బిరుదమును పొందిన మ-రా-శ్రీ వావిలికొలను సుబ్బరావుగారి చంద్రమాళీశ్యా చెన్నకేశవ శతకద్వయమునకు పీఠిక వ్రాసియున్నాను. ఇది భక్తిరస ప్రధానముగల యొక చక్కని పద్యకావ్యము.

వెల 0—8—0

చింతానరసింహరెడ్డిగారి

గ్రంథములు.

సుగుణమణి (అయిదంకములనాటకము)	0-8-0
పడకటిల్లు (నాటకము)	0-2-0
పద్మావతి	0-6-0
వలపులేనిపెండ్లి వగవులుపుట్ట	0-2-0
సత్యవతి (నవల)	0-8-0

జనోపకారిణిస్తోర్పు, ప్రొద్దుటూరు.

కృష్ణవేణి

గ్రంథకర్త:—కలచవీడు వేంకటరమణాచార్యులు.

ఇది యొక చిన్న పద్యకావ్యము. నాయకా నాయకులగు కృష్ణవేణి శంకరుల కథ ఇందలి ముఖ్యాంశము. వీరాబాల్యప్రవర్థమాన శుద్ధ ప్రణయ బద్ధ మృదు హృదయులు, ఇట్టి వీరికి వశుల్కాపేక్షచే కథానాయకుడగు శంకరుని తండ్రికిలిగించిన కష్టములను, కుమారుని వశుల్కమునుసాంఘిక శిశంకమును దొలగింపజేసిన యత్నములను జక్కగ వర్ణింప బడినవి.

ఈ చిన్న పాత్రమందలి మృదుమధురశైలిని జూచుటకొక పద్యము ను పొందుపరచితిమి.

తే గీ. చరులఁదినుపించు నాటిభావములందు
వేడ్క నాడెడు నాటి పృవృత్తులందు
శేడియొయైకృతభావ మూహించికాచె
మనసుమనవారు వయసకల్పనమునెత.

వెల 0—6—0.

చారుమతి

గ్రంథకర్త:—కలచవీడు వేంకటరమణాచార్యులు

ఇది యొక చారిత్రిక విషయముపై నాధారపడిన కల్పనాకథ శ్రీ ఆశోకచక్రవర్తి కొమార్తెయగు చారుమతి విషయమందు మృదుమధురమయిన నాక్కులతో వర్ణింపబడినది.

వెల. 0 — 6 — 0

జనోపకారిణిస్టోర్సు, ప్రొద్దుటూరు.

శతావధాని పంచానన & కవిసింహా
డి. రాజశేఖర కవిగారి గ్రంథములు

వీరమతి

ఘోరరదేశ నారీమణి యనియు' నుత్తమ పతివ్రతాతిలక మనియు
బ్రహ్మాతిలాగించి, తన మానసరత్నమునకై యొక గంటలో 12 మందిని
అస్త్రమునకర్పించిన రాజపుత్రస్త్రీ చరిత్రము 900 పద్యములు హృద్యము
లు. శైలి నూతనము మనోహరముతిరుపతి వేంకటేశ్వరులలో నొకరగు బ్ర॥
శ్రీ చిట్టపిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రి శతావధానిగారు విపులమైన యుపోద్ఘాత
ము వ్రాసియున్నారు. భాషాభిమానులు తప్పక చదువదగినది. వెల 1-0-0

పద్మావతీవిజయము.

5 అంకముల చక్కని నాటకరాజము.

ఇది మహాదాత్తగుణ స్ఫుగణముగలిగి వీరరసమహావతారమగు నొక
కాంతామణి దివ్యచరిత్రము. పద్మావతీదేవి పురుషుల దుర్గుణములఁగఱుటించి
వివరించుతావులు శేవలము రససంఘటనములు. ఈ మెమిద్ది నిరుపమానము. ప
తిభక్తి సకలజన స్తవనీయము. పాతివ్రత్య మనన్యసాధారణము ఔదార్య
మప్రతిమానము ఈ మెనామము కుజనులకుచ్చాటన మంత్రరాజము. ఈ మె
దర్శనము దుర్మార్గులకు మృత్యుసందర్శనము. అర్థరాత్రిమునఁ గొత్తయూ
ర వన్యగృహమున జగన్మోహనునంతవానిని చలదీసిన యుదాత్తనాయికార
త్నము సద్గుణగత్నములకు రత్నాకరము. ఇట్టి నాటకరాజ మిదివరకాంధ్రభా
షలోలేదు. శైలిమనోహరము పద్యములు హృద్యములు గద్యములు త్సాహ
రసప్రసరితములు స్త్రీపురుషులు తప్పక చదువదగినది. వెల రు, 1.4-0

సీతాకల్యాణము

బాలసరస్వతి, కావ్యతీర్థ, అభినవవాల్మీక్యాది బహుళ బిరుదాంబితులగు బ్రహ్మశ్రీ జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారి నాటకమున కుపోద్ఘాతమును వాగ్దేయియైనారు.

శ్రీరామజననము మొదలు సీతాకల్యాణమువఱకుగల కథయందు గలదు. పృథమంకమున విష్ణునితో దేవతలు మొఱపెట్టుకొనుటయు ద్వితీయాంకమున దశరథ విశ్వామిత్ర సంవాదమును. తృతీయాంకమున విశ్వామిత్ర చరిత్రమును జతుర్థాంకమున స్వయంవరమును, బంకమాంకమున దశరథ రామభార్యవరాముల సమావేశసంవాదము, మిక్కిలి రుచిమంతముగ నుండును పరశురామ క్షత్రియరాముల సమావేశాదులునూతన విధానములతో నడుపబడి మిక్కిలి హృద్యంబుగను నానందకరముగ నుండును. శైలిశ్రేష్టము. వచనములును, బద్యములును రసపూర్ణములు. భావములు హృదయంగమములు రామాయణమును దెలియ గోచివారందఱు తప్పక చదువదగినది వెల 0-8-0

వృద్ధి, మూల సంగవాదము

1 రూపాయ 120 సం॥ లకు 8, 66, 726 రూపాయలుగను 1 పుట్టి 120 సం॥కు 14338907 పుట్టుగాను పెరిగేవిజృంభణములిందు విపులముగావర్ణింపఁబడినది మూలము కాంతమును మంచితనమును వడ్డిగర్వమును దుర్బలపాటున అభివర్ణింపఁబడినవి. మొదట నారదుడు పంచాయతీచేయును. వడ్డి సమృద్ధింపక మఱిగొట్లాడఁగా విష్ణుదేవుడు తీర్పుచెప్పను. వడ్డి మూలమునకు బాదాకాంతయగును. వాక్యవాక్యమునకును శబ్దశబ్దమునకును రసముచిందులువాఱు చుండును. వెల రు 0-2-0 మాత్రమే

శరన్నవరాత్ర్యవద్యావళి

ఈ గ్రంథము నవరాత్ర్యములలో కవులకు జరిగిన పోటీపరీక్షలో 49 ధను బహుమానమును బడసినది. ఆనెపలచేపొగడ్త గాంచినది. వెల రు 0-2-0

జనోపకారిణిస్టోరు, ప్రొద్దుటూరు

కల్పటాల జయరామరావు గారి చే

రచియింపబడిన గ్రంథములు

రే నాటి వీరుడు

ఇది చదితాత్మకమగు నవల. ఉయ్యాలవాడ నరసింహారెడ్డియొక్క చరిత్రము. చక్కగా వ్రాయబడియున్నది. నరసింహారెడ్డిగారు సర్కారు వారికి తిరుగుబడి కోపెలనుంట్ల తాలూకా కచ్చేరిని దోచినది అందులకు తగిన కారణములు చక్కని సులభమైనవి వ్రాయబడినది. కడప కర్నూల్ జిల్లాలను గడగడ పెడకించిన యావీరుని చరిత్రము చదువలసినదేగాని వ్రాయవలసికాదు. వెల 0—12—0

తుకారాం

ఇది పూర్ణానందంధమయిన నాటకరాజము. భక్తిరసము వెల్లివిరియుచున్నది. తుకారాంభక్తియు శ్రీ శివాజి రాధామును సర్వాహరి చతురతబుద్ధి పద్మ పాతివ్రత్యము చదివి తీరవలయును. వెల. 0—12—0

కలియుగ దర్పణము.

వృద్ధ వివాహములను ఆతిబాల్య వివాహములను ఖండించుటకయి వ్రాసిన చక్కని నాటకరాజము సంఘ దురాచారములను నిర్భయముగ ఖండింపబడినది. చక్కని పద్యతర్జములతో గ్రంథమంతయు నిండింప బడినది. పద్యములను చదివినచో కడుపుబ్బ నవ్వు పుట్టించును. ఆంధ్రభాషయందు టిట్టి గ్రంథము లెన్నియోలేవు. వెల 1—0—0

గండి కోట పతనము

త్వరలో వెలువడును.

త్వరపడుదు.

అయిదంకముల చరిత్రాత్మక నాటకము. తాళికోట యుద్ధము ముగిసిన తర్వాత జరిగినకథ. కథాకల్పనము బహు చక్కగనున్నది

జనోపకారిణిస్టోర్సు, ప్రొద్దుటూరు.